haftalık haber yorum dergisi

SÖZ

TARİH: 31 AĞUSTOS 1996 • SAYI: 81 • FİYATI: 100.000 TL (KDV DAHİL)

Türk çalış, barış, öğün!

Ayşe ablam

Ayşe ablam yayıncı... Evde kalıp ova ova çamaşır yıkamadığı, odaları temizlemediği, yemek pişirmediği, dayak yemediği, küfür işitmediği, eskileri yamayıp yenilemediği için değil, kitap yayınladığı için cezaevine konuldu.

Yukarıda saydıklarımı yapsaydı, adı ev olan cezaevinde ömür boyu mutlu bir şekilde yaşayacaktı. Ama o toplumun kadına biçtiği işleri yapmak yerine, kalktı kitap denilen ve devletin ileri gelenlerinin canını sıkan zararlı maddeyle uğraşmayı yeğledi.

"Cezasını" çekecek elbet.

Öncekilerde olduğu gibi, bu kez de güle oynaya yatacak cezaevinde, çıkacak ve gözüm gibi biliyorum ki yine yayınlayacak kitapları.

Çünkü o bir duruşmada yaşamı boyunca aynı çalışmalara devam edeceğini haykırmıştı hakimlerin yüzüne...

Devam ediyor.

Devam ettiği için de Almanya'da yayınlanan "Bunte" dergisi onu dünyanın elli ünlü kadını arasına aldı. Çiller'i almamışlardı, çünkü onun dünya açısından hiçbir önemi yoktu. Ama Ayşe Zarakolu insan hakları konusunda yürüttüğü çalışmaları nedeniyle ünlüydü. Cezaevleri arasında mekik dokuduğu, dişe değer kitaplar yayınladığı, yönetimi bu kitaplarla rahatsız ettiği için birkaç ödüle layık görülmüş bir ünlüydü.

Ama o hep "sıradanlığını" korudu, burnunu büyütmedi, işlerini alçakgönüllülükle yürüttü. Devlet onun bu yönünden elbette rahatsız olacak ve belki de onun gelecekte daha çok cezaevinde kalabilmesi için yeni tezgahlar düzenleyecek.

Ayşe Zarakolu devlet eliyle öldürülen gazeteci Ferhat Tepe ile ilgili kitabı yayınlayarak sorunu kamuoyu önüne getirdiği için suçludur.

Ayşe Zarakolu, "Ermeni Tabusu" isimli kitabı yayınlayarak, Ermenilerin toplu olarak katledilmesi olayını karanlıktan gün ışığına çıkarttığı için suçludur. Her iki kitapla ilgili davada ben de yargılanıyorum.

Devlet beni içeri tıkamadığı için bana vereceği cezayı da ona vermektedir. Yani o hem yayıncı olarak, hem de yazar ve çevirmen gibi cezalandırılmaktadır. O bizimle iş yaptığı için de suçludur.

"Dağdan Kopan Özgürlük" isimli romanını yayınladığı için, İsmail Beşikçi, Yaşar Kaya gibi toplumun beğenip sevdiği saygıdeğer kişilerin kitaplarını yayınladığı için suçludur. Devlet bu kişileri sevmemektedir. Devlet bu kişilerin sergilediği gerçekleri de sevmemektedir. Ama devletin sevmediği bu kişiler dünya kamuoyu tarafından tanınmakta ve sevilmektedir. Ayşe Zarakolu paylaşıp güçlendirdiği bir sevgi nedeniyle sık sık cezaevine girmektedir. İsmail Beşikçi ise oradan hiç çıkmamaktadır. Yayıncı Ünsal Öztürk de....

Ayşe Ablama bir kez Hıdır ve İlyas'ın idamını anlatmıştım. Ağlamıştı. Devletin astıklarına ağlayabildiği için suçludur. Devletin kaybettiklerinin bulunabilmesi amacıyla çalıştığı için cezalandırılması gerekir.

Ayşe Zarakolu "Sevgili Leyla" isimli kitabı yayınladığı için suçludur. Çünkü Leyla Zana hapistedir ve eşi Mehdi Zana böyle bir kitabı yazdığı için cezalandırılmalıdır.

Ayşe Zarakolu, Rumlara yapılan zulmü anlatan kitapları yayınladığı için suçludur. Kürt katliamları ile ilgili kitapları yayınladığı için cezalandırılmalıdır.

Ayşe Ablam güle oynaya yatacak cezasını. "Dinlendim" demişti önceki girişinde. Bu kez de dinlenmiş olarak çıkacak oradan. Hem de yeni projelerle... Devamlı gülümseyen yüzü kararmayacak. Kısacık boyu daha da kısalmayacak... O hep benim ve benim gibi sevenlerinin sevgili ablası olacak. "Hep başıma bela açıyorsun" diyerek şakalaşıyordu benimle. Yine şakalaşacak. Çünkü ona yeni belalar hazırlıyorum, tatlı belalar.

Abdülkadir KONUK

Ayşe Nur Zarakolu yine cezaevinde

Yayıncı, insan hakları savunucusu Ayşe Nur Zarakolu 29 Ağustos günü dördüncü kez cezaevine girdi. 1995 "Türkiye Yayıncılar Birliği Düşünce Özgürlüğü Ödülü" ve 1995 "Lillian Helmann/Dashiel Hammett İfade Özgürlüğü Ödülü" (ABD) sahibi olan Zarakolu, 1995 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde Uluslararası PEN Yazarlar Birliği tarafından dünyadaki üç örnek arasında gösterildi ve 15 Kasım 1995 Hapisteki Yazarlar Günü'nde dünya çapında dayanışmaya çağrılan 4 kişi arasında yer aldı. Geçtiğimiz hafta Almanya'da yayınlanan Bunte dergisinin dört ülkedeki 15 başyazar arasında yapılan soruşturmasında "Dünya Mücadeleci Kadınlar" listesinde gösterildi. Zarakolu, Gazeteci–yazar Faysal Dağlı'nın "Bırakuji/Kürtlerin İç Savaşı" adlı kitabını yayınladığı gerekçesiyle TMY'nin 7. maddesi uyarınca beş ay hapis ve 41 milyon Türk lirası para cezasına mahkum edildi ve bu ceza Yargıtay tarafından onaylandı. Aynı mahkeme cezayı Zarakolu'nun daha önce yatmış olduğu süreye mahsup etme talebini uygun bulmasına karşın savcının itirazı sonucunda 1 Nolu DGM bu cezanın daha önce yattığı ve kesinleşmemiş olan cezadan mahsup edilemeyeceği kararı aldı. Adalet Bakanlığı da, bu haksız kararın değiştirilmesi için kendisine yapılan "yazılı emirle bozma" başvurusunu reddetti. 1993 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde Adana'da katıldığı "Savaş ve Kadın" temalı bir panelden dolayı, 29 Ağustos Perşembe günü saat 10.00'da verdiği ifadede; "Kürt sorunu ile ilgili olayların geldiği noktada şu gerçeğin artık kabul edilmesi gerek: Bütün bu davalar yeniden görülmeli, Beşikçiler yeniden yargılanmalı, bu temelsiz davaların hepsi düşmelidir. Daha dün Kürt kelimesi yasaktı. Kitaplarında, dergilerinde bu kelimeyi kullananlar yargılanıp mahkum edildiler. Oysa bugün tüm partilerin, kuruluşların Kürt raporları var. Bugün herkes barış diyor, barış komiteleri kuruyor. Çözüm önerileri üretiyor. Barıştan söz ediyorsak demek ki bir savaş yaşıyoruz. Savaş da tek taraflı olamayacağına göre ortada taraflar var. Öyleyse bütün bu gerçeklikleri yıllardır bu kürsülerde dile getirenler neden yargılanıyor? Bunlar yeni delil sayılmalı, Beşikçiler yeniden yargılanmalı ve tüm davalar düşmelidir" dedi. Arkadaşımız, dostumuz, HADEP Parti Meclisi üyesi Ayşe Nur Zarakolu şimdi Bayrampaşa Cezaevi'nde.

Eğlenceli 'sert' uyarı

Köşe yazarları hayıflanıyor... "Madem ki Güney Kore modelini ekonomik olarak beğeniyorsunuz, o halde darbeci, rüşvetçi generalleri idamla cezalandırma modelini de benimsemelisiniz..."

Söylenenler aşağı yukarı böyle...

Medya böyle sinyaller de verse, aslı hiç mi hiç değişmiyor...

Okuyalım:

"Kara Kuvvetleri Komutanı Köksal'dan sert uyarı..."

Ne hakkında dersiniz?

Elbette laisizm hakkında...

Sabah gazetesi 28 Ağustos tarihli nüshasında şu haberi veriyor: "Kara Kuvvetleri Komutanlığı görevini dün Başbakan Erbakan'ın da katıldığı törenle devralan Orgeneral Hikmet Köksal, laiklik konusunda sert bir uyarıda bulundu. Orgeneral Köksal 'Türk Kara Kuvvetleri, daima Atatürk ilke ve inkılapları ile laik, demokratik Türkiye Cumhuriyeti'ni her türlü tehdide karşı koruma azmi içindedir' dedi."

Gerçekten sert bir uyarı mı bu?

Hayır... Her kuvvet komutanı görevi devralırken, onyıllardan beri bu tekerlemeyi söylemekte ve tabii bir tekerleme olarak bu tekerleme de söylene söylene "sert"liğini yitirmiş, hiçbir anlama gelmemekte ve gerçekten de, "sert laiklik uyarısı" denilen şey, bu defa laisizmle savaşın "mücahidi" Erbakan'ın önünde hazırol vaziyette söylenince büsbütün eğlenceli bir hale gelmektedir...

Ama sorun Orgeneral'de değil... Sabah gazetesi örneğinde olduğu gibi medyadadır... Her konuda sivilleşen bu medya, iş "laiklik" meselesine gelince, ordunun "sert uyarı" da bulunması için dua etmekte, olmazsa eğer, bizzat kendisi "laiklik uyarısı" adını verdiği tekerlemeyi sertleştirerek komikleşmektedir.

Medyası bu kafada olan bir ülkede darbeci generalleri yaka paça yargı önüne çıkartmak, tıpkı Güney Kore'de olduğu gibi, bir de tek tip mavi renkli giysi ile flaşların önüne iteklemek mümkün mü?

Eh, elbette medya ne de olsa kamuoyumuzun hem yaratıcısı, hem de yansısı... General meraklısıdır...

Peki ama, Güney Kore'de darbeci generali kulağından tutup yargı önüne çıkarabilecek güçtekine benzer bir "Güney Kore modeli toplumsal muhalefetimiz" niçin yok? İşte temel soru bu...

'Güney Kore modeli' mi diyordunuz? Haydi, buyrun!

Show TV sunucusu Tarık Tarcan mütebessim ve güya çok şaşkın soruyor: "Sayın Hülya Ağansoy, Sayın Alaattin Çakıcı'ya buradan bir mesajınız olacak mı?"

Hülya Ağansoy "sayın" sözcüğünü her ne kadar kendine yakıştırıyor olsa da, Tarık Tarcan'a göre çok daha ince ve narince düşünüyor olacak ki, asabileşiyor: "Sayın Çakıcı'ya 'sayın' demeyi çok görürüm..."

Sunucu bana mısın demiyor... "Sayın Çakıcı belki size bir yanıt verir" diye umut dolu gözlerle stüdyonun derinliklerine doğru masum nazarlar fırlatıyor... "Sayın Çakıcı n'apar dersiniz?" diye sürdürüyor, "Sayın Çakıcı'yı öldürür müsünüz" diye soruyor...

"Apo ile masaya oturan alçaktır" diyenlerin, katillerin, faşistten bozma gangsterlerin, yani eşkıyaların karşısındaki durumuna bir bakın hele...

Derken Savaş Ay atv'de boy gösteriyor... "Çakıcı beni aradı" diyor... "Ölen masumlara içinin yandığını söyledi" diyor... "Ona 'polise kurşun sıkmak raconda var mı' dedim, 'yok' dedi" diyor... Diyor oğlu diyor...

Ardından TGRT ekranına güneş doğuyor... Mehmet Barlas, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en önemli, en değerli ve nesiller boyu unutulmayacak hadisesini yorumluyor: "Polisimiz az", "artmalı" deyip susuyor...

Şimdiye kadar bin türlü kirli çamaşıra girip çıkmaktan helak olan şu Hürriyet gazetesinin köşecisi Çölaşan'ın haline bir bakın... Adam koskoca başbakanları "madara" edecek belgeleri "minik kuş" dediği devlet güvenlik aygıtlarındaki kanallardan elde ediyor da, bugüne kadar, ne Çakıcı'nın ve Ağansoy'un "ülkücü mafya"-devlet ilişkileri hakkında tek söz ediyor, ne kumarhane sahibi Topal'ı yere seren üç Özel Harekat Timi mensubunun bağlantılarını kurcalıyor. Hepimiz "minik kuşu" merakla beklediğimiz halde, bu dehşet saçan gazeteci her nedense üniformalı Söylemez çetesi hakkında hiçbir belgeye ulaşamıyor, bizi şaşkınlık içinde bırakarak ünlü eroinci Baybaşin'in ifşaatları hakkında hiçbir iz süremiyor...

Medyanın haline bakın... Kimisi zırvalıyor, kimisi de adeta tüm bu karanlık işlerin içinde olduğunu gösterir gibi, her şeyi bilip mafyaya gelince "minik kuşu" dut yemiş bülbüle dönüyor.

Bu, medya..

***

Peki, Bebek koyundaki kanlı düelloyla ayyuka çıkan mafya faaliyeti hakkında yetkililerin yaptığı nedir?

Onlar da devletle mafya ilişkisini akıllara durgunluk veren bir sis perdesiyle örtüyorlar.

Şöyle bir düşünelim: Türk istihbarat örgütleri ciddi örgütler midir?

Kesinlikle ciddi örgütlerdir.

Hepsi, MİT, JİTEM, askeri istihbarat ve diğer bilmediklerimiz arkalarına tarihsel bir dönem boyunca muazzam deney biriktirmiş kuvvetli bir devlet geleneğini almışlardır.

Bunların "ustalık" derecesini kendi sırtlarında deneyenler yanılmamalıdır. Hele istihbarat örgütlerinin bütün işinin solcu takibi olduğunu hiç kimse sanmamalıdır. Bunların dallı - budaklı işleri vardır. Siz onların CİA ile BND ile ve Mossad ile içli - dışlı olmasına bakmayın. Türk istihbaratının kendi hesabına yaptığı işlerin "İngiliz Kemal"e bile parmak ısırtacağından şüphe edilemez.

Peki, bu büyük istihbarat ağı Türkiye'deki eroin koridorlarını, mafyanın örgüt ağını, bunların devlet organizmasına uzanan kollarını bilmez mi?

Ya da bir istihbarat örgütü için her türlü karanlık işin kontak noktalarında gözü kulağı olmamak gibi bir durum düşünülebilir mi? Örneğin herhangi bir gizli örgütün ya da suç şebekesinin rutin işleriyle olağanüstü işleri esnasındaki hareketlenme farklarını hissedemeyen bir istihbarat örgütü ciddiye alınabilir mi? Bilgi kaynaklarında istihbarat noktaları olmayan, işinde gücünde insanlardan oluşmuş muhbirler ağı bulunmayan bir istihbarat örgütüne ne denir?

Türk istihbrat örgütlerinin böyle zaaflar içinde olduğunu düşünmek bile abestir.

Bu iddiamızda ısrarlıyız ve olan biten trajik ve kriminal gelişmelerin önlenemeyişinde Türk devlet istihbarat örgütlerinin zaafından söz etmeyi -gelin biz de o örgütlerin ağzıyla konuşalım- bir gaflet ve vatana hıyanet belirtisi sayarız.

O halde?

Ne oluyoruz?

Her şeyi bildiği mutlak olan Türk istihbarat örgütleri niçin toplumu boydan boya saran suç örgütlerinin sırrını çözemiyor ve niçin yakayı ele veren mafyoz kendisinden ve birkaç ayak takımından öte bizim bu milli haber alma teşkilatlarımıza zırnık bilgi vermiyor...

İstihbarat iyi de, sorgulama timlerimizde mi bir tuhaflık var?

Bizim sorgulama timlerimiz insanları "ikna" yöntemiyle bülbüle çevirmekte dünyaya nam salmadı mı? Hatta bütün bir dünya bizim sorgulama timlerimizin bu başarılarını karalamak için "işkence" iddialarıyla ortaya dökülmedi mi? DAL şubelerinde sorgucu başlarının şöyle seslendiklerini duyan, bilen az değil: "Artık dünün bitti, yeni sayfaya konuşarak ve geçmişini unutarak başlayacaksın, zaten biz her şeyi biliyoruz, ama bizi zora sokmadan her şeyi bir de senden dinlemek isteriz. Artık yalnızsın, elimizdesin, konuşacaksın..."

Tahmin edileceği gibi devrimci bu gibi efsunlu sözleri duyar duymaz konuşmayı aklının bile köşesinden geçirmemiştir. Ama bu sözlere eşlik eden hayvanca işkence herkesin malumu... Konuşan devrimci, biz onun konuşmasını kabul etmesek bile, bilelim ki, hıyanetin değil, işkencenin kanıtıdır... O devrimciye bakan, işkencecinin akıl almaz canavarlığının sonucunu görür ve konuşan devrimciyi işkencecinin her gün rüyalara giren karabasanından kurtarmak için seferber olur.

Her şeye rağmen konuşmak yine de konuşmaktır. Türk güvenlik güçlerinin konuşturma servisleri, sorgu timleri gerçekten "başarılıdır."

İyi ama ciğeri beş para etmez, bütün hayatını iç bulandırıcı işlere adamış olduğu için kokan, belki bin kere bileğini bükenin önünde köpekleşmiş şu mafyoz ayak takımı bizim büyük soruşturma timlerimizin karşısında gerçekten mi sfenks misali bir suskunluk abidesine dönüşüyor?

Bu ayak takımı gerçekten mi bizim konuşturulan devrimcimizden inançlıdır? Bacak kadar çocuklara eroin satan kopuğun polis karşısındaki şu akıl almaz suskunluğu bizim "konuşmuş" devrimcimizin konuşmasından daha inandırıcı olabilir mi?

Bunlar gerçekten susuyor mu, yoksa sorgu timleri bunları konuşturmakta zaaf içinde mi?

Olabilir mi?

Devletimiz bu zaafı içine sindirebilir mi?

Tezgahtan geçmiş hangi devrimci buna inanır?

Şimdi söyleyin bakalım DAL şubelerinin eğitilmiş usta sorgucuları: Bunlar niçin konuşmuyor?..

Siz mi sorgulama yeteneğinizi yitirdiniz, yoksa onlar, yani ayak takımı sizi yerle yeksan mı etti?

Sanırız artık her şey ayan beyandır.

Türk istihbarat teşkilatı her şeyi bilmektedir. İstediğini öğrenme yeteneğine sahip ender organizasyonlardan biridir.

Türk sorgulama timleri herkesi konuşturabilmektedir.

Bu ikisinin birliğinden muazzam hakikat selleri devletin gizli kasalarına dolmaktadır.

Peki bütün bunlara rağmen Söylemez çetesinin elemanları yakalandığı zaman, bunlar niçin çetenin diğer elemanlarını ve hele en zirvedeki kompetanlarını ele vermemektedir?

Bir yıl değil, on yıl değil, yirmi, otuz ve kırk, hatta elli yıldır kullanılan eroin ihraç yolları, bunların ekipmanları, araç ve gereçleri nasıl oluyor da istihbar edilmemektedir?

Şimdiye kadar kamuoyuna yansıyan kriminal olayların hiçbiri sonuna kadar aydınlanmadığına göre, biz kuvvetli istihbaratın ve aynı kuvvetteki sorgulama timlerinin görevlerini bilerek yapmadıklarını iç rahatlığı ile iddia edebiliriz.

Mafyaya dönük her operasyon yarım kalıyorsa, bu mafyanın devlet kurumlarıyla iç içe geçmiş olduğunu kanıtlamaktan öte hiçbir anlam taşımamaktadır.

***

Siyasi iktidarların buna ortaklığı ne ölçülerdedir?

Bize kalırsa büyük ölçülerdedir. Bunun nedeni 12 Eylül darbesi olmuştur. Darbe her şeye rağmen, yani bütün gaddarlıklarına ve halk düşmanı siyasi çizgilerine rağmen bu denli kirlenmeye fırsat bulamamış kadroları tasfiye etti, ortaya çıkan boşluğu 12 Eylül öncesi ve sonrası kanlı boğuşmalar esnasında oluşan çetelerle iç içe geçmiş ve bu dönemin ekonomik vurguncuları koşullarına özgü yasalarla palazlanmış yeni tipten kadrolar doldurdu.

Çiller'in iki koruma polisinin Ağansoy'la birlikte vuruşması rastlantı değildir.

Yılmaz'ın bombasının henüz patlamayışının biricik nedeni ise, onun şu anda işbaşında olan "ülkücü terörist mafya" ile geçmişteki illiyetinden başka bir şey değildir.

Evet...

Evet'i de şu...

Bir kirlenme dönemi, o döneme yol açan sorumluların yakasına yapışmakla sona erdirilebilir.

Bunlar 12 Eylül generalleridir...

Onlara Güney Kore modelini uygulayan iktidar darağacı gölgesindeki apoletlinin bülbül gibi şakımasına tanık olmakla kalmayacak, aynı zamanda şimdi yaşadığımız dönemin bütün cerahatini milletin gözü önünde akıtma olanağını da yakalayacak...

Bunu kim yapabilir?

Kim darbelerden zarar görmüşse...

Kim o ünlü istihbarat örgütlerinin kurbanı olmuşsa...

Kim o dehşet saçan sorgulama timlerinin karşısına gözleri bağlı olarak çıkmışsa işte onlar...

Bunlardan o kadar çok var ki, bunlardan birkaç düzinesi ayağa kalksa Ağansoy'dan geriye ne kaldıysa tümü kaçacak delik arar ve hele ki şu Alaattin Çakıcı familyası yerin yedi kat dibine girmek için devletin bütün teknolojik olanaklarıyla akıl almaz bir bilim kurgu senaryoya uygun, kan revan içinde eşelenmeye başlardı.

Çok uzadı...

Kısası şu: Darbecileri tutuklamalı, mafyacılarla siyasi iktidar kodamanlarını içine çöreklendikleri sermaye deliklerinden kulaklarını yakalayıp gün ışığına çıkarmalı...

Biz şu son günlerde Güney Kore modeline gerçekten bayılıyoruz..

Bu yılki barış etkinliklerine yüzbinler katılacak...

Barış çığlığını daha çok kişi duyacak!

Haber Merkezi- Asker ve gerilla cenazeleri ile iç içe geçen gündelik yaşamımız savaşın bir an önce sona ermesinin zorunluluğunu bir kez daha dayatıyor.

Bu yıl kutlanacak 1 Eylül Dünya Barış Günü ile ilgili bir enformasyon çalışması yaptığımızda ortaya yüzlerce gösteri, miting, şölen, şenlik, toplantı, panel çıktı. 1-7 Eylül tarihleri arasında sürecek barış haftasına ülkenin hemen her tarafında katılan yüzlerce siyasi parti örgütü, demokratik kitle örgütü ve sivil inisiyatif örgütlenmesi barışa ilişkin sözünü bu yıl daha gür bir şekilde söyleyecek...

İstanbul'da Yedikule zindanlarında şenlik

Bu yıl İstanbul'daki barış etkinliklerinin en kitlesel ve görkemli olması beklenen parçası Yedikule zindanlarında düzenlenecek şenlik... Osmanlı'nın zindanı 1996 yılında ilk kez görkemli bir barış şenliğine sahne olacak.

İstanbul'daki barış etkinliklerini örgütleyen partilerden ÖDP'nin il yöneticisi ve ilgili komisyon üyesi Oğuz Ender 1 Eylül Dünya Barış Günü'ne ilişkin şöyle konuşuyor;

"Biz İstanbul örgütü olarak ÖDP Parti Meclisi'nde bunca yıldır yaşanan savaşa nasıl müdahale edilebileceği tartışmalarından ve alınan kararlardan yola çıktık. Kürt sorunu ve barış meselesinde kimlerle ittifak yapılabilir, kimlerle birlikte iş yapılabilir tartışmalarının sonucunda, savaşın durmasından yana açık tutum ilan etmiş, yani kamuoyu önünde askeri yöntemlerle bu sorununun çözülemeyeceğini açıkça beyan etmiş herkesi içine alan bir çerçeve çizdik. Bu çerçeveye uygun bir tarzda barış etkinlikleri düzenlemek üzere çalışmalara başladık. Bu sırada da bir dizi tartışmalar, görüşmeler oldu. Sonuçta bu çerçeveye uyan ya da uyduğunu düşündüğümüz bazı CHP'li ve RP'li milletvekilleriyle de ilişkiye geçtik. Dinci çevrelerden Mazlum-Der gibi, bu konuda kamuoyu önünde açık beyanlarda bulunmuş ve barıştan yana tutum alan kurumlar, kişiler ve sol partilerle bir toplantı yaptık. Bu toplantının sonucunda İstanbul'da barış etkinliklerini organize etmek için KESK, İHD İstanbul Şubesi, ÖDP, HADEP, DBP, Sine-Sen görev aldılar.

Bu altı örgütün temsilcilerinin yaptığı toplantılar sonucunda 31 Ağustos'ta barış zinciri yapılması kararlaştırıldı. Zincir Taksim'de başlayacak. İnsanlar ellerinde barış balonlarıyla zincir oluşturacaklar. 1 Eylül'de ise bir şenlik planlandı.

Şenlikteki konuşmalarda, etkinliklerde Kürt sorunu aciliyeti dolayısıyla en başta yer almak zorunda... Ancak şenliğe uluslararası boyut kazandırmak açısından Yunan, Rum, Çeçen halklarından temsilciler de davet edildi. Amacımız bir kardeşlik havası yaratmak, bunu güçlendirmek..."

Bu yılki kutlamalarda ana tema "Önce silahlar sussun" diye belirlendi. Bundan kastedilen bir an önce bir ateşkesin sağlanması. PKK'nin iki kez ateşkes ilan ettiğini hatırlatan Ender, Kürt sorununun demokratik ve siyasal çözümü için adım atılmasında çok geç kalındığını vurgularken, bu yılki barış etkinliklerinin konuyla ilgili demokratik bir tartışma ortamının oluşmasına katkıda bulunacağını umuyor.

Türkiye'de daha demokratik bir toplum oluşturmak açısından en önemli sorunun bu savaşa son vermek ve Kürt sorununun bir an önce barışçı yollardan çözümlenmesi olduğunun altını çizen Ender, bugüne dek savaşta ölen binlerce Türk ve Kürt gencinin emekçi çocukları olduğuna da dikkat çekiyor. Bu gerçeğin de giderek görülmeye, farkedilmeye başlandığını belirten ÖDP temsilcisi, emekçilerin barış talebini yükseltmesinin önemini vurguluyor. Barış çığlığının son zamanlarda toplumda nisbeten dar bir aydın çevrenin dışına taşmaya başlamasının belki de yeni bir sürecin başlangıcı olabileceğini belirten Ender, bu yılki barış etkinliklerinin kitlesel bir katılımla gerçekleştirilmesi için bütün sol/sosyalist güçlere büyük sorumluluk düştüğüne işaret ediyor.

Aşağıdan gelişen güçlü bir kitlesel hareket, toplumsal muhalefet olmadıkça hiçbir hükümetin, bu arada Refahyol hükümetinin de bu konuda olumlu adımlar atmasının mümkün olmadığını belirten Ender, bu çerçevede bu yılki barış etkinlikleri için en geniş güçleri harekete geçirmek için uğraştıklarını vurguluyor. Askeri yöntemlerle sorunun çözülemeyeceğini açıkça beyan etmiş partilerden YDH'ya da çağrı yaptıklarını bildiren Ender, YDH'dan bir yanıt gelmediğini açıkladı. Ender şöyle devam etti; "SİP'e ve EP'ye yaptığımız çağrı da yanıtsız kaldı. 'Nasıl bir barış' konusunda herkesin farklı yöntemleri var, ama biz bunun askeri yöntemlerle çözülemeyeceğini söyleyen ve ateşkesi savunan, silahların susmasını savunan herkesle bir araya gelmeyi planladık.. Bu adımlar olmadan barış için bir başlangıç yapılamaz çünkü.."

Londra'dan İstanbul'a barış köprüsü

1 Eylül Pazar günü Yedikule zindanları ile Londra Trafalgar Meydanı arasında bir köprü oluşturuluyor. Aynı gün Trafargar Meydanı'nda barış için bir araya gelecek Londra'daki Türkiye'liler bir etkinlik düzenliyor. 1 Eylül günü Yedikule zindanlarından Trafalgar'la canlı bağlantı kurulacak. Londra'daki barış çığlığı İstanbul'a duyurulacak..

Yedikule zindanlarındaki şenlikte 60'a yakın kurum stand açıyor. Sivil örgütler, yerel dernekler, partiler, dergiler, sanatçılar, sanat kurumlarının açacağı standlarda barışla ilgili çok sayıda ürün yer alacak. Tiyatrolar, skeçler, halk oyunları, konserler, şiir dinletileri bütün gün sürecek.

Çok geniş bir katılımın beklendiği bu şenliğin yanı sıra İstanbul'da birçok ilçede yerel düzeyde barış kutlamaları yapılacak.

Barış haftasına denk gelen Cumartesi Anneleri'nin eyleminde bu kez farklı bir ana yer alacak. Bu annenin elinde bir kayıp askerin fotoğrafı olacak. O gün bütün anneler barış için bir arada olacaklar..

Yedikule Zindanları'nda gerçekleşecek "Silahlar sussun" adlı barış şenliğinin tertip komitesinde ÖDP'den Filiz Koçali ve Rüstem Karakuş, HADEP'ten Mahmut Can, DBP'den Nevin İl, KESK'ten Orhan Altuğ, Sine-Sen'den Orhan Aydın, İHD'den Zeynep Baran yer alıyor.

Şenlikte siyasi partilerin yanı sıra çok sayıda kitle örgütü da yer alıyor. Mazlum-Der, Pir Sultan Abdal Derneği, İstanbul Üniversiteleri Öğrenci Koordinasyonu, Tunceliliiler Derneği gibi derneklerin ve oluşumların yanı sıra, Öküz dergisinden, Söz'e kadar çok sayıda dergi de bu etkinliğin hem organizatör, hem de katılımcıları arasında yer alıyor.

Geçen 1 Eylül'de İstanbul'da oluşturulan barış zinciri

Şenlik, katılan sanatçılar açısından da oldukça renkli; Edip Akbayram, Ferhat Tunç, Bulutsuzluk Özlemi, Ezginin Günlüğü, Yavuz Bingöl, Onur Akın, Grup Merdiven, Mazlum Çimen, Zugaşi Berepe, Koma Denge Azadi, Muammer Ketençoğlu türküleriyle, ezgileriyle bütün gün mikrofonda olacaklar.

Bunların yanı sıra şiir dinletileri, sergiler, sinevizyon gösterileri, halk dansları gibi çok sayıda etkinlik ve gösteri de izlenebilecek şenlikte.

Yazarlar, karikatürcüler, insan hakları savunucuları, şairler, ses sanatçıları, ressamlar, heykeltraşlar, Türkler, Kürtler, Lazlar, Ermeniler, Yunanlılar barış için yan yana gelecek o gün.

Barış zinciri

İstanbul'da barış etkinliklerinin startı aslında 31 Ağustos Cumartesi günü veriliyor. Taksim'de saat 13.00'te barış zinciri oluşturuluyor. Aynı gün saat 15.00'te araçlarla yollara dizilen barış konvoyu bütün şehri turlayacak. Yine aynı akşam saat 16.00-19.00 arasında AKM'de bir barış etkinliği var. "Barış için için bir araya" çalışma grubunun düzenlediği bu etkinlikte bir yıllık girişimler video gösterileriyle aktarılacak. Geçen yıl yine AKM'de yapılan aynı etkinlikte geçen yıl Mardin'de öldürülen albayın eşi Tomris Özden'le gerilla ablası Emine Duman elele tutuşmuşlardı. Bu yıl da yine savaşın kurbanlarının elleri bir araya gelecek. Ancak girişimciler bunu "sürpriz" olarak saklıyorlar

Ankara

Ankara'da barış etkinlikleri 30 Ağustos cuma gününden başlıyor. Etkinlikleri ÖDP, HADEP, DBP, SİP ve Sosyalist İşçi Partisi Girişimi birlikte organize ediyorlar. 31 Ağustos cumartesi günü ise saat 12.00'de Yüksel Caddesi'nde TMMOB ve kitle örgütlerinin katılımı ile bir basın açıklaması yapılıyor. Yine aynı gün 17.00'de Mamak Halkevi etkinlikleri var. Ankara'da 1 Eylül pazar günü Celal Bayar Bulvarı'nda saat 12.00'de miting var. Miting başlamadan önce saat 11.00'de Sıhhiye Köprüsü'nde toplanan insanlar buradan Bulvar'a yürüyecek.

Demokratik Barış Hareketi ise kuruluş günü olan 31 Ağustos'ta tüm üyelerini Ankara'ya davet ediyor. Kendilerini "Türkiye barış projesinin savunucusu" olarak adlandıran DBH, o gün partileşme kararını resmen ilan edecek.

Ankara'da 7 Eylül'e kadar çok sayıda barış etkinliği gerçekleşecek.

İzmir

İzmir'de ÖDP il örgütü bir süre önce emekten yana siyasi partilere ve DKÖ'lere bir çağrı yaptı. Yanıt veren örgüt ve partilerle tartışıldı. Sonuçta ortaya bir program çıktı. Bu programa göre; 1 Eylül pazar günü saat 14.00'te Balıkhali'nde başlayacak yürüyüş Cumhuriyet Meydanı'nda sona erecek. Cumhuriyet Meydanı'ndaki şenlik saat 19.30'a kadar sürecek.

5 Eylül perşembe günü Karşıyaka İnsan Hakları Parkı'nda "Barış için bir mum da sen yak" şenliği yapılıyor.

6 Eylül cuma günü Bergama'da da bir barış şenliği var. Çiğlililer ise 8 Eylül'de barış için halaya duracak.

Bunun yanı sıra diğer illerde olduğu gibi İzmir'de de barış konulu şiir, resim sergileri, paneller, söyleşiler çeşitli mekanlarda yapılıyor.

Antalya

Antalya'da 1 Eylül pazar günü barış zinciri ve uçurtma şenliği düzenlenecek. Meltem Mahallesi'ndeki Megapol Sineması önünden başlayacak barış zinciri Fuar Alanı'nda son bulacak.

'Asker gidecek, geri gelecek'

Özcan SAPAN

Ölüm ve savaş... dehşet verici iki kavram. Aynı zamanda bu iki kavram insanlık tarihi kadar da eskidir. Ve bu kavramlar hep yan yana anılırlar. Ve savaş sürekli ölüm üretir. Aynı zamanda barışı da...

Barış, ölüm tacirlerinin, savaş tüccarlarının kısaca emperyalistlerin işine gelmez. Daha çok kâr için, savaş, açlık ve ölüm korkusunu yayarlar. Emperyalistler aslında ürettiklerinin değil, yarattığı korkuların ticaretini yaparlar. İnsanlar, ölümden, açlıktan ve savaştan korktukları sürece, daha çok satın alır ve daha çok tüketirler. Bu da onların işine gelir.

Bunun içindir ki yazılı tarihin son 3500 yılında sadece 270 yıl savaş görülmedi. Ama yine bu 270 yıl barış içinde yaşanmadı; savaş hazırlıkları, anlaşmalar, savaşın kalıntıları vb. uğraşıldı duruldu.

20. yüzyılın son çeyreğinde ise savaş teknolojisi, kılıç-kalkanlı meydan muharebelerinden tek bir düğmeye basılarak dünyanın yok edilebileceği bir seviyeye ne yazık ki ulaştı. Şu veya bu gerekçeyle sarmalanmış "kutsal savaşları" ulusların kendi tarihlerinden kopararak insanlık ailesine dahil ettiğimizde, ortaya çıkan rakam ürkütücü boyutlara ulaşmaktadır; 4 milyara yaklaşan ölü!..

Bu topraklarda kavimlerin ve insanların yüzlerce yıldır barış içinde bir arada yaşadığı söyleniyor.

Eğer gerçekten barışı istiyorsak, ilk yapmamız gereken şey, bunun kocaman bir yalan olduğunu resmi tarihin yüzüne haykırmak olmalı.

Şiddet yoluyla hegemonya kuran bir imparatorluğun istila ettiği topraklarda huzur ve güveni, dolayısıyla barışı, telkin ve ikna yoluyla sağladığını kim iddia edebilir? Padişah kelamının tanrı buyruğu kabul edildiği bir rejimde tebaa durumuna getirilmiş bir gayrimüslimin gönüllülük temelinde ve tam bir iç huzuruyla kendini Osmanlı'dan kabul ettiğinden bahsedilebilir mi? Balkanlar'dan Ortadoğu'dan ve Yunan adalarından getirilip devşirilen binlerce yeniçeri kendi istekleriyle mi Osmanlı'ya dahil olmuşlardır? Örneğin; 1800'lü yıllardan başlayarak tüm dünyayı saran uluslaşma sürecinin de etkisiyle kendi ulusal bilinçlerinin farkına varan 1.5 milyon Ermeni Anadolu'nun bir ucundan diğer ucuna uzanan bir sürgünü ve buna bağlı olarak gerçekleşen katliamı kendileri mi istemişlerdi?

Zoraki yan yanalığın toprakları

Elbette ki hayır. Bu topraklar gönüllü birlikteliğin değil, istilacının hegemonyasına dayalı zoraki yan yanalığın topraklarıdır.

150 yıllık göç tarihinin ortaya koyduğu rakamlarla sabit olan trajedi, bu gerçeğin tanığıdır.

Bu rejimin kurumsallaşmasında şiddetin, ama öncelikle devlet şiddetinin önemli bir rolü vardır. Aykırı her sesi kendi iktidarına yönelik bir tehdit telakki eden bir şiddetin adıdır hala İstiklal Mahkemeleri. Kılıç Ali Reis'ler bu ülkede gerçek iktidarın temsilcileri olarak saltanat sürdüğü sürece de olmaya devam edecektir.

İç düşman... Dış düşman... Türklerin şanlı tarihi... Kelle koltukta üç gün savaşanlar... Şehitlik mertebesi... Din... Türk'ü koruyan ve gölgesini Müslümanların üzerinden eksik etmeyen Allah... Topla, tüfekle içine giremediği Viyana kapıları kompleksini bugünlerde futbol topuyla yenmeye çalışan Türkler... İstilacı ordunun torunları... Beyaz Türkler.. Promosyon fatihleri... Demokrasi ve barışın yılmaz şampiyonları... Devlet şiddetinin şakşakçıları...

Hiçbir dönem barış yanlısı olmamışlardır. Yapı taşlarının kanla yoğrularak yükseldiği bu "muazzam" tarih! Şimdilerde ise aynı mantıktan hareketle, insanlığın hamuruna zorla, gelenek-göreneklerle, din'le, şiddeti ve savaşmayı enjekte ediyorlar.

Şiddet öyküleriyle, çizgi filmleriyle, anne-baba ve öğretmenleriyle, kıyafetleriyle, yeni nesiller, yeni sözcüler (çocuklar) yetiştiriyorlar. Bunca kan ve vahşetin ortasında... Dünya ölçeğinde savaşlar ve kıyımlar, sürgünler ve göçler devam ediyor.. Evet dünya ölçeğinde. Yanımızda yöremizde her türlü vahşet biçimi kol geziyor.

Ve her gün yeniden ve yeni yöntemlerle toplum şiddetle barışık bir duruma sokulmaya çalışılıyor. Her gün yayınlanan onlarca ölüm listesi, giderek tırmanan savaşın acımazsızlığını sergilerken, aynı oranda da barışın kaçınılmazlığını içinde barındırıyor.

Artık şiddetle burun buruna gelenler, ölüm korkusunu ensesinde hissetmeye başlarlar. Ve barış, savaşın, şiddetin, ölümün dahası korkunun panzehiridir. İhtiyaç her geçen gün biraz daha kalıcılaşır. Ölüm ve savaş korku çemberini aşar, görme biçimleri değişir, sloganlar değişir ve "toplumsal barış" yakınlaşır.

Askeri son bir kez görmek...

Daha bir yıl öncesi asker uğurlamaya gelenlerle son günlerdeki görüntü yavaş yavaş değişir oldu. Genç çocuklar, mahalle arkadaşları yavaş yavaş ezcümle yedi kuşak akrabaya devreder yerlerini. Onlar da vardır kuşkusuz... Belki de, askeri son bir kez görmeye gelen yedi kuşak akrabası biraz korku, geriye dönüşün ölüm sessizliği, bayrak töreni, şehitlik kavramları gibi düşüncelerle uğurlar askerlerini. Artık bütün ahali, cümle mahalleli uğurlamaya gelirler. Korku toplumda egemen olmaya başlar. Ve her türlü şiddeti içinde barındırır. Tabii ki barışı da... Annelerin yürekleri "oğlum gitsin, geri gelsin, ne ölsün ne öldürsün" demeye başlar.

"En büyük asker bizim asker", "Vur vur inlesin PKK dinlesin", "Her Türk asker doğar" sloganları yavaş yavaş yerini "Asker gidecek geri gelecek" sloganına bırakır.

Orası ne Yemen'dir ne de gülü çemendir, ama yine giden gelmiyorsa... öyleyse... "Asker gidecek geri gelecek" sloganları gerçek yaşamda karşılığını bulur.

Acıyı yaşayanların çığlıkları yükselir. Çünkü çığlıklar artık barıştan yana olmaya başlar. Bu coğrafyada yaşanan savaşa dair kuşkusuz söylenecek çok fazla şey vardır. Ama nehrin batı yakası mezarlıklar "şehitlikler" olmaya ve mermer sütunları, ağlayanların gözyaşları kaplamaya başlarsa, sayısı her geçen gün artan mezar ziyaretçilerinin çığlıkları boşlukta birleşen sesler, artık savaştan çıkarı olan mutlu azınlığı rahatsız eder.

"Geri gelecek" sözü barışa bir göndermedir. Savaş tacirleri düğmeye basmaya devam ederlerse, süreç daha da zorlanır ve çığlıklar artmaya başlarsa, "Asker gidecek" sloganı da kimbilir kör karanlığa söylenen bir kavram olarak, belki de "kaçak asker" veya "Asker artık gitmeyecek" sloganına dönüşebilir. Ya savaş ya ölüm, ya açlık ya mezarlık —siz bunu şehitlik de okuyabilirsiniz...— Ama doğrusu savaşa karşı barış, ölüme karşı yaşam ve bizdeki yanıtı "Asker gidecek geri gelecek" en doğrusu "asker artık gitmeyecek..." Bilinmez ki...

Ve her gün yeniden ve yeni yöntemlerle toplum şiddetle barışık bir duruma sokulmaya çalışılıyor. Her gün yayınlanan onlarca ölüm listesi, giderek tırmanan savaşın acımazsızlığını sergilerken, aynı oranda da barışın kaçınılmazlığını içinde barındırıyor. Artık şiddetle burun buruna gelenler, ölüm korkusunu ensesinde hissetmeye başlarlar. Ve barış, savaşın, şiddetin, ölümün dahası korkunun panzehiridir. İhtiyaç her geçen gün biraz daha kalıcılaşır. Ölüm ve savaş korku çemberini aşar, görme biçimleri değişir, sloganlar değişir ve "toplumsal barış" yakınlaşır.

1 Eylül akşamı saat 20.00'de de barış gecesi var. Tolga Çandar ve Sevinç Eratalay'ın konser vereceği gece Konyaaltı Açık Hava Tiyatrosu'nda gerçekleştirilecek.

Kocaeli

Kocaeli'ndeki barış etkinlikleri ÖDP tarafından 16 Ağustos'ta düzenlenen "Siyasal ortam ve barış" konulu bir panelle başlamıştı.

1 Eylül Dünya Barış günü için Kocaeli'nde ÖDP, EP, HADEP, Halkevi, Tabip Odası ve KESK'in içinde yer aldığı bir barış inisiyatifi oluşturuldu.

Bu inisiyatif 1 Eylül'de KAYÖD Tesisleri'nde barışla ilgili bir panel gerçekleştirecek. Aynı akşam Şirintepe'de bir barış şenliği düzenlenecek.

2 Eylül'de Kocaeli Fuarı'nda bir müzik ve şiir dinletisi var. Daha sonra barış zinciri oluşturulacak.

Kocaeli'ndeki etkinlikler Leyla Atakan Kültür Merkezi'nde düzenlenecek bir şenlikle bitiriliyor.

Trabzon

31 Ağustos günü Trabzon ÖDP'nin barış etkinlikleri bildiri dağıtımıyla başlayacaktı, ancak savcılığın keyfi kararı ile bildiri yasaklandı.

1 Eylül pazar günü Trabzon Demokrasi Platformu, barış şenliği düzenleyecek.

Ordu

Ordu'da ÖDP, CHP, EP, KESK, İHD, Fatsa Fındık Üreticileri Derneği ve Hacı Bektaş Veli Derneği bir araya gelerek bir barış platformu oluşturdu.

Bu platform, 2 Eylül günü Ordu Sineması'nda bir barış şenliği düzenliyor.

Samsun

Samsun'da 31 Ağustos Cumartesi günü araç konvoyu ana caddeleri turlayacak. Bir hafta boyunca çeşitli etkinlikler düzenlenecek.

Divriği

Divriği'deki barış etkinlikleri 25 Ağustos günü başladı. Divriğili ÖDP'liler "Barış ve demokrasi için dayanışma şenliği" organize ettiler.

Yavuz Bingöl, Sevinç Eratalay ve Gülseren Kılıç'ın şarkılarıyla katıldığı şenlikte akan kanların üzerinde politika yapanlar protesto edildi.

Adana

Adana'da HADEP, ÖDP ve diğer sol partilerin içinde yer aldığı Demokrasi Platformu 1 Eylül pazar günü saat 11.00'de basın açıklaması ile başlıyor barış etkinliklerine. 5 Eylül pazar günü Mimar Sinan Açık Hava Tiyatrosu'nda barış şenliği var.

8 Eylül pazar günü ise saat 11.00'de Hastaneler Kavşağı'ndan bir yürüyüş başlıyor. Yürüyüş, İstasyon Meydanı'nda son bulacak.

Mersin

Mersin'de HADEP, ÖDP, EP, DBP'nin de içinde yer aldığı Demokrasi Platformu 7 Eylül Günü İstasyon Alanı'nda barış mitingi düzenliyor. SİP organizasyondan çekildi, ama mitinge gelecek. İçel Valiliği miting dışındaki faaliyetlere izin vermedi. Dolayısıyla kentin çeşitli yerlerine pankart asılması, imza standları açılması mümkün olmayacak. Çeşitli yerel televizyon ve radyolar 10 gün boyunca barışla ilgili programlar yapacak.

İHD'den TBMM'ye yürüyüş

2 Eylül pazartesi günü İHD Genel Merkez, şube yöneticileri ve GYK üyelerinin katılacağı kalabalık bir heyet İHD Genel Merkezi'nin önünden TBMM Başkanlığı'na yürüyecek. Hazırlanan barış manifestosu ve barış için toplanan imzalar TBMM'ye verilecek.

Kadınlar savaş istemiyor

Silahların susturulması için hep birlikte savaş olalım diyen kadınlar bunun için bir tren yolculuğu yapacaklar. 1 Eylül pazar günü Anadolu yakasında oturan bütün kadınlar Kadıköy'deki Beşiktaş İskelesi'nde saat 9.30'da buluşuyorlar. Hep birlikte Avrupa yakasına geçerek buradaki kadınlarla saat 11.00'de Sirkeci istasyonunda buluşuyorlar. Ve sonra hep birlikte Yedikule Zindanları'na kadar bir tren yolculuğu yapacaklar. Mesafesi çok uzun olmasa da barış treni bu şenliğe ayrı bir coşku katacak. EKB'li kadınlar ise 1- 9 Eylül tarihleri arasında bir çok mahallede barış ve kadın konulu söyleşiler düzenliyorlar. 31 Ağustos günü de bir barış zinciri oluşturuyorlar.

Sendikalar

KESK ve DİSK dışında diğer konfederasyonların ciddi bir barış etkinliği yok. DİSK barış günü nedeniyle toplantılar düzenliyor. 1 Eylül pazar günü Mecidiyeköy Kültür Merkezi'ndeki toplantıda savaşın yarattığı yıkım ve işçi sınıfının barış için yürüttüğü mücadele ele alınacak.

'Meksika mucizesi'nin iflası Zapatist Hareketi doğurdu

Zenginlik içinde yoksulluk

Mahir SAYIN

Dört yıl önce Amerika'nın keşfinin 500. yılı kutlandı. Yani tüm iki kıta insanının katline başlayışın 500. yılı. Aynı, İstanbul'un fethi kutlamaları gibi: Harami şenliği.

1910-17 devrimci döneminin ürünü olarak (ZAPATA) devrimci hareket Meksika Birleşik Devletleri'ne (Estados Unidos Mexicanos) oldukça demokratik bir anayasa kazandırdı. 1950'ye kadar sanayinin büyümesi nüfus artışının önünde gitti. 1982'ye kadar Meksika mucizesi"nden bahsedildi."

Ülkeyi yetmiş yıldır PRI (Kurumsal Devrimci Parti - 1929'da kuruldu) yönetiyor. 1970'lere kadar üç küçük partiye izin verilmiş. 1970-76 arasında Başkan Echeverrias demokratik açılım "dönemini" başlatmış. Arkasından gelen başkan Lopez Portillo birtakım "politik reformlar" yapmış. Bu dönemde çoğu illegal olan gruplar yasal parti kurma şansına kavuşmuşlar. 1982'de mecliste PRI 299 sandalyeyle ezici çoğunluğa sahipti. Diğer iki parti ise PAN (Milli Hareket Partisi-faşist eğilimli muhafazakar) ve PSUM'du (Meksika Birleşik Sosyalist Partisi). Bölünmelerden ve yeni partilerin etkinleşmesinden sonra 1994 seçimlerinde PRI'nin PRD (Demokratik Devrim Partisi-bünyesinde solun değişik eğilimleri mevcut) kaybedebileceği söyleniyordu, ama durum öyle olmadı. Yine PRI kazandı.

Başkan altı yıllığına bir defalık seçiliyor. ABD'deki gibi bakanlıklar başkanın sekreterlikleri biçiminde.

Devlet 31 federal bölgeden oluşuyor. Eyaletlerin merkezden oldukça bağımsız meclisi ve bir valisi mevcut. Ancak başkan valileri azledebiliyor.

Turistlerin baskınına uğrayan yerliler

Halkın yüzde 96'sı katolik kökenli, yüzde 60'ı da Mestize diye adlandırılan yerli İspanyol melezi, yüzde 10'u İspanyol ve yüzde 30'u da değişik milliyetlerden yerliler: Nahua (Aztek), Maya, Tomi, Zapotek, Mixtek, Tzetzal, Tzotzil, Totonak, Huichol, Tarahumara ve Lakandonlar. (Bu sonuncular turistlerin baskınına uğrayıncaya kadar yağmur ormanlarının derinliklerinde yaşarlarmış. Turistlerin getirdikleri hastalıklar yüzünden kırıla kırıla şimdilerde 400 kişi kadar kaldıkları söyleniyor. Uzun siyah saçlı, kadın erkek hepsi beyaz entari giyen bu insanlar şimdi Palenque'deki Maya harabeleri civarında turistlere ok-yay ve heykelcikler satarak geçiniyorlar). Elliye yakın yerli dili ve diyalekti konuşuluyor ülkede.

18 yaşından büyük herkes seçme ve seçilme hakkına sahip. Nüfusun yarısı da 20 yaşın altında. Nüfus artış hızı geçen yıllarda yüzde 3'ten yüzde 2.5'a indirilmiş.

1930'larda Başkan Cardenas'ın tarım reformuyla köylüler ister bireysel, isterlerse kolektif olarak işleyebilecekleri toprağa (ejido-mülkiyeti devlete ait olup, satılamayan, kiralanamayan, yalnızca işleyenin kullanabileceği arazi) kooperatif yapısıyla desteklenmiş olarak kavuştu. Eski sömürgeci Hacienda sistemi bu reformlarla dağıtıldı.

1965'ten sonra yiyecek maddesi ithal etme durumunda kalsa bile Latin Amerika'da tarımsal olarak kendine yetebilen tek ülke haline geldi. Ne var ki, tarımsal kredilerin, ilaçların ve sulama tesislerinin ancak belli bir kesim tarafından kullanılıyor olması Meksika köylüsünü babadan kalma yöntemlerle tarımı sürdürmeye mahkum etti. Tarımsal üretimi ancak yüzde 3 artırabildiler.

Toprak reformuna rağmen bugün, örneğin Chiapas eyaletinde 667 kişinin elinde 340 bin 583 hektar arazi bulunmaktadır. Buna karşılık köylerin ortak arazisi 625 bin hektar. (Chiapas eyaletinin nüfusu 3 milyon. Kişi başına 0.21 hektar. Yani beş kişilik aileye 1 hektar). Şehre göçmeyip ne yapacaklar? Tüm ülkede yüzde 60 zaten şehre göçmüş, ama bu da durumu kurtarmıyor: 5 hektar aile başına. Hükümet kırsal alanda 13 milyon nüfusun fazlalık olduğunu söylüyor. Şayet anayasanın toprakla ilgili 27. maddesi değiştirilip sonuçları alınırsa, toprakta tam bir tekelleşme ve büyük sermaye hakimiyeti gerçekleşecek. Bu durumda şehirlere yeni bir göç dalgası başlayacak kuşkusuz. Böylelikle zaten ucuz olan işgücü daha da ucuzlayacak. Neoliberal politikalar daha rahat bir uygulama alanı bulacak.

Mexico City'nin nüfusu 20 milyon

Şehre göç olayı tüm Latin Amerika'da ilginç bir durum sergiliyor. Bazı yerlerde şehir nüfusu yüzde 70'in bile üzerine çıkmış. Mexico City 20 milyon civarında nüfusa sahip. Onu takip eden ikinci büyük şehir Guadalachara da 3 milyon nüfusa sahip. Nüfusun yığıldığı alan orta bölge. Kuzey'in zaten büyük bir kısmı çöl. Güney çok verimli arazilere ve sonsuz görünen ormanlara sahip olmasına karşın nüfus çok az. Tüm ülkede arazinin ancak yüzde 36'sı tarıma elverişli.

Mısır ve fasulye en başta gelen tarım ürünleri. Baklagiller, sebze, narenciye de diğer önemli tarım ürünleri. Tarımsal ihracatın esasını kahve, pamuk, domates, meyva, sisal, canlı hayvan, et ve bal oluşturuyor. Buna karşın tarımın ihracattaki payı büyük.

İhracatta en büyük pay yüzde 39'la petrole ait. Bunun yarısı ABD'ne satılıyor. Halihazırda Meksika'nın petrol rezervleri 72 milyar varili geçiyor. Meksika Körfezi'ndeki petrol rezervinin ise Suudi Arabistan'ınkinden daha büyük olduğu tahmin ediliyor. PEMEK (ulusal petrol tekeli) Latin Amerika'nın üçüncü büyük tekeli.

Gümüş, demir, kalay, manganez, uranyum ve kükürt önemli yeraltı zenginliklerinden.

Petrokimya sanayisi yanında demir çelik, oto (kaplumbağa Volkswagenler burada üretiliyor), çimento ve tekstil sanayileri oldukça gelişkin. Yabancı sermaye konusunda ortaklıkta yüzde 49 gibi bir sınırlama olmasına rağmen, sanayi tümüyle dışa bağımlı.

Turizm ülkenin en önemli gelir kaynaklarından birini oluşturuyor. Ülkeye yılda beş milyondan fazla turist geliyor. Ama Meksika Körfezi'nin petrolle kirletilmiş olması kuşkusuz bunu da olumsuz yönde etkileyecek.

"Meksika mucizesi" palavrası 1982'de Meksika'nın borç faizlerini ödeyemeyecek duruma geldiğini ilan etmesiyle noktalandı. Borç politikasına bağlı olarak Meksika'ya dayatılan neoliberal politikalar gelir dağılımını akıl almaz bir biçimde kötüleştirdi. Yukarıda, Zapatist hareketin güçlü olduğu Chiapas bölgesinde bir asker "sosyal hizmet" verirken...

Ülkenin yarısı yoksul

"Meksika mucizesi" palavrası 1982'de Meksika'nın borç faizlerini ödeyemeyecek duruma geldiğini ilan etmesiyle noktalandı. Borç politikasına bağlı olarak Meksika'ya dayatılan neoliberal politikalar gelir dağılımını akıl almaz bir biçimde kötüleştirdi. 1987'de enflasyon yüzde 160'a ulaşırken, milli gelirin de yüzde 78.5'ini nüfusun yüzde 2'si alır oldu.

İnanılmayacak bir rakam. Yüzde 20 bile olsa yine Türkiye'den çok daha beter bir durum.

Ülke nüfusunun yüzde 48'i (40.3 milyon) yoksul kategorisine girerken, yüzde 19'u (17.3 milyon) da aşırı yoksul kategorisine giriyor. Evlerin yüzde 43'ünde su ve yüzde 35'inde de elektrik yok. Yüzde 50'sinin tabanı toprak ve yüzde 74'ünde de aşırı nüfus yaşıyor. Çalışanların yüzde 80'i asgari ücretin altında bir kazanca sahip. Gelir dağılımının bu ölçüde bozuk olması kuşkusuz toplumdaki gerginlikleri de şiddetle etkiliyor. Bu durum en yoksul olan Conapo ve Chiapas eyaletlerinde kuşkusuz daha da vahim. Onları yoksullukta Guerrero (EPR–Devrimci Halk Hareketi gerillalarının ortaya çıktığı eyalet), Vera Cruz ve Puebla takip ediyor. EPR'de geçtiğimiz günlerde gerilla faaliyetini bunlar da dahil olmak üzere, ona yakın bölgeye yaymakta olduğunu açıkladı.

Özelleştirme politikaları son yıllarda büyük bir hız kazanmış, havacılık, metalurji ve sosyal hizmetler özelleştirilmiş durumda. Şimdi sağlık hizmetlerinin özelleştirilmesiyle uğraşılıyor. Bu gerçekleştiğinde sektörde bulunan 500 bin çalışanın iki yüz bininin işsiz kalacağı söyleniyor. Sağlık işçileri bir aydan fazladır açlık grevi yapıyorlar.

Büyük ölçüde özelleştirme politikalarının da katkısıyla 1982–91 arasında sanayide ücretler yüzde 36, beyaz yakalılarda yüzde 22, sosyal hizmetlerde yüzde 23 ve tarım işçilerinde yüzde 53 düştü. 1984–92 arasında kırsal alandaki yoksul sayısı 2.1 milyon arttı.

Yoksullara yardım programı

1988'de inkar edilemeyecek bu gerçeklikleri dile getiren Başkan Şalinas halkın gözünü boyamak amacıyla Pronasol (Ulusal Dayanışma Programı) adıyla bir yoksullara yardım programı başlattı. 1989'da bu programa ayrılan para 547 milyon dolardı. 1993'te bu 2.54 milyar dolara yükseltildi. Tüm Meksika'da 40.3 milyon yoksul olduğu göz önünde tutulunca bunun ne komik bir rakam olduğu ortaya çıkıyor. Yılda kişi başına 53 dolar. Günde de 13 cent.

Zaten programın aldatıcılığı ücret ve fiyatlarla ve gerçek yoksulluk nedenleriyle hiç ilgilenmeyip genel bir yardım çerçevesi oluşturuyor olmasında yatıyor. Aynı bizdeki gibi, ücretleri aşağıya bastırıp, fiyatları yukarı çekerken belediyenin yoksullara yemek dağıtması gibi. Kuşkusuz bu bütçenin önemli bir bölümünü de PRI'nin her tarafta örgütlenmiş elemanları götürüyor☞

☞ Zapatista hareketinin ortaya çıktığı Chiapas eyaleti doğa ve tarih zengini bir bölge. Meksika'ya kıyaslandığında hem alan, hem de nüfus olarak çok küçük. Ancak küçük olması ortaya çıkan hareketin politik etkinliğini etkilemiyor. Sanki ters orantılı gibi. Bölge son derece zengin görünmesine karşın, yoksullukla ilgili rakamlar Chiapas'ta çok daha çarpıcı.

Uzun yıllar süren (on yıl gibi) bir kitle çalışmasının ardından 1994 yılının birinci günü eyaletin ondan fazla yerleşim birimi gerillaların baskınına uğradı. Aynı yılın ağustos ayında seçimler vardı ve PRI toplumsal muhalefet karşısında sıkışık durumdaydı.

Hareket bir bölgeye münhasır ve esas olarak Mayalar'ın desteğinde olmasına karşın, ülkedeki tüm muhalefet hareketiyle buluştu ve onun en keskin ifadesi oldu. Marcos'un deyimiyle "takvime uygun olarak" hükümet gerillalarla görüşmeyi kabul etti. Böylece ortada çok büyük bir problemin olmadığı izlenimi yaratılacak ve zamanı geldiğinde de işin temizlenmesine girişilecekti. Ancak hareketin kazandığı toplumsal ve uluslararası destek hükümetin oyalama, hareketi bölme ve toplumsal tabanını satın alma girişimlerini boşa çıkardı. Hareket, şiddet ve görüşme yanlıları şeklinde rejimi resmen ikiye böldü. Kilise devletle ilişkilerini gözden geçirmeye başladı. Vatikan'a gitmesi söz konusu olan San Cristobal Piskoposu Samuel Ruiz barış görüşmelerinin önemli bir şahsiyeti haline geldi. Eski Mexico City Belediye Başkanı ve Dışişleri Sekreteri Manuel Camacho gerillalarla görüşmeleri yürütmek üzere görevlendirildi. Köylüler ve aydınlar tarafından desteklenen isyanın haklılığı basında da savunulmaya başlandı.

Gizli servisler işbaşında

Rejimin iç çatışması Devlet Başkanı Salinas'ın adayı Colosio'nun öldürülmesiyle zirve noktasına ulaştı. Herkes Colosio'nun öldürülmesinin gizli servislerin işi olduğuna inanırken, cinayet Camacho'ya yüklenmeye çalışıldı. Bu suçlama karşısında Camacho görüşmeleri yürütemeyeceğini ilan ederek çekildi, böylece görüşmeler de sona ermiş oldu. Zapatistler hükümetin genel bir saldırı hazırladığı düşüncesiyle kırmızı alarma geçtiler. 11 milyar dolarlık sermaye yurtdışına kaçtı. Kriz derinleşti. Clinton işbirlikçilerine yardım olmak üzere 6 milyon dolar gönderdi.

Salinas'ın bu kez de şimdiki başkan Zedillo'yu aday olarak ilan etmesi üzerine parti içi çelişkiler daha da şiddetlendi. Salinas seçimlere iki ay kala, durumu yumuşatmak amacıyla, 34 maddelik bir barış planı sundu. Zapatistler planı siyasal demokrasiyi içermiyor olması dolayısıyla reddettiler.

Taleplerini Chiapas bölgesine özerklik ve Meksika için siyasal demokrasiyle sınırlayan Zapatistler bu anlamda Guerrero eyaletinde harekat başlatıp çok kısa sürede Tamaulipas, Puebla, Oaxaca ve Veracruz'a da yayılan EPR hareketinden bir farklılık arzediyorlar.

EPR Sözcüsü maskeli kumandan Jose Arturo, "Halkın sorunlarının çözümü için silahlı mücadeleye mecburuz. Bu gayrımeşru hükümetle görüşme yapmamız söz konusu değil" derken, esas sorunun merkezi iktidarın ele geçirilmesi olduğunu ilan ediyor.

Ortada olan gerçekler de EPR gerillalarına hak verdirecek cinsten. Ateşkesi kabul edip, gerillalarla görüşmelere başlayan hükümet "toplumsal çalışma yapmak üzere" ordu birliklerini Chiapas bölgesine gönderiyor. Hükümetin gözle görülür tedbirleri, bir saldırı durumunda gerillaların köylerden çekilmek zorunda kalacağını gösteriyor. Zapatistler'in denetim bölgesi olarak geçen alanların hemen tümünde yakın asker denetiminden kurtulmak mümkün olmadı. Yollarda denetimlerden geçmek zorunda kalındığı gibi, Ekonomik Tartışmalar Masası'nın 500 m. ötesinde ciddi bir askeri birlik özel timlerle birlikte hazır beklemekteydi. EPR'nin ilk çıkışında Zapatistler durumu oldukça kuşkuyla karşıladılar. Hatta hükümetin bir provokasyonu olduğu iddiaları bile öne sürülebildi. Ancak isyancı alt komutan Marcos son demeçlerinden birinde hareketin meşruluğunu tanıdığını ilan etti. Başka türlüsü de herhalde kendi söylemine pek yakışmazdı. Korkulan değil, sevilen komutan olmayı, bir köylü hareketine öncülük ediyor olmasına rağmen sahip olduğu demokratik söyleme borçlu olduğunu kendisi de iyi biliyor olmalı. Bu özelliğidir ki, Avrupa'nın anarşistlerini bile emirlere hemen uyan insanlar haline getirdi.

6 Ağustos'ta yeniden başlayan görüşmelerde, "adalet, toprak ve yerli kültürüne saygı" talep eden Zapatistler, hükümetin yanıtlarında "siyasal yapının temelden değişikliğe uğratılması" konusunda hiçbir şeyin bulunmadığını söylüyorlar. Bu arada hükümet "Başkan Ernesto Zedillo'nun şapkasındaki tüy" diye adlandırılan bir seçim yasası reformunu meclisten geçirdi. Böylelikle seçimler PRI'nin denetiminden çıkmış olacak! Ancak dünya basını da yapılanın tek parti rejiminin Meksika'da yerleştirmiş olduğu antidemokratik yapı ve uygulamaları ortadan kaldırmayacağına inanıyor.

Silahsız sivil bir mücadele yanlısıyız, ancak, bize saldırılması halinde, kendimizi silahlarımızla savunmaktan başka seçeneğimiz kalmaz. İktidardaki partinin, yeni siyasal eğilimlere ülkenin siyasal yaşamında yer vermemesi halinde, bu yolu çözmenin tek yolu saatli bombadan geçer.

'Biz Meksika için bir hastalığız...'

Herkese iyi akşamlar. Bu toplantıdan önce, bizim, kendimize yönelik bir vizyonumuz vardı. Yani 'Zapatistalar Zapatizm için' gibi bir şey... Ama artık bizim için önemli olan buradaki enternasyonalist gerçek. Bu ilk toplantının gerçekleştirilmesi, sesimizin kıtalararası düzeyde duyulduğunun bir göstergesidir. Bu buluşma, neo-liberalizmin dışlaladığı insanların toplantısıdır. (...) Kanımızca La Realidad'daki enternasyonal buluşma, her zamanki gibi geç kalmış bir gerçektir. Çünkü bu gerçeği daha tamamlayamadık ve yeterince de tanımlayamadık. (...) Açılmayı bekleyen bir yolda birlikte yürüyoruz. Açılmayı bekleyen yolda ilerlerken, farklı biçimlerde yürüyebiliriz. (...) Birinci adım sonuç almak içindir, sonuç içindir, her şeyin başlangıcıdır... (...) Bu buluşmayı, olumlu sonuçlandırmak istiyoruz. Ama gerçek şudur ki, biz de belirlenmiş değiliz. 1994'den beri durmadan araştırıp, öğreniyoruz... (...)

Hükümet kararsız. Örneğin bu sabah gördüğünüz uçak gibi... Bu uçağın sesiyle verilmek istenen mesaj askeri mi, politik mi? Bu, hükümetin gürültüleri arasında anlaşılamıyor! Ama durum kaygı verici... İnanmaktayım ki, aranızdakilerin birçoğu, benim, geleceğe ve bugüne ilişkin kaygılarımı paylaşmakta... Bu konuda yardımlarınızı istiyoruz... (...) Zapatistalar'ın kafasına bir askeri yumruk mu indirilecek?.. Bu mümkün mü?.. Ama dikkat, tüm sempatizanlar ve sivil güçler teyakkuzda... Hükümet bunu göze almamalı... Onları bir kez daha uyarıp, hatırlatıyoruz: Biz onurlu bir barış istiyoruz... Bu uğurda hayatımızı riske ettik ve etmeye da devam edeceğiz..." (...)

'Olivio bir Kızılderili çocuğu. Henüz beş yaşında yok, ama bu ülkedeki binlerce yerli çocuğu gibi o da ölüme çok yakın. Olivio'nun beş yaşından önce tedavi edilebilir bir hastalıktan ölme olasılığı, adına Meksika denen bu topraklarda çok yüksek. Ama Olivio bugün yaşıyor. Olivio 'Zup'ların dostu olmakla ve Binbaşı Moises'le futbol oynamakla övünüyor. Yo, futbol oynama demek abartmak olacak. Gerçekte Binbaşı'nın tüm yaptığı, tüm çocuklar gibi, Zapatista subaylarının en önemli işinin çocuklarla oynamak olduğuna inanan Olivio'dan yakasını sıyırmak için topu olabildiğince uzağa tekmelemek.

Olivio'nun tekmesi

Onları uzaktan izliyorum. Olivio topu insanın tüylerini ürperten bir kararlılıkla; o darbe bileğine bir yazgı gibi yapışacakmışçasına tekmeliyor. Oysa hayır, Olivio'nun tekmesinin hedefi lastik top değil. Tabii, bu da bir söylem. Gerçekte, tekmenin ve kuvvetin yarısı Chiapas gerçekliğinin çukurlarına saplanıp kalıyor ve ancak bir kısmı topu rastgele bir yöne gönderiyor. Binbaşı bir tekme koyveriyor ve top yanımdan geçip uzaklarda gözden yitip gidiyor. Olivio kararlılıkla yuvarlağın peşinden koşuyor. Ustalıkla yerdeki bir kütüğü sıyırıyor. (...) Savunma geride kalıyor (tamam, aslında 'Yeniperr' ve Jorge yere oturmuş, çamurla oynuyorlar, ama demek istediğim, önde rakip yok) ve karşı saha, sahip olduğu birkaç dişi gösterip topu yolundan çıkmış bir lokomotif gibi süren Olivio'nun önünde bomboş duruyor. Basamaklardaki ekabiran suskun bir beklenti içinde. Olivio koşuyor ve nihayet topu kapıp, tüm evren fileleri yırtan bir tekme beklerken (tamam, aslında sözde rakip kalede, file yerine dikenli dallara belenmiş iki sarmaşık duruyor) ve tam, böbreklerden gırtlağa, bir'goool' bağırtısı yükselmeye hazırlanırken ve herkes dünyanın kendine layık olduğunu göstermesini beklerken, tam o anda Olivio topun peşinden koşmanın iyi bir şey olduğuna, ama tepede uçuşup duran o kara kuşun da cezasız kalmaması gerektiğine karar verip apansız yönünü değiştirdi ve fırlattığı taşla kuşu cansız yere serdi ve mutfağın yolunu tuttu. Olay biraz, nasıl demeli, ters patlamıştı (bir kardeşin deyişiyle 'fazlasıyla Zapatist'), fazlasıyla eksik, fazlasıyla noksan kalmıştı; sanki dudaklarda bir öpüş duruyordu da kimse zahmet edip de onu yerinden almıyordu.

Ben ciddi, ince eleyip sık dokuyan bir meraklıyımdır; takımların ve oyuncuların yüzdelerini ve tarihlerini bilenler, bir beraberliğin, bir zaferin ya da bir yenilginin mantığını mükemmelen açıklayabilirler. (...) Ancak o anda tüm dayanaklarımı yitirmiştim ve insanlığın en yüksek değerlerinin (yani futbolun gösterdiklerinin) ihanetine uğramışcasına basamakları ikişer üçer tırmandım (aslında bir kütük yığını üzerinde oturuyordum) ve öfkeyle, Olivio'ya cesaret, profesyonellik ve sporcu ruhundan yoksunluğunu, futbolcunun herkesi sevmesi yolundaki kutsal yasayı bilmediğini açıklamak üzere koştum. Olvio geldiğimi gördü ve gülümsedi. Durduğum yerde kalakaldım. Ama beni alakoyanın sevecenlik olduğunu düşünmeyin, dostlar.

Beni donduran Olivio'nun sıcacık gülümseyişi değildi. Elinde tuttuğu sapandı...

Evet dostlar. Yarın üniformaların yalnızca kıyafet balolarında kullanılması ve eğer illa üniforma giyilecekse, diyelim ki futbol üniforması giyilmesi için bugün bizi asker yapan sevecen öfkenin bir taklidinin söz konusu olduğunu çok iyi bilin...' (...)

Leopar etkisi

Meksika hükümeti, ülkenin istikrarlı olduğunu söylüyor. Ama bu yalan. Meksika siyasi ve ekonomik istikrarın olmadığı, güvenli yatırım olanağı sunmayan bir ülke. Yabancı yatırımcılar, mükemmel kamufle edilmiş yalanlara inanmamalı. Örneğin Guerrero'daki son EPR çıkışı, Meksika'da siyasi istikrar ve huzur olmadığının bir yeni örneğidir. Guerrero, Hidalo ve Pueblo'da olup biten, her hükümet ve ordu komutanının korkulu rüyasıdır ki, buna gerilla hareketinde leopar etkisi denir: Leoparın postundaki benekler, her yerde ortaya çıkar. (...)

Silahsız sivil bir mücadele yanlısıyız, ancak, bize saldırılması halinde, kendimizi silahlarımızla savunmaktan başka seçeneğimiz kalmaz. İktidardaki partinin, yeni siyasal eğilimlere ülkenin siyasal yaşamında yer vermesi halinde, bu yolu çözmenin tek yolu saatli bombadan geçer. (...)

Bizim çok projemiz var. Koşullarımız buna el vermese de, engeller çıkarsa da, koşullarımızı zorlayarak, bir şeyler yapıyoruz. Örneğin CD-ROM'lardan mücadelemizi tanıtmak için faydalanmak istiyoruz. Moskova'dan Washington'a birçok insan mücadelemiz hakkında bilgi sahibi olmak istiyor. Onları bilgilendirmek için tüm olanakları kullanmalıyız. CD-ROM sayesinde insanlar artık Louvre Müzesi'ni ziyaret ettikleri gibi, Lacandon Cangılı'nı gezebilecekler, Zapatistalar'ı daha yakından tanıyabilecekler. (...)

Biz Meksika için bir hastalığız, hükümet bu hastalığın, tüm Meksika'nın cılız bünyesine sirayet etmesinden müthiş korkuyor. Bunun için barış görüşmelerinde iki yüzlü bir tavır sergiliyor ve zaman kazandığını zannediyor... Lütfen bize inanın ve destekleyin...

*** Alt komutan Marcos'un toplantılarda 31 Temmuz 1996 tarihli konuşmasından**

'Dünyanın Balkonu'ndaki Don Kişot(lar)...

"Suratımıza geçirdiğimiz maskenin ardında dıştalanmış tüm kadınlar, unutulmuş yerli halklar, zulüm altındaki tüm eşcinseller, hakarete uğramış tüm gençler ve onuru kırılmış göçmenlerin yüzleri var, maskemizin ardında sen yani tüm dünya yoksulları var".

Temel DEMİRER

Cervantes'in, Don Kişot'u, müthiş bir ülkücü. Bu özelliğine saygı duymamak elde değil. Ama madalyonun diğer yüzünde, "yel değirmenlerine saldıran", sanrılı abartı ve küçümsemeleri yok mu? Bunları benimsemek de, savunmak da mümkün değil. Özetle koşulsuz bir kabul ve reddiye temelinde ele alınmaması gereken, pozitifinden negatifine dek öğretici bir bütünlüktür Don Kişot.

Pozitifi ve negatifi ile dünyanın balkonundaki bir Don Kişot izlenimi aldım komutan yardımcısı Marcos'tan. Elinden hiç düşürmediği piposu, sırtındaki M-16'sı, belindeki su matarası, omuz ve belindeki fişeklikleri, belindeki revolveri, başındaki Mao şapkası, boynundaki yırtık pırtık fuları ile, Che'den müthiş etkilenmiş gizemli bir L. Amerika devrimcisi... Kendinden emin, ilginç ve medyatik havası ile efsane rolü mü oynuyor? Bunu kestirmek çok zor, ama Kuzeyliler'in, bu tablodan müthiş etkilendiği çok açık.

EZLN militanları, "Marcos, bizden birisi. Elini uzattığında tutabileceğin türden ve bir nefes kadar bize yakın. O, sadece mücadelenin bir parçası. Herhangi bir imtiyazı da yok" deyip, suratlarına geçirdikleri maskenin lider kültüne bir panzehir olduğunu; çünkü maskeli herkesin Marcos ya da maskesiz Marcos'un hiç kimse olmayacağını anlatsalar da, EZLN'de, Marcos figürünün, abartılı biçimde öne çıktığı bir gerçek.

"Yaşasın/kahrolsun edebiyatı"na prim vermeyen, kapsamlı bir felsefe, edebiyat ve tarih bilgisine sahip, müthiş kültürlü bir bilge komutan yardımcısı... Söylemek istediklerini, kuru, ajitatif slogancı bir dildense, mesellerle, öykülerle vermeyi yeğliyor.

Gramsci ve Foucault'tan esinler

Öte yandan Marcos, "Tarihte zorun rolü" ya da "ezilenlerin mücadele biçimleri" konusunda marksist tezleri, Gandi ve Mandela'dan esinlenerek "tashih" etmeye kalkışıyor. Toplumun dönüştürülmesine yönelik "siper savaşları"nı Gramsci'den ve "iktidar" çözümlemelerini de Foucault'dan öğrendiği izlenimi veriyor. Zapata kadar "halkçı", Che'ye saygılı ve Marx'tan fazla söz etmeyen bir marksist...

Marcos, kuzey Meksikalı... Marksist, ama marksizmini bilinen ölçütlerle tanımlamak bir hayli güç. Kanımca, marksizme, muhtaç olduğu demokrasi aşısını yapmayı deniyor. Tutar mı? Tartışmalı, ama ilgisiz kalmamalı. Veya önsel bir kabul ya da reddiye anlamsız bir acelecilik olur. Ancak eklemeden geçmemeli: "Zapatistalar'ın insanlara, politik hayatı ve politika yapma tarzını yenilemek için olanak sunduğu" ya da "dünyayı muhtaç olduğu yeni bir politik kültür ile tanıştırdığı" veya "Zapatistalar ile tartıştığımız yeni bir projedir" iddiaları fazla abartılı.

Marcos'un siyasal yanaşımları, 1994 başkaldırısından bugüne değişti ve değişiyor da. Değişimin ulaştığı son nokta neresi olur? Örneğin, ulus bilinci ve nosyonu çok zayıf olan Mayalar'ın kültür ve geleneklerinden öğrenen, Mayalar'ın (5.-6. yüzyılda yazılan) "Popol Vuh/Halkın Kitabı"ndan müthiş etkilenen Marcos'un, gelenek ile gelecek arasına sıkıştığı bugünü, giderek alınması gereken bir kararın kesitidir. Bu karar daha alınmamıştır.

Ama burada bir sorun daha var: Neo-liberalizme karşı kıtalararası toplantıya, Fransa'daki işçi eylemlerine karşı Juppe'nin neo-liberal "reform paketi"ni destekleyen Touraine'i, "Bu, Zapatistalar'ın toplantısı değil. Buraya neo-liberalizme karşıyım diyen herkes katılabilir. Toleranslı olmalıyız" diyerek kabul etmeyi savunan Marcos'un, reel-politiker pragmatizmi, tehlikeli bir sinyal. Tıpkı Touraine'in, "Zapatistalar şahane bir post-modern gerilla hareketi. Klasik gerillayı, gerilla olmaktan kurtaran bir post-gerilla hareketi" tesbiti gibi.

Şunu açıkça ifade etmeliyiz: Marcos'ta ve Zapatist harekette, sosyalizm ve marksizm vurgusu, geriliyor ya da 1994'deki gibi net telaffuz edilmiyor artık. Oysa, Lacandone Cangılı'nda Ağustos 1992'de yazdığı, "Chiapas: İki Rüzgarlı Güneydoğu, Fırtına ve Kehanet" adlı yazısında Marcos, durumu ve Zapatistalar'ın sosyalist ütopyasını, çok net ortaya koyuyordu.

Zapatistalar'a eleştirel kenar notları

'Bilmiyorum' sözcüğünü çok sık telaffuz eden Zapatistalar'ın, en önemli özelliği, kendileriyle dalga geçmek pahasına, bilmiş bir hareket olmaması ve rahatlıkla, "bilmiyorum" diyebilmeleri... Özetle Zapatist hareket, içinde marksistlerin yer aldığı bir halk hareketi. "Suratımıza geçirdiğimiz maskenin ardında dışlanmış tüm kadınlar, unutulmuş yerli halklar, zulüm altındaki eşcinseller, hakarete uğramış gençler ve onuru kırılmış göçmenlerin yüzleri var, maskemizin ardında sen yani dünya yoksulları var", diyen Komutan Ana Maria'nın ifadesiyle ezilenlerin sözcüsü olmak amacındaki bir hareket. Öte yandan Zapatistalar, neo-liberal saldırganlığa karşı bir itiraz.

Zapatistalar, öncelikle adil bir diyalog ortamının yaratılmasını istiyorlar. Ama diyalog için yalvarmıyorlar da. "Her şeyi herkes için" istiyorlar. Zapatistalar, onurlu diyalog yanında, herkes için demokrasi isteyip, "demokrasi, yerli ya da değil, her halkın en temel hakkıdır; o olmadan ne özgürlük, ne adalet, ne onur mümkündür ve onur yoksa hiçbir şey yoktur" diyorlar. ☞

Yoksulluk ve başkaldırının ülkesi...

Meksika'ya damgasını vuran yoksulluk ve ihtilalci başkaldırı gelenekleri. Örneğin, bir işçi ayda 600 peso kazanıyor (bu rakam Chiapas'ta 300 peso'ya düşüyor), bir öğrenciye ise ayda minimum 500 peso gerek. Meksika'da bir yoksulluk "demokrasisi"nden söz edebiliriz. Yoksullukla yolsuzluk, umut ile başkaldırının iç içe yaşandığı ülkedeki dengesiz-dinamik yapı, durmadan patlayıcı madde biriktiriyor. Saadet ve sefalet iç içe. Meksika insanı geleceğe umutla bakmak istiyor. Ama umudun faturasını iyi okuyabilmek kaydıyla. Çünkü bu faturada başkaldırı yazılı Meksika'da da...

Kaygan bir siyasal zeminde patinaj yapan Zedillo ve partisi (PRI/ Kurumsal Devrimci Parti) sıkıntılı bir kesitten geçiyor: Mali krizin yol açtığı toplumsal çürüme ve deformasyon... NAFTA (Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması) ile uyum sağlama sancıları... Büyüyen açlık. Ülkenin '86'da GATT'a girmesiyle, neo-liberalizmin dengeleri çalışanlar aleyhine bozmasıyla, ülke çapında hoşnutsuzlar koalisyonunun kitleselleşmesi... PRI'nin siyasal tekelinin eskisi kadar etkin olmaması. PAN'ın (Ulusal Eylem Partisi'nin) gelecek seçimleri kazanabilecek kadar büyümesi... Para-militer Guardes Blancas (Beyaz Muhafızlar) örgütünün ilericilere yönelik terörünün yoğunlaşarak, yaygınlaşması... Zapatistalar'ın ve ardından da Guerrero, Hidalgo ve Pueblo eyaletlerinde EPR'nin (Halkın Devrimci Ordusu) oluşması... Yerlilerin, yani dışlanmış yoksulların, giderek ülke politikasının merkezine oturması... Hükümetin hızla silahlanması. ABD son 5 yılda Meksika'ya (gelişkin tüfekler, elektrikli coplar, el bombaları, lav silahları, zırhlı panzerler, sokak barikatlarını yıkmak için buldozerler, uçaklar ve Vietnam'da kullanılan helikopterler satarak), 190 milyon doların üzerinde silah sevketti... Bu durumda gidişatın yönü: Ya demokratikleşme ya da bir baskı yönetimi...

Silahlı gruplar pıtrak gibi...

Meksika, fokur fokur kaynayan bir politik kazan... Giderek kazan kapağının tutmadığından da söz edilebilir. Ülkede, pıtrak gibi boy veren silahlı grupların varlığı bir gerçeklik. Ülkenin ekonomik açmazı, sonu gelmez siyasal baskılar ve demokrasi umutlarının giderek dumura uğraması, silahlı grupların, hak arayışı için silaha sarılmasına yol açıyor. Koşullar değişmedikçe, gidişatın tırmanacağını öngörmek kehanet olmasa gerek.

Sorunların tersten çözümü için hükümet, ülkede militarizasyonu tırmandırıyor. Zedillo'nun "medyatik değişim söylevleri"ne gelince, o da, "hiçbir şeyi değiştirmemek için değişmek!" paradoksundan başka bir şey değil. Çünkü iktidardaki PRI (Kurumsal Devrimci Parti) bir soygun ve yolsuzluk şebekesi. Meksika "Chiago Oğlanları"nın ve aile mafyalarının yönetiminde. Chiapas ise, doğal zenginlikleriyle, soygun şebekesi için önemli bir bölge. Buradan kolay vazgeçmezler.

Hükümetin, Chiapas'a, çok şeyi göze alarak gerçekleştireceği bir askeri müdahalede EZLN yenilir. Marcos, bunu biliyor. Bunun için de bir cepheleşme yönelimini öne çıkararak, şu an Meksika'nın cephe gerisi olan Mexico City'de sivil-demokratik bir savaş cephesi açmaya çalışıyor. Çünkü ülke bütününde, geniş bir yoksullar-hoşnutsuzlar bloku var. Marcos'un amacı, bu bloku, sivil-demokratik eksende harekete geçirmek...

Emiliano Zapata'nın, köylü yığınları için bir kahraman olduğu Meksika'da, hükümet eğer Marcos'u öldürtürse, başına ikinci bir kahraman belası almış olur ki, bunun riski de çok büyük. Öte yandan hükümetin, "yağmur ormanlarının ortasındaki tropikal cangıldaki askeri harekatının şansı nedir" sorusunun yanıtı da riskli... Bir diğer sorun da, uluslararası baskı: Meksika, Zapatistalar'ın "terörist" olduğu masalına, kimseyi kolay kolay inandıramayacaktır...

Başkan Zedillo

Yani denilebilir ki, Zapatist hareket, Meksika'daki özel bir geçiş sürecinde şekilleniyor. Bu gel-geç ve konjonktürel durum temel alınarak oluşturulacak görüş, teori ve stratejinin kalıcı olabilmesi ve bugünden yarına taşınabilmesi çok güç. Zapatistalar, bu güçlükle, gelecek günlerde ya tanışacak ya da Meksika hükümeti ile uzlaşacak. Meksika gibi Zapatistalar da bir ikilemle karşı karşıyalar. Bu tercih ertelenebilir, ama engellenemez. Çünkü ücretli kölelik sisteminin (Marx tarafından keşfedilmeyen!) "sınıf mücadelesi gerçeği", devlet/devrim tezlerinin güncelliğini hala diri tutuyor.

☞ Bu yolda öne sürdükleri "Talepler Listesi", devrimci-demokratik sınırın ötesine geçmiyor.

Devrimci-demokratik taleplerivle Zapatistalar, "iktidarı istemiyorlar", ama hangi iktidarı? Bunu anlamak gerek: Şimdiye değin, devrimler sonrasında iktidar bir profesyonel yöneticiler kastının eline geçti. Yani devrim sonrasında iktidar, "herkes için" değil, bir kast tarafından "benim için" diyen bir kirlenmeyi yaşadı. Dünya'daki devrimci, halkçı, sosyalist iktidarların birçoğu kirlenmiştir, kirletilmiştir. Bu sadece, profesyonel yöneticiler kastının kötülüğü ile açıklanamaz. Madalyonun bir yüzü daha var ki, o da devrimlerin iktidarı almaya yönelik mücadelesinde insanları, ilişkilerini ve toplumu dönüştürmekte başarısız kalmasıdır. Marcos, bu zaafın farkında. Bunun için de daha geniş kitleleri politize edip, saflara çeken sivil-demokratik mücadelelere büyük önem veriyor.

"Barışçı bir yol" arayan Zapatistalar, "zorunlu kalmadıkça" ve "özsavunma"yı aşmaması kaydıyla, "sivil-demokratik mücadele yöntemleri"ni tercih ettiklerini gizlemiyorlar. Benzer eğilimi Venezüellalı eski gerilla lideri Douglas Bravo, Peru eski Troçkist köylü önderi Hugo Blanco'da da görmek mümkün. Örneğin Bravo, Peru'daki 'Aydınlık Yol'un '92'de Başkan Gonzalo'nun (Abimael Guzman) tutuklanması ardından, "askeri olarak stratejik bir geri çekilme" içinde olduklarından, yeni taktikleri gereği, protesto gösterilerini örgütlediklerinden ve 'Aydınlık Yol'un bir belgesinde, militanlarına, "silah kullanmadan, kitlelerle çalışmayı öğrenmeliyiz" talimatını verdiklerinden söz edip, ekliyor: "Latin Amerika'da, geçmişten ders çıkaran sivil-demokratik mücadelelerin tabanı genişleyecek."

Zapatistalar, "politika yapmanın ve politik söylemin yeni biçimleri"ni, "yüzyılın sonundaki mücadelelerin yenilikleri"ni, "halka boyun eğerek yönetmenin araç ve amaçları"nı aradıklarını ifade ediyor. Ancak bunu, "farklı biçimde" ve "tuhaf bir ordu" ile deniyorlar.

Son bir nokta

Zaafsız bir şey yok. Beynimizin içinde yarattığımız "kusursuzlar"ın, yaşamdaki karşılığını aramak beyhude bir narsizm olur. Yaşam ve mücadele bir tornadan çıkmıyor. Ayrıca gerçeğin tekeli de elimizde değil. Bu nedenle, Zapatistalar'ı göklere çıkartan "abartmalar" gibi, reddiyeler düzen tavırların da hiçbir anlamı yok.

Onlar, böyle ve uğruna yaşamlarını riske ettikleri bir yolda ilerleyerek, arıyorlar. "Teorisist lafazanlıklar" ya da "sol sekter pasifistlikler"le, onların yaptıkları işi, birkaç satırla karalanmış bir tutam kağıtla "halletmek" kimsenin haddine değil. Bu tür, alışık olduğumuz kolaycılıkların, "çok bilmiş" ukalalıklarıyla Zapatistler'ın negatif ve pozitiflerini tanzim ve tasnif edebilmek mümkün değil.

Farklılıkları bastıran ve inkar eden bir sosyalizm anlayışından artık vazgeçilmeli. Çeşitliliğin ve çoğulculuğun bir zenginlik olduğu unutulmamalı. Farklılıkları meşru görmeyen bir dayatmaca, sosyalizm için yenilgilerin miladını oluşturdu hep. İçinden geçilen neo-liberal saldırı döneminde, farklılıklarımızla (bunu ortak cephemizde ayrılık "gerekçesi" ilan etmeden!), herkes kendi yolunda, ortak düşmana karşı savaşarak ilerlerken küresel bir direniş cephesi örülebilmeli. Bu yolda neo-liberalizme karşı, militan bir mücadele veren herkes dostumuz, kardeşimiz, yoldaşımız sayılmalı.

Başka yol yok: 1996 Kasımı'nda Avrupa'da düzenlenecek, ikinci buluşma toplantısı ve "daha iyi bir dünya için kansız, silahsız, nefretsiz bir proje oluşturulması"nı karar altına alan, "La Realidad Neo-Liberalizme Karşı Direniş ve İnsanlık İçin Mücadele Deklarasyonu" (eleştirel bir kayd-ı ihtiyatla) desteklenmeli ve bu kıtalararası imkana müdahale edilmelidir.

Tuhaf bir ordu: EZLN

'Le Monde'dan Catherine Bédarida'nın "Hareketiniz gerilla hareketi mi" sorusunu Marcos şöyle yanıtlıyor: "Hayır, kendimizi düzenli bir hareket olarak tanımlıyoruz; hem rütbelerimizle, hem de faaliyetlerimizde. Kararlar yedi etnik grubun atadığı bir Kızılderili kolektifi tarafından alınıyor. Bu etnik grupların başlıca dört tanesi Chiapas'da yaşamakta. Taktik kararlar ise komutan yardımcılığına ait. Bu çok konuşan, az savaşan, hatta savaşmayan tuhaf bir ordu. En önemli silahı, söz:

Bu alanda, askeri alandan çok daha fazla başarı elde etti. Ayrıca, gerillalara kıyasla çok daha sempatik olduğumuzu söylüyoruz."

Evet, EZLN, "tuhaf bir ordu". Bizim alışkın olduğumuzdan çok farklı. Öte yandan, bu "tuhaf ordu"nun komutan yardımcısı, Meksika'nın siyasal geleceğini şöyle değerlendiriyor: "Mevcut siyasal krizin bir demokratikleşme sürecine mi, yoksa faşist tipte bir gerilemeye mi yol açacağını bilmiyorum.

Burada siyaset kendi seçim mantığına teslim olarak tıkandı; oysa, Zapatizm dahil, toplumsal hareketler gelişiyor. En iyi durumda, bu hareketler Meksika'da politik bir açılım sağlayacak, demokrasiyi yurttaşların gündelik yaşamına sokacak.

Ama askeri bir darbeye yol açacak baskı ve hoşgörüsüzlüğün eşlik edeceği katı, boğucu bir şema da gündeme gelebilir. Ülkenin acısını çektiği belirsizliği EZLN de paylaşmakta: Barış ile savaş, demokratikleşme ile sertleşme arasındaki duraksama yaşanırken..."

Zapatistalar da, Meksika gibi bir ikilemin içinde. Örneğin Catherine Bédarida'nın "izlenimi" şöyle: "Marksizmin öncüllerine hala çok bağlı olan Zapatist ordu ve sempatizanlarının otoritaryanizmi, kimin; bu şiddet eğilimlerinin mi, yoksa Marcos'un daha yenilikçi söyleminin mi galebe çalacağını kestirmeyi engelliyor." (Le Monde, 6 Ağustos 1996, s.3)

Kıtalararası buluşmanın zaafları

47 ülkeden 3 bin 500'e yakın temsilcinin katıldığı buluşmayı, (Avustralya Demokratik Sosyalist Partisi'nden Naville Spencer'in deyişiyle), "EZLN başarıyla örgütledi". Ancak bu başarıda, Meksika hükümetinin (lakaytlığı ile) katkısı da atlanmamalı.

"Dil, din, renk, coğrafya" farkına aldırmayan binlerce insanın, neo-liberalizme karşı Chiapas'ta buluşması, "dünya egemenleri"nin G-7'sine ya da Davos'a bir yanıttı. Bu çok önemli. Çünkü neo-liberal saldırı karşısında, yerelin parçalarını bir bütünün potasında (çeşitlilik içinde birliği zedelemeden) evrensele bağlamak gereğini anımsatması açısından, toplantının yapılabilmesi, yaşamsal önemdeydi. Neo-liberal saldırı koşullarında, yaşamın siyasal, iktisadi ve kültürel yönlerini; direniş ve mücadele yöntemlerini; eylem önerilerini tartışan kıtalararası toplantıda;

Ne tür bir politikaya gereksinimimiz var? Acısını çektiğimiz global iktidar nasıl uygulanıyor ve egemenliği nasıl yeniden üretiyor? Global iktidara karşı nasıl direnmeli? Geçmişle ne yapmalı? Yüzyılın sonunda mücadelelerde yenilikler... Halka boyun eğerek yönetme... Demokrasi bir seçme özgürlüğü müdür? Neo-liberalizm; mali iktidar ve hizmetçileri... Çalışma, serbest pazarın diktatörlüğü, borçlanma, yoksulluk... Bütün kültürler herkes için, ya medyalar? Bir özgürlük yolu olarak iletişim... Çeşitli kültürlerden 'gösteri toplumu'na... Kültürün globalleşmesi: Birleşme mi, uyum içinde farklılıklar mı? Yerelden globale direniş ve dayanışma... Irkçılığa, marjinalleşmeye ve düşmanlıklara karşı..." türünden sorunlar tartışıldıysa da, tartışmalarda, diyalogdan çok, monolog öne çıktı. Bu, ilk buluşmanın temel zaafını oluşturdu...

Bu monologlardan çıkan "ortak sonuçlar" ise, şu genel önermelerin ötesine geçemedi:

• "Dünya kapitalizminin yeniden yapılanma aracı olan ve insanlığa karşı küresel bir saldırı niteliği taşıyan neo-liberalizme karşı mücadelede nasıl bir politikamız olmalı? Halkları bu saldırı karşısında korumak için kıtalararası bir örgütlenme gerekiyor. Yeni sol örgütlenme, solun krizini ciddiye alarak, örgütlenme ve mücadele tarzında demokratik yenilenmeyi gerçekleştirmeli...

• Geçmişi ne yapmalı? Berlin Duvarı'nın yıkılması köklü bir kopuş noktasıdır...

Araç ve amaç uyumu

• Sol mücadelenin araç ve amaç uyumu nasıl gerçekleştirilecek? Mücadele mutlaka şiddete mi dayanmalı veya sivil-demokratik mücadele sola ne anlatır? Sol, yıkarak büyüyebilir mi? Solu büyütecek olan, haklı özsavunmayı reddetmeyen, ama şiddete yaslanmış mücadele biçimlerini öne çıkarmaktan uzak duran barış, adalet, özgürlük, demokrasiye dayalı katılım ve karar mücadelesidir.

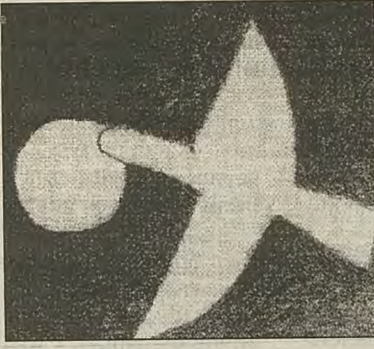
• Sorulması gereken şu: İktidarı almak gerekli mi? Gerekli ise, alınan iktidarın, yığınlara borçlu olduğu doğrudan bağlılendirme ve kontrol nasıl gerçekleştirilecek? Emretmeyen, insanların hizmetkarı bir yönetim gerçekleştirilmeli." Özellikle Kuzeyliler'in, "Avrupa-merkezci" yanıtları, hümanizmin, liberal-demokratlığın, havada uçuşan ve gerçekle bağı olmayan spekülasyonların ötesine geçemedi. Güneyliler'in, ekmek-özgürlük-kardeşlik-eşitlik motifleriyle bezenmiş yanıtları, oldukça cılız bir ses olarak kaldı. Bunun önemli bir nedeni, (ve toplantının zaafı) katılanların ezici çoğunluğunun iki kıtadan (Amerika ve Avrupa'dan) olmasıydı. İki kıta dışındaki katılımcıların çoğu da, yıllardır bu iki kıtada ikamet edenlerden oluşuyordu. Kuzeyliler'in "ajitatif", "cekli... caklı..." ve kendi devletlerini (elbet istisnaları da var) mahkum etmeyen, uzun konuşmalarını toplantı boyunca dinledik. Çok şeyden söz edilmesine rağmen, iki kilit sözcüğü neredeyse hiç duymadık. Biri 'sosyalizm', diğeri de 'marksizm'di. Unutturulmak istenen halklardan söz edenlerin, 'sosyalizm' ve 'marksizm'in unutturulmasına kayıtsız kalması anlaşılır bir şey değildi...

Toplantıya katılanların, "iktidar, tarihte zorun rolü, örgütlenme ve mücadele biçimleri" konularında farklı düşündüğü ve ortada farklı tezler olduğu çok açık. Ancak, kendini daha ifade etmemiş bir yenilik iddiası ve deneyimi, rüştünü isbat edene değin kesin, keskin ve iddialı olmamalı. Marcos, bu konuda, mütevazı ve mutedil davranıyor. Fakat bu toplantıda, 'kraldan çok kralcı' kesilen Kuzeyliler'in de, böylesi bir 'itidal'e ihtiyacı olduğu, gerçeğin öteki yüzü...

Kürt sorunuyla bağlantılı
hareketin barış politikasın
netleştirmeye, somutlamaya
1 Eylül Dünya Barış Günü ne
bu bildirge konuyla ilgili çev
zenginleştirmeye ve gelişti
ölçüde amacına ulaşı

Barış Bild

Savaş içindeyiz. Savaş, bu coğrafyada yaşayan herkesin gündelik yaşamına sayısız sorun ve sıkıntı getiriyor. Toplumsal yaşamın her alanı savaşın ürettiği sorunlarla kirleniyor, yozlaşıyor, çürüyor... Şövenizmle zehirlenen, savaş harcamalarına giden kaynaklar dolayısıyla büyük maddi sıkıntılar içine sürüklenen emekçi kitleler sola, sosyalizme düşman hale getiriliyorlar... Bu ortamda her türden gericilik, militarizm ve anti- demokratik eğilim güç kazanırken, ülke bir felakete doğru sürükleniyor... Savaş, daha demokratik bir toplum yaratmanın önündeki ilk ve en önemli engel durumundadır.

Türkiye'nin bütün siyasal partileri, bütün sendikaları, bütün resmi ve sivil kurumları iki kampa ayrıldı: Savaş yanlıları ve savaş karşıtları...

Bu olgu Türkiye'nin en önemli gerçeğidir. Hiçbir politik güç, hiçbir kurum ve birey, bu gerçeğin dışına çıkamaz, hiçbir çaba bu iki kamp arasındaki mücadele sonuçlanmadan, Türkiye'nin gündemini değiştirmeye yetmez...

Gerçekte Türkiye'nin savaş yanlıları ve savaş karşıtları olarak iki kampa ayrılmış olan gerçekliğini değiştirmek, barışı kurmak, çalışan kitlelerin, emekçilerin sosyalizme doğru gerçek, elle tutulur bir yönelim alması demektir.

Kendilerini haksız, kanlı savaşların içinde bulan emekçi halklar, her zaman kendi amaçlarından uzak düştüler, devlete egemen güçlerin kör araçları haline dönüştüler. Ellerine tutuşturulan süngülerin, gerçekte kendi ekmeklerini kestiğini, kendi özgürlüklerini boğazladığını ve zihinlerini bulandırıp, ruhlarını düşmanlığın, şiddetin ve şövenizmin zehiriyle doldurduğunu göremez hale geldiler.

Kurtuluş için savaşa atılmak zorunda kalan halklara gelince... Onlar en doğal haklarını elde etmek için üstlerine sürülen kardeş halkların evlatlarıyla gırtlak gırtlağa gelerek, barış zamanlarında hiç kimsenin göze alamayacağı büyük bedeller ödeyerek, giriştikleri savaşın ağır sonuçlarını kuşaklar boyu onarmak zorunda kaldılar... Hiçbir halk direnme hakkından yoksun bırakılamaz... Burada trajik olan, halkların en doğal hakları için silahlı direniş hakkını kullanmak zorunda bırakılmaları değil midir?

Sosyalizm gecikti... Sonsuz barış ideali uzağımızdadır... Sancılı, uzun bir tarihsel döneme birkaç on yıl içinde son vereceğini düşündüğümüz bir devrimci şiddetten söz etmek ne yazık ki mümkün olmuyor. Savaş şiddetiyle yaralanan toplumların sağalması git gide zorlaşıyor... Kapitalist devletlerin elindeki nükleer silahların ifade ettiği şiddet ise hala insanlığın geleceğini tehdit altında tutmaya devam ediyor.

Barış her zaman insanlığın ileri düşünceli kesimlerinin, en başta da enternasyonalist sosyalistlerin büyük ideali oldu. Tarih, onların savaşa karşı yürüttükleri kahramanlıklarla dolu pek çok örnek sunuyor bize.

Ama daha başka ve yüzümüzü kızartan örnekler de var... Uluslararası sosyalist hareket I. Dünya Savaşı eşiğinde ne ölçüde kararlı bir tutum aldıysa, savaşın patladığı gün, ikiye bölündü ve çoğunluğu militarizm karşısında boyun eğdi. II. Dünya Savaşı öncesinde uluslararası komünist hareket de faşizme ve savaşa karşı dünya çapında atağa kalktı. Ama savaşa beş kala, Batı'nın üzerine sürdüğü Hitler Almanyası'yla Sovyetler Birliği saldırmazlık anlaşması imzaladığı zaman insanlığın barış ve sosyalizm ideali büyük bir yara almış oldu. Hitler'in faşist sürülerine karşı barış ve sosyalizm uğrunda büyük direniş savaşını örgütleyen Fransız komünistlerinin Cezayir savaşı esnasındaki tereddütleri unutulamaz.

Bu trajik örnekler, savaş ve barış sorununa ilişkin tutum almanın ne denli karmaşık ve sonuç belirleyici olduğunu bize çok iyi anlatıyor. Her savaş sosyalistlerin önüne, geniş kitlelerin güvenini kazanmak ile ilkesel konumlarını korumak arasında keskin bir çelişki çıkartıyor. Savaşın kitlesel bir şövenist histeriye yol açtığı koşullarda her sosyalist parti ilkelerine bağlı kalmaya çalışırken, aynı zamanda tecrit olma ikilemiyle yüz yüze kalıyor. Onuru korumak ve ilkeli olmak kolay başarılmıyor.

Bu kaçınılmaz bir ikilemdir. Onun kaçınılmazlığını bilmek demek, savaş- barış sorununa slogancı olmayan, parti üyelerini birbirine düşürmeye yol açacak kolaycı iddialara yönelmeyen, sağduyulu, soğukkanlı bir yaklaşımın ne denli önemli olduğunu bilmek demektir.

Nasıl bir Türkiye'de yaşayacağımız ve bu ülkede sosyalist hareketin, toplumsal muhalefetin nasıl biçimleneceği, savaş-barış sorununda bugünden alınacak tutuma ve onu geniş kitlelerle birlikte hayata geçirme derecesine bağlı olacak...

I.

İnsanlığın son elli yılı "Soğuk Savaş" koşullarında geçti.

Bilincimizde, savaş tehlikesinin kaynağı hakkında yanlış tasavvurlar oluştu. Sanki insanlığı tehdit eden savaş tehlikesi, kimimizin "sosyalizmle kapitalizm" arasındaki çatışma, kimimizin "iki süper devlet" arasındaki "hegemonya" kavgası v.b. dediğimiz bir karşıtlıktan doğuyordu. Uluslararası kapitalizmin kaçınılmaz olarak taşıdığı ve toplumsal yaşamın her alanında ürettiği rekabetin militarizme ve savaş tehlikesine yol açtığı tezi neredeyse unutuldu.

"Soğuk Savaş"tan ABD ve müttefiklerinin galip çıkması, adeta savaş tehlikesine yol açan bir karşıtlığın sona erdiği umuduna yol açtı ve bu da "yeni dünya düzeni" denilen emperyalist stratejinin zihinleri karmakarışık etmesine geçici olarak olanak verdi.

Şimdi toz duman dağılıyor... Nerede bir savaş varsa, o savaşa sürüklenen halkların idealleri ne olursa olsun, o savaşın yalnız taraf devletlere egemen güçlerin değil, aynı zamanda ve esas olarak büyük kapitalist devletlerin çıkarları ile bağlı olduğunu bugün artık kim inkar edebilir?

Körfez Savaşı'nın amacının, Saddam diktatörlüğünü ve yayılmacılığını önlemek, bölgeye "yeni dünya düzeni"nin barışını getirmek ve "yükselen global değerleri" egemen kılmak olduğunu, bir zamanlar yüksek sesle ilan edenlerin artık sesi çıkmıyor...

Elbette büyük kapitalist merkezler arasındaki rekabetin, bir nükleer dünya savaşına yol açması, (nükleer silah yığınaklarının yarattığı nesnel tehlike devam etmekle birlikte) teorik olmasa da pratik bakımdan hemen hemen olanaksız görünüyor. Ama günümüzün savaşları, emperyalist merkezler arasındaki çıkar çatışmalarından ve bunların hegemonya amaçlarından bağımsız değildir. Bu merkezler, her biri kendi bölgesinde ikincil bir merkez olmak uğrunda bir diğeriyle çatışan, hepsi de tıpkı büyükler gibi aynı tekelci kapitalist yasalarla hareket eden, yayılmacı, militarist bölge devletlerinin giriştikleri savaşlar aracılığı ile kozlarını paylaşıyor, bu devletlerin sırtından aralarında uzlaşıyor, her savaşın kazancını kendi aralarında paylaşıyorlar.

Şurası da açıktır ki, bir dünya nükleer savaşı olmasa bile, günümüzde bölgesel hegemonya peşinde koşan devletlerin hızla nükleer silaha sahip olma çabaları, herhangi bir konvansiyonel savaşın bölgesel nükleer savaşa dönüşme tehlikesini her geçen gün artırıyor.

Bugünkü koşullarda devlet biçiminde örgütlenmiş ulusların hiçbirinin diğeriyle yaptığı savaş bir haklılık taşımıyor ve herhangi birinin üstün gelmesi ya da yenik düşmesi dünya kapitalist sistemine darbe indirmiyor. Gerçi dünyada "zengin ve yoksul halklar"dan, "Kuzey ile Güney arasındaki uçurum"dan sözetmek mümkündür. Ama dünya kapitalist pazarında hareket halindeki devletler artık "ilerici-gerici", "devrimci-karşı devrimci" devletler olarak ayrışmıyor. Bunlar ancak büyük emperyalist merkezler ile kendi bölgelerinde büyüklerle işbirliği içinde "merkez" olmaya çalışan devletler olarak sınıflanıyor.

Bu olgu, (emekçi sınıfların kapitalist devletler arasındaki çatışmaları kendi amaçları yönünde değerlendirmeleri bir yana bırakılırsa) sosyalist hareketimizin dünya ölçüsündeki çizgisinde şu ya da bu devletler kümesi ile işbirliği gibi bir kategoriyi ortadan kaldırıyor. Herhangi bir sosyalist hareketin kendi devlet iktidarını, bir başka devletin iktidarına karşı desteklemesinin devrimci meşruiyetinden söz edilemez.

Bu hipotezler olgularla desteklendikçe bulanıklık aşılıyor. Bulanıklık aşılıyor olsa da, şu son on yıl, sosyalist hareketteki zayıflamaya koşut olarak dünya barış güçleri açısından da en elverişsiz dönem oldu. On milyonlarca savaş karşıtının yarattığı geleneksel hareket kan kaybetti. Büyük sermayenin elindeki kitlesel iletişim aygıtlarının karşısında barış isteyen insanlar büyük bir yalnızlık içindeler.

Büyük kapitalist devletlerin eliyle halklara sunulan barışların hiçbiri gerçek ve adil barış değildir bugün... Bosna barışı böyledir, Filistin barışı böyledir, Çeçen barışı böyle olacak, Kıbrıs barışının, Kürt barışının karşısına çıkarılmak istenen de budur... Çarpışan küçük halklar hep birlikte yenik düşüyor ve barış bir kural olarak her iki tarafın yenilgisi, buna karşılık büyük kapitalist devletlerden bir ya da birkaçının zaferi anlamına geliyor...

Sivil halk güçlerinin birleşik savaş karşıtı hareketinin güçsüz düştüğü koşullarda barış bayrağı emperyalist güçlerin süngülerine

rak sol/sosyalist yrıntılı bir şekilde htiyacı var. SÖZ'ün eniyle kaleme aldığı lerin tartışmalarını neye hizmet ettiği ş olacaktır...

rgesi

takılıyor...

Türkiye sosyalist hareketinin ve tüm toplumsal muhalefet güçlerinin dünya çapında ve her şeyden önce bölge çapında birleşik bir savaş karşıtı hareketi örgütleme sorumlulukları büyüktür.

II.

Türkiye için barış, salt ulaşılması gereken bir ideal değildir. Pratik bir sorundur. Çünkü Türkiye savaş boyutlarına ulaşan kanlı bir çatışma içindedir... Ve onu çok daha tehlikeli bölgesel savaşlar bekliyor...

Türkiye'nin bölgedeki konumunda çok büyük değişimler oldu. Türkiye'nin bugün bölge devletleri ile ilişkileri 1960'lı, 1970'li ve hatta 1980'li yılların ortalarındaki gibi dünya çapındaki dengeler tarafından belirlenen çerçevede değildir. Bütün kom-şularıyla sıcak çatışmaya dönüşecek ölçüde ciddi sorunları, anlaşmazlıkları olan Türkiye, bölgedeki küçük devletler için ürkütücü ve tehdit edici bir konumda görülmektedir. Ülke içinde ise, resmi ağızlar ya da iktidar yanlısı medya ne derse desin, dışarıdan bakan herkesin "iç savaş" olduğunu belirttiği bir "düşük yoğunluklu savaş" sürmektedir.

Bu çatışmanın sona ermesini isteyen sesler son zamanlarda daha çok duyulmaya başlandı.

Her iki taraftan çocuklarını bu savaşta kurban verenler barış talep ediyor.

Ülkenin önde gelen aydınları, yazarları, sanatçıları "akan kan dursun" diyor.

Türkiye'de barış ne anlama gelmektedir?

Şimdi en güncel soru budur.

Bu soruyu bütün yönleriyle yanıtlamadıkça, barışın mümkün olup olmadığını, nasıl elde edileceğini bilemeyeceğiz.

Biz iki yabancı devlet ordularının çarpıştığı bir savaş yaşamıyoruz. Devletler arasındaki bir savaşı, taraflar kendi amaçlarına ulaşsın ya da ulaşmasın, durdurmak, uluslararası yaptırım ve güvencelerle barışı egemen kılmak olanaklıdır.

Ama bizde olan bu değildir.

İki devlet savaşırken, bu devletlere "herkes kendi sınırlarının gerisine çekilsin, silah bıraksın" demek, durumun eski haline dönmesini (statüko) istemektir. Bu durumda bir sosyalist böylesi bir talepte bulunabilir.

Ama şu anda bizde eskiye geri dönüş temelinde barış talebi hem mümkün değildir, hem de haksız bir taleptir.

Türkiye'de barış, Kürt sorununu çözmeye başlamanın ilk adımı olduğu zaman adil bir barış olabilir. Çünkü bu savaşın nedeni Kürt sorununun çözülmemiş olmasıdır... 20 bin insanın ölümüne, milyonların göçüne, muazzam maddi kayıplara, bölgenin çevresel tahribine, onbinlerce insanın tutuklanmasına rağmen silahlı çatışmaların yavaşlamak şöyle dursun, giderek yayılması rastlantı değildir.

Adil barış, Kürt sorununu çözecek olan barıştır.

Biz böyle bir barış istiyoruz.

Şu halde adil barış, ancak Kürt sorununu çözmeye yetenekli ve istekli güçlerin eseri olabilir... Barış, Türkiye'ye dayatılmış olan mevcut rejimin aşılması sorunundan ayrılmıyor.

Kürtlerin gerçek dostu, Türkiye'nin çalışan insanları, emekçi sınıfları olacaktır. Biz, savaşın orta yerinde işte bu "üçüncü kuvvet"i, çalışanlara, emekçilere dayalı enternasyonal hareketi yaratmaya katkıda bulunmaktayız.

III.

Yaşadığımız topraklar üstünde Kürt sorununu bölgeden bağımsız olarak kalıcı bir şekilde çözmek mümkün müdür?

Kürt-Acem, Kürt-Arap barışından ayrı, kalıcı bir Türk-Kürt barışı bugünkü somut durumda mümkün değildir.

Çünkü bu sorun her şeyden önce bölgesel nitelik taşıyor ve artık uluslararası ilişkilerin başlıca ağırlık noktalarından biri haline gelmiş bulunuyor.

Kürt hareketinin ortaya çıkması değil, ama Kürt sorununun çözülmeden kalması ve silahlı çatışmaların kronikleşmesi, on yıllar boyunca bölgede hiç kimsenin hiç kimse üzerinde nihai bir üstünlük sağlamasına olanak vermeyen etkenlerin sürmesi, kapitalist devletlerin bölgedeki çıkarlarının çatışmasıdır. Büyük devletler ve bölge devletleri, kendi aralarındaki rekabeti Kürtlerin sırtından sürdürüyorlar. Onların arasındaki bölünmeleri kışkırtıyorlar.

Bu olgu, barışın, hem büyük devletlerin, hem de bölge devletlerinin Kürtlerin sırtından yürüttükleri bugün için dolaylı, gelecekte ise ucu nükleer bölgesel çatışmaya kadar varabilecek dolaysız savaşa karşı söz konusu ülkelerdeki bütün sosyalist güçlerin, toplumsal muhalefet hareketlerinin ortak enternasyonalist çabalarını gerektirdiğini kanıtlıyor.

Bu arada bölgede gerçekten emperyalizme karşı mücadele etmek isteyenlerin Kürt sorununun barışçı çözümü için çabalarını yoğunlaştırmalarını da dayatıyor. Çünkü sorunun çözümünün uzaması, büyük kapitalist devletlerin giderek daha fazla olaylara müdahale etmeleri ve süreci kendi çıkarları doğrultusunda yönlendirmeleri anlamına geliyor.

Körfez Savaşı Kürt sorununda yeni bir duruma yol açtı. Irak Kürdistanı'nda tüm kurum ve kurallarıyla fiilen bir Kürt devleti ortaya çıktı. PKK'nin bu bölgedeki askeri varlığı ve politik nüfuzu, onu söz konusu devletin dolaylı da olsa bir ortağı durumuna getirdi.

Böylece Kürt sorununu barışçı yoldan çözmek (bu durum devam ettiği sürece), artık devlet istese de, Türkiye ile PKK arasında sınırlı bir iş olmaktan çıktı.

Bölgedeki tüm Kürt hareketi, aralarındaki çatışmalara rağmen, giderek barış çabalarının ortak tarafı haline gelmeye başladı.

Bu olgu barışı elde edebilmenin Kürt grupları arasındaki çatışmaları durdurmaya, Kürt sorununa büyük devletlerin karışmasını engellemeye ve bölge devletlerinin Kürtlerin sırtından birbirleriyle dolaylı savaşına karşı çıkmaya ve sorunun ilgili tüm devletlerle Kürt gruplarının eşit hakhlığı temelinde bölgesel çapta görüşmeler yoluyla ele alınmasına bağlı olduğunu gösteriyor.

Elbette başka alternatifler de vardır.

Kürt sorununa emperyalist "çözüm" getirmekten de söz etmek mümkündür. Kürtleri bölgede yalnızlığa iten her türlü politika meydanı emperyalist çözümlere açar.

Kürt sorununu islami fundamentalist egemenlik altında çözme planları da günceldir. Laisizm yanlısı güçlerin Kürtleri dışlayan tutumu da meydanı böyle bir çözüme açmak anlamına gelir.

Bu olgular gerek Türkiye'deki, gerekse öteki bölge ülkelerindeki anti-emperyalist güçlerin, sosyal-demokrat çevrelerin ve laisizm yanlılarının sorunun çözümüne katkıda bulunmakla aslında kendilerini güçlendirebileceklerini gösteriyor.

IV.

Görülüyor ki barış, bölge çapında her devletin emekçi halkı, hem kendi yayılmacı kapitalistlerine ve onların iktidarlarına, hem de büyük emperyalist merkezlerin bölgedeki varlığına karşı mücadele etmeksizin kazanılamaz.

Ama bütün bunlar Kürt sorununu barışçı ve demokratik yoldan adil bir çözüme ulaştırmanın koşullarıdır.

Bununla birlikte, böyle adil ve kalıcı bir barış bir çırpıda gerçekleşemez. Ona varmak için, sınırlı adımlar uğrunda mücadele vermek büyük önem taşıyor. Akan kanı durdurmak, silahları susturmak için, kimden gelirse gelsin ve ne kadar

sınırlı olursa olsun her türlü öneriyi hesaba katmalıyız. Gerçekten de bugün, Kürt sorununu çözmeye dönük bir barış olmasa da, kısmi önerilerde bulunan çevreler giderek genişliyor.

PKK iki oldu ateşkes ilan ediyor. Adil bir barışa doğru yürümek için kimi reel adımlar atmak olanaklı hale geliyor. Burada söz konusu olan adımlar şöyle sıralanabilir:

- Derhal iki taraflı ateşkes ilan edilmelidir.
- Çatışmalarda ele geçen Türkler ve Kürtler serbest bırakılmalıdır.
- Olağanüstü hal uygulaması ve onun şimdi değiştirilerek devam ettirilmek istenen biçimi sona ermelidir.
- Kimden gelirse gelsin sivil halka karşı işlenen savaş suçları koğuşturulmalıdır.
- Kürt kimliği tanınmalı ve Kürtçenin kullanımı serbest olmalıdır.

Biz bu ve benzer hedeflere yönelen herkesle diyalog kurmanın, bu hedeflere birlikte yürüme yolları aramanın hem adil bir barış uğrundaki mücadele ile, hem de sınıfsal amaçlarımızla tam bir uyum içinde olduğu kanısındayız.

Adil bir barışın bölge çapında gerçekleşmesi, Kürt sorununun çözümüne yönelik köklü bir dönüşüm, bu uğurda mücadele eden tüm bölge güçlerinin eşgüdümlü, enternasyonalist çabaların gerekli kılıyor. Bu çabaların yöneleceği bölgesel hedefler olduğu kanısındayız;

- Kürtlerin yaşadığı tüm bölgelerden ilgili tüm devletler ağır silahlarını ve ordu birliklerini geri çekmeli, buna bağlı olarak Çekiç Güç bölgeyi tümüyle terketmelidir.
- Sınırlar var olmakla birlikte tüm bölge devletleri arasında insani, ticari ve kültürel serbest dolanım sağlanmalıdır.
- Bölge köklü şekilde demokratikleştirilmeli, insan hakları güvence altına alınmalı, bütün partilere, bu arada Türkmenlere ve öteki azınlıklara da, özgürce örgütlenme hakkı tanınmalıdır.
- Ve Kürtler, bu elverişli koşullarda,Türklerle, Acemlerle, Araplarla eşit haklılık temelinde nasıl yaşamak istiyorlarsa, öyle yaşamak yönünde özgürce irade beyan etmelidir.
- İlgili tüm devletlerdeki sosyalist hareketler, bu bölgedeki Kürt emekçi sınıflarının Türk, Arap, Acem emekçi sınıflarıyla birlik çabasını, onların emperyalizme karşı demokrasi ve sosyalizm mücadelesini desteklemelidir.

***

Barış, onu isteyen halkın eseri olabilir.

Türkiye'deki sosyalistler için Türk halkını barışa ikna etmek devrimci bir sorumluluktur. Bu sorumluluk, bu belge de içinde olmak üzere, barış sorununu ele alan her belge ve programı, insanların miliyetçi önyargılarını hesaba katan, bunları aşmanın yaratıcı yollarını keşfeden, sosyalist profili karartmayan, hareketimizi geniş kitlelerden izole etmeyen yöntem, biçim ve araçlar bulmamızı, bu yönde aralıksız çaba harcamamızı, başarılı her deneyimi ele alıp incelememizi gerektiriyor.

Sosyalistlerin arasında böylesi bir kaygıyı haklı olarak dile getirenleri Kürt sorunundan uzak durmaya çalışmakla suçlamak elbette haksızlık olur. Bunun tersi de doğrudur; yani Kürt sorununda duyarlılığını vurgulayan sosyalisti, hareketimizi tecrite itmekle suçlamak da doğru değildir.

Her iki yönde aşırılıklardan kaçınmak, tüm sosyalistlerin, toplumsal muhalefet güçlerinin kolektif çabasıyla, karşılıklı anlayış ve kardeşçe eleştiriyle, içimize adım adım sindirdiğimiz çoğulculuğu koruma yoluyla mümkündür. Türkiye ve bölge halkları karşısında sorumluluğumuz var...

Barış uğrundaki düşüncelerimiz, işte bu sorumluluğun ürünüdür.

Şurası açık bir gerçektir: Bölgedeki tüm devletler içinde barış uğrundaki mücadeleyi örgütlemek, bölgesel çapta enternasyonalist güçleri bir araya getirmek şansı en çok Türkiye'deki sosyalist hareket ve toplumsal muhalefet güçlerine tanınmıştır. Bölgedeki diğer ülkelerin sosyalistleri ne yazık ki bizim olanaklarımıza sahip değiller...

Makedonya: Şimdilik nema problema...

Sezai SARIOĞLU

Türkiye'den Makedonya'ya gitmek öyle zor değil. Topkapı'dan bir otobüse binip yaklaşık onbeş saatlik yolculuğu göze almak bunun için yeterli. Makedonya'nın, "mevcut durum ve dengeleri de gözeterek" Türkiye'ye vize uygulamaması da kolaylaştırıcı ve özendirici bir durum. Ne ki Bulgaristan sınırından itibaren bir kez daha insanın kendine, tarihe, ötekine yabancılaşmasını izlemek özel bir sorun, katlanması zor bir hüzün yaşatıyor insana. Özellikle de sınırlarda yaşananlar, "yıkılanın" ve "yeni olanın" insanı ne denli insanlıktan çıkardığının örnekleriyle dolu.

Bu yolculuk sırasında aklınızda bu nedenle belki de en çok, kapitalizm ve sosyalizm iddialı ulusdevletlerin sınırları, insanı içine soktukları mekanik ve anti–insan kalıplar kalıyor aklınızda. Ve belki de yine bu nedenle tüm olup bitenlerin nedenlerine ve sonuçlarına eleştirel bir gözle bakıp bir kez daha yaşananın reddine dayalı eşitlikçi, özgürlükçü, bir sosyalizmden yana olmak gerektiğini hissediyorsunuz. Ve yine belki de bu nedenden dolayı, Makedonya'da ve Yugoslavya'da insanlığın içine girdiği, etnik, dini kördüğüm, öteki'ne karşı geliştirilmiş ve geliştirilmekte olan milliyetçilik ve şovenizm dalgasına bakıp bir kez daha sosyalist olduğunuza seviniyorsunuz. Kişisel gibi görünen bu duyguyu paylaşmak belki kimi okurlara hoş gelmeyebilir, ama gerçekten de milliyetçiliğin ve şovenizmin "Yeni Dünya Düzeni" kodlu sonuçlarını gördüğünüzde, –sosyalizm adına yaşanan son derece kötü örneklerin sorumluluğunu da üzerinizde hissederek– "iyi ki de komünistim" diyorsunuz.

Arnavutluk ve Makedonya arasında sınır olan Ohri gölü üzerinde gezerken en çok insanın içine düştüğü dram ve sınırlar düşündürdü beni. Devleti "dışımızdan biri" olarak değil, aynı zamanda "içimizden biri" olarak, insanın ideolojik–siyasal yapısında içselleştiğini düşünen biri için, bardağa konulup içilecek kadar temiz Ohri gölünün tam ortasında, Arnavutluk sınırının işaret taşı olan nesnelere bakmak zor bir duygu. Ohri, bir dağdan doğan ve dağın altından nehirgölkarışımı bir biçimde Ohri gölüne karışan –belki de onu oluşturan– ve sonra Drim ırmağı ile gölden çıkış yapan bir özelliğe sahip. Bu nedenle Makedonyalılar onu, "içinden nehir geçen göl" olarak da tasvir ediyorlar. Ulusdevlet bu şirin ve sempatik ülkede de toprak, hava gibi su'yu da bölmüş. Sanki her iki tarafın egemenleri "iki kova göl senin, üç kova göl benim" gibi paylaşmışlar suları. Göl halkını oluşturan balıklar, kuşlar bir yana aynı coğrafyada ve iklimde yaşayan halklara "bu paylaşımın nasıl olduğunu" sorup sormadıkları ise herkesin malumu...

Blaji Koneksi isimli bir Makedon şair günün birinde Ohri gölünün kıyısında oturur ve bir yandan göle, bir yandan Drim ırmağına, bir yandan sınırlara, bir yandan da gölün üzerinde sınır tanımayan küçük dalgacıklara bakarak şöyle bir şiir yazar:

Granitsa	**Sınır**
Ezerono ti go vide	Gölü gördün ya
Granissa go na, dve del	Sınır onu ikiye bölmüş
No koj branot ke go zapre	Ancak ak kanatlı dalgayı
Da ne şiri krilya beli?	Durduracak olan var mı?

İşte, Makedonya'da da işin özeti, bir özgürlük ve eşitlik denklemi içinde yaşamanın bilgisi, bilinci ve pratiğinin ne olacağında düğümleniyor. Tarih denen şey içimizdeki ve dışımızdaki sınırları nasıl aşacağımızın bilgisi, bilinci ve pratiği değil midir?

Bir umudun yitirilişi... Milliyetçi çatışmanın bünyesindeki lanet...

Bosna–Hersek'teki savaş, Soğuk Savaş sonrasında dünya düzeninin başındaki en büyük dert. Sadece "Yeni Dünya Düzeni"nce çözülemediği için değil, o düzenin mahiyetinin en çıplak ifadesi olduğu için.

Bosna–Hersek'teki kıyım, çapıyla ve şiddetiyle değil, ama "anlamıyla", (post–)modern zamanların en feci olaylarından birisi. Çünkü "çağ"ını kamilen "temsil ediyor". Naklen yayımlanıyor, bütün dünyada "izleniyor" ve bir görsel horror–show (korku gösterisi) halinde rutinleşiyor. Milliyetçiliğin, milli devletin tükenişinin içinden yeniden zuhur edeceği (kimi yorumlara göre son çırpınışını sergilediği) bir dönemde, akutlaşan, bütün "milli meseleler"e, bütün "kimlik çatışmaları" için "emsal" teşkil ediyor; dini, milli, kültürel çoğulculuk etmenlerini boğuyor; "klasik" milliyetçi ve ırkçı fanatizme refakaten, "yeni" tip kültürel dışlayıcılığın serpilmesine de malzeme veriyor.

***

Nüfusunun yüzde 10'undan fazlasının bu savaşta hayatını kaybettiği Bosna–Hersek'te vehamet, sadece çok fazla kan dökülmesinden, yüzbinlerce insanın yersiz yurtsuz kalmasından kaynaklanmıyor. Bosna–Hersek'te belki bunlardan da kahredici olan, etnik ve milli esasa dayanmayan, çok uluslu, çok dinli, çok kültürlü bir toplum modeli seçeneğinin, henüz bir ihtimal, bir umut halinde iken boğulmuş olmasıdır. Bosna-Hersek, parçalanan "eski sosyalist" coğrafyalarda kotarılmaya çalışılan "yeni" devletlerin herhangi birisi olmaktan öte, (en azından milli ve dini toplulukları içermesiyle, milliyet ve din unsurları itibarıyla çoğulcu) bir toplum tasarımının oluşturulması umudunu en fazla vaadeden ülke idi. (...)

Dolayısıyla Bosna–Hersek'in "yitişi" herhangi bir dini–milli taraf (öncelikle, sistematik bir etnik kırımın seçilmiş ve ağırlıklı mağduru olan Müslümanlar) adına bir kayıp, bir yenilgi olmaktan öte bu umudun yitişidir, yenilgisidir. Kendisini dinlerüstü/milletlerüstü kimliklerle ifade eden insanların "arı" bir dini–milli kimliğe indirgenmeleri, o kimlikler etrafında tavır almaya (ve ölmeye, açlığa, göçe) zorlanmaları, milliyetçi çatışmanın bünyesinde taşıdığı bir lanettir. (...)

(Tanıl Bora. Yeni Dünya Düzeni'nin Av Sahası. Sunuş.)

Balkanlar eskilerden bu yana dünyanın karışık ve sorunlu ülkelerinden birisi. Osmanlı sömürge sisteminin parçalanışı, ulusların ve ulusdevletlerin ortaya çıkışı ile ulusal sorunun bir çeşit bilinen yollardan "daha başka çözümü" Balkanlar'da görece bir "istikrar" sağlamış göründü. Ne ki, gerek ulusdevlet mantığının ulusdevletin sınırları içinde yaşanan "öteki" sorununda egemen olanın çıkarlarını öncelemesi, dahası bir egemen milliyetçiliğin değişik biçimler altında varlığını sürdürmesi sorunların ortadan kalkmasını engelledi. Özdeki ve biçimdeki kimi ilerlemelere karşın sorun çözümlenemedi.

Ulusal sınırların dışına çıkıldığında da, ulusdevletlerin oluşturdukları genel olarak "biz" ile diğer bir ulus devletin oluşturduğu siyasal, toplumsal "biz"in hemen her zaman bir nedenle (sınır, azınlıklar, tarihsel hak ve iddialar vs.) çatışması da buna eklenince Balkanlar'da sorun iyice karmaşıklaştı.

1945'ten sonra Hitler faşizmine ve yerli işbirlikçilerine karşı verilen anti–faşist mücadelelerin sonucu ortaya çıkan yeni harita, ulusdevletlerin yeniden, değişik biçimlerde örgütlenişi (Yugosyovya, Bulgaristan Halk Cumhuriyeti, Arnavutluk Halk Cumhuriyeti... Romanya... Yunanistan... Sosyalizme geçişin bir biçimi olarak teorize edilen Halk Cumhuriyetleri süreci...), bu nedenle dış ve iç dinamiklerin etkisiyle yeni bir süreç yarattı. Bu sürecin en tipik, dramatik çatışmaları ise Yugoslavya'da ve özellikle de ektsrem bir örnek olarak Bosna–Hersek'te yaşandı...

İlginçtir ki bu durum bir bakıma tarihin bir ironisi olarak yaşandı. Çünkü Bosna–Hersek yıllar yılı Yugoslavya'nın etnik ve kültürel mozaiğinin, çoğulcu siyasal yaşam tarzının bir minyatürü olarak gösterildi. Yugoslavya'da "birlikte yaşama pedagojisi"ne örnek olarak gösterilen Bosna–Hersek'te yaşanan bu dram bu nedenle bir bakıma "kötü bir emsal olarak" Balkanlar'daki gelişmelere de ışık tutacak gibi görünüyor.

'Ne' ve 'Ne' sözcüklerindeki ironi...

Balkanlar'da ortaya çıkan "Halk Cumhuriyetleri"ne karşın Yunanistan, (partizan savaşının iç ve dış hatalar nedeniyle yenilgiye uğramasıyla) savaş sonrasında da tercihini kapitalizmden, özgürlükçü batı demokrasisinden ve onun temel normlarından yana yaptı. Bu yeni bir ulus devlet süreciydi. Bu nedenle Balkanlar'daki diğer ülkeler gibi Yunanistan'da diğer ülkeler (ve hatta bayrakları, isimleri) üzerinde hak iddia eden ülkelerden birisi oldu. Bu iddialardan en güncel olanlardan birisi Makedonya üzerindeki hak iddiasıdır. Bu iddia, son zamanlarda "Makedonya isminin ve Makedon bayrağının" kullanılmasına itiraz şeklinde gelişti. Bu gerilimin sonucu olarak, "Makedon Güneşi"nden oluşan bayrağın değiştirildiğini vurgulamak gerekiyor. Makedon isminin kullanılmasının "Yunanistan'a ait" olduğu şeklindeki resmi Yunan tezi karşısında, Makedonlar "isim meselesi"nde son derece ısrarlılar. Görüştüğüm bir ünlü bir Makedonyalı Türk aydını, şair–yazar İlhami Emin, "Biz de, Makedonya'da gündelik hayatta ve siyasal kültürde köklü bir bayrak geleneği yok. Bu nedenle bayrağın değiştirilmesine tepki olmadı. Ne ki Makedonya halkı isim meselesinde son derece duyarlıdır. Bu coğrafyada bayrak yüzünden değil, ama isim yüzünden nice savaşlar çıktığını tarih okuyan herkes bilir. Makedonya'da Yunanistan'ın isteğine uygun olarak 'Makedonya' isminin değiştirilmesine gidilse istisnasız bütün Makedonya halkları ayaklanır" derken bir hassasiyetin altını özellikle çiziyordu.

"Ne", Makedoncada "hayır", Elence ise "evet" demek. Bu nedenle, Makedonlar'ın "hayır" dediğine Elenler'in "evet" demesi, "Ne" sözcüğünün gündelik anlamlarının ötesinde siyasal bir sorunu kolaylıkla açıklaması bakımından ilginç.

Siyasal bir ibret: Bosna

Bosna'da yaşananlar barışı savunmak ve eski günlerin daha iyi olduğuna dair genel bir güncel algı yaratmış Makedonya'da. Bu nedenle kendi pozisyonlarının, bir bakıma "siyasal ve toplumsal uzlaşmaların" risklerini siyasal, toplumsal hayatın gündelik yaşamda yaşamalarına karşın, yeni Makadonya Anayasası'nda yer alan, "Makedon milletinin, Arnavut, Türk ve etnik azınlıklarla tarihi beraberliği" sözlerinden oluşan çerçeve geçici rahatlık yaratmış durumda.

Genel olarak Yugoslavya'da yaşananlardan, özel olarak ise, Bosna–Hersek'te yaşananlardan nasıl dersler çıkarılacağı henüz bütünüyle açığa çıkarılmış değil. Tam da bu noktada tarihsel bir model olarak Eski Yugoslavya'nın "iyi bir model olduğu" görüşünün yaygın olduğunu, karizmatik lider Tito'nun sıkça iyi sözlerle anımsandığını söylemek gerekiyor. Tito sevgisinin yaşıyor oluşunu her kesimde gözlemek

Eski günlerin kıymeti üzerine kurulu bir hayat. Makedonya'da en göze çarpan olgulardan birisi eski siyasal ve toplumsal geleneklerin korunması ve geliştirilmesi eğilimi ... Çünkü Makedonyalılar özellikle Bosna-Hersek'te yaşananlardan sonra elde var olan herşeyin korunması gereğine inanıyor.

mümkün.

Refleks 'ideolojisi': Şovenizme karşı şovenizm...

Makedonya'ya gidenler, burada bir barış kültürünün her şeye karşın tarihsel ve siyasal gerçeklik olduğunu, milli ve dini kimliklerin ötesine geçmiş bir varoluş biçiminin, yaşam tarzının da gelenekler arasında olduğunu görür. Özellikle de halkla konuştuğunuzda, anti-faşist mücadele tarihinin ve sonrasında kurulan Yugoslavya'nın her şeye karşın pek çok yanıyla devralınacak bir değer, gelenek olduğu varsayımı yaygın. Hemen yanıbaşlarında yaşanan Bosna-Hersek katliamı da bu durumu kuvvetlendiren bir etmen. Ne ki bunun yanı sıra tarihten negatif dersler çıkaran bir eğilimin de gittikçe güçlendiğini gözlemlemek mümkün. Bu eğilim, özellikle de güvensizliğin daha çok var olduğu, ve kendilerini "tarihsel, siyasal olarak haksızlığa uğramış özne" gören Türkler'de -en aydınlarında bile- güçlenmeye başlamış riskli bir eğilim. Bu eğilimi, "şovenizmin panzehiri şovenizmdir" şeklinde özetlemek mümkün. Yıllarca özgürlükçü okumalar yapmış ve pratikler içinde bulunmuş birinin ağzından bile, "Slav milliyetçiliğinin genetik" olduğuna dair görüşler dinlediğinizde önce şaşırıyor ve sonra bu "sonuç"un tarihsel, siyasal, etnik ve etik "nedenlerini" anlamaya çalışıyorsunuz. Sorun sadece bir ham refleks değil. Sorun işin kolayına kaçarak sadece siyasal kavramlarla ya da "ezilenlerin pedagojisi/pisikolojisi" gibi başka biçimlerde açıklanamayacak kadar derin. Azınlık olanın tarihsel ve siyasal ve kültürel olarak yaşadığı haksızlıkların birikimi, "güvensiklik ideolojisinin", insanları "şoven bir 'biz' arayışına" yöneltmesi gözle görünür bir olgu. Bu sanıldığı gibi sadece dışardaki Türk şovenistlerinin kışkırtmalarıyla oluşmuş bir eğilim de değil. Bizzat o coğrafyanın, o politik iklimin ortaya çıkardığı ve anti-faşist, demokrat hatta özgürlükçü öznelerde bile gelişen bir eğilim.

Konuştuğumuz şovenizme arasına teorik, felsefi sınırlar koyan aydınlar ya da şovenizmin etkisine girmiş halk özellikle Anti-faşist mücadele sırasında Türk azınlığın gösterdiği kararlılığı örnekleriyle birlikte özellikle anlatıyor. Türklerin çok az olduğu bir bölgede dikilen bir "anti-faşist mücadele şehitleri" anıtındaki şehit isimlerinin yüzde 95'inin Türklere ait olduğu özellikle tipik bir örnek olarak veriliyor. Bu sohbetlerde, anti-faşist mücadelede Türk nüfusun çok net bir anti-faşist tutum içinde olduğu vurgulanarak, daha sonraları ve şimdi "eşitlik ve özgürlük" denkleminde haksızlığa uğradıkları özellikle vurgulanıyor.

Bu yıl 35'incisi gerçekleştirilen "Struga Şiir Akşamları"nın da -pek çok olumlu özelliğine karşın- "kültürel bir eşitsizlik" örneği olduğu bu nedenle eleştiriliyor. Makedonyalı Türklerin çıkardıkları Birlik gazetesinde S. Karahasan imzasıyla haber-yorum şöyle:

"Struga Şiir Akşamları" içerikliğinde yer alan "iki Struga Arası Şiir Şöleni"nde Makedonya Cumhuriyeti'nde yaşayan ve yaratan halkların da yapıtları tanıtılmaktaydı ve bu gelenek devam ediyor. Şölenin başlangıç yıllarında (ve daha uzun bir dönem böyleydi) "iki Struga arasında" yayımlanan şiirlerin ve şairlerin seçiminde bir özengenlik, özgürlük vardı, diyebiliriz. Çünkü Türk şairlerinin bu törene katılışı daha kabarık bir sayıda idi. Oysa son dönemlerde seçimler daha gelişigüzel yapılıyor, halkların yaratıcılığı önemsenmiyor gibimize geliyor. (...)"

Bir Türk kahvesinde oturduğumuz insanların, milliyetçiliğin ve şovenizmin "genetik karakterine" vurgu yapması ilginçti. Bunların insanın genlerinde değil sonradan tarihsel bir sürecin sonucu olarak edinilmiş, "bilgi ve bilinç" sorunu olduğu gerçeği yerini, hızla "genetik anlamlara" bırakmış durumda. Bütün yerleşik görünümüne karşın Makedonya'da da her şey yerleşik yerlerinden oynamış ve yönsüz bir kırlangıç gibi boşlukta dolanıyor gibi. Her "ben" ve "biz" kendini yeniden tarif ediyor. Eski ile yeninin sınırları karışmış durumda.

"Birlikte yaşama pedagojisi" yerini yavaş yavaş bir başka arayışa bırakıyor gibi...

Hala umut var mı? Ya da neyi umut etmek gerekiyor?

Araştırmacı-yazar Tanıl Bora, bir bütün olarak Yugoslavya sorununu ele aldığı "Milliyetçiliğin Provokasyonu" kitabının "giriş" metnini şöyle bitirir:

"Yugoslavya, insanların yüzlerle ölmesinin verdiği acıdan öte bir acı salıyor yüreğe: Sosyalizm adına sahiden özgürleştirici bir alternatifin, 'milli meselede' milliyetçiliği aşan, sahiden enternasyonalist, ama yerli/milli bir modelin kıyısında gezinirken; bildik reel sosyalizmle bildik kapitalizm arasında bocalayıp, bildik milliyetçiliğin sularına gömülen bir ülkenin acısı..."

Şu anda Makedonya'da -Bosna'da yaşananların tersine- yeni bir mini ulusdevlet modeli içinde "barış içinde bir arada yaşama"nın tadı çıkarılıyor gibi... Ama hem Makedon halk, hem de azınlık durumundaki Arnavut ve Türk halk tedirgin. Şimdiki zamanın "iyiliği", "ehven-i şer" mantığı içinde onları rahatlatmış gibi. Ancak biraz konuştuğunuzda görüntünün altındaki gerçeğe indiğinizde, eşitlik ve özgürleştirici bir siyasal sürecin yerine giderek "çatışma" eğiliminin güçlendiğini hissediyorsunuz.

Bu nedenle de daha çok geçmiş ve şimdiki zaman üzerine konuşuyorlar.

Ya gelecek zaman... Gelecek zaman orada bir suskunluk demek.

Umarız bu gelecek, Makedon, Arnavut ve Türk şovenistlerinin "içerden ve dışardan" motive ettikleri politikalarla/projelerle güzelim Ohri gölünün berrak sularına gömülmez.

Özetle, Avrupa'nın "taşrası" Balkanlar ve özellikle de Yugoslavya çok karışık. Makedonya'daki durumu ise bir deyimle özetlemek mümkün;
nema problema...
Problem yok... Acaba?

ELLİ YIL ÖNCE

Birlik

FAŞİZME ÖLÜM — HALKA HÜRRİYET

MAKEDONYA MÜSLÜMANLARI HALK — KURTULUŞ CEPHESİ HAFTALIK GAZETESİ

Fiatı 5 leva | Üsküp, cumartesi 23 -- birinci -- kânun 1944 s. | Sene 1 — № 1

Tito milli kahraman

Sırbistan antifaşist-meclisinin teklifi üzerine Yugoslavya milli kurtuluş antifaşist şurası riyaseti işbu kararı veriyor.

Yugoslavya milletleri büyük kumandanı, teşebbüsçüsü, onların milli-kurtuluş savaşlarının teşkilatçı ve idarecisi, Yugoslavya Marşalı ...

ÖNSÖZ

Vatanımızın kurtuluş gününü bütün yurtdaşlarımız büyük bir zafer bayramı gibi kutlayacaklardır. Çünkü bu tarih umum Makedonya halkını zindandan çıkaran bir tarihtir.

Senelerdenberi esaret altında her hususta hayat ve insaniyyet hakkından mahrum edilmiş olan bu millet, bu gün hürriyetine kavuşmuştur. ...

STALİN

Sovyet Rusyası dâhi liderinin 21-XII-1944 tarihi 65 inci yıldönümü idi. Bu günde Üsküpte büyük nümayişler yapıldı. ... bu nümayişta arkadaş Bogdan Kuzmanovski büyük adamın ...

Makedon Türklerinin elli iki yıldır sözcülüğünü yapan Birlik gazetesinin ilk sayısı.. 23 Aralık 1944... Anti-faşist mücadele sürecinin ürünü bir gazete...

Şık bir imge şairi Radovan Pavlovski...

Çağdaş Makedon şairlerinin en önemlilerinden biri olan Radovan Pavlovksi 35. Struga Şiir Akşamları'nın en ilginç kişiliklerinden biriydi. Devlet ve hiyerarşi karşıtı özellikleriyle de bilinen Radovan Pavlovski, dünyanın başlangıcını şiire bağlayan birisi olarak da biliniyor... Makedonya'da çingenelerin siyasal bir partisinin varlığı pek bilinmez. Radovan Pavlovski'nin çingenelerle ilgili çok güzel birkaç şiirlerinin pek bilinmediği gibi...

ÇİNGENE GECESİ

Demirci dükkanında
oynarlar
kırmızı al kömürle
büyü yaparlar
Ocaklardan
ak ruhlar uçar
çalınan arap atı
kaçmış arpa tarlalarına
benden üzengi ararlar

(Türkçesi: Necati Zekeriya)

Şiirden yeryüzünün yüreğine doğru

Neşe YAŞIN

Ohri gölü kıyısındaki Struga kasabasının çocukları "Büyüyünce ne olacaksın" sorusuna büyük olasılıkla "şair" diye cevap verirler. Gölden doğup kasabanın içinden geçen Drim nehrinin serin ve temiz sularında yüzen bu çocuklar 35 yıldır bu kasabanın tanık olduğu dünyanın en görkemli şiir festivalini yaşarlar. Kasabanın her köşesindedir şiir. Nehrin kıyısındaki şiir evi, şiir parkı, sayısız şair heykelleri; "Altın Çelenk" kazanan şairlerin kendi elleriyle diktikleri ağaçlar şiiri gündelik dilin sözcükleri arasına, hayatın ta içine koyar.

Yalnızca bu küçücük kasabanın değil, ülkenin de hep gündemindedir şiir. Struga Şiir Akşamları gazetelerin manşetlerinde, televizyon haber bültenlerinin birinci sırasındadırlar. Nehir boyunca toplanan Struga halkı her yıl bir başka büyü taşıyan Struga Şiir Akşamları'nın görkemli açılış törenini izler... Şiir meşalesinin yakılışı, havai fişekler, büyüleyici müzik, açılış için seçilen şiirin okunması, ışık, renk, dansla kimi kez nehir boyu seyreden ve içinde küçük melekler taşıyan kayıklarla, kimi kez bir başka koreografi ile gerçekleştirilen, ama hep o büyünün korunmaya çalışıldığı gösteriler kasabanın dünyanın dört bucağından gelen şairlere ilk merhabasıdır. Bu dünyaya adını şiirle duyuran Struga kenti, Drim nehri üzerindeki köprüde gerçekleştirilen şiir okumalarıyla diller ve kültürler arasında köprüler kurmanın ve nehirle birlikte gönüllere doğru akmanın simgesi gibidir.

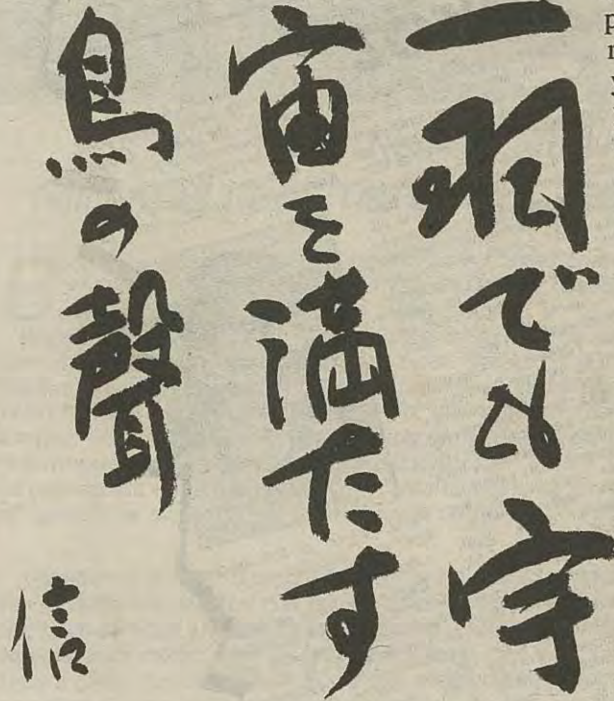

Şiirle bu büyük buluşmanın dışında yıl boyunca Makedonya çeşitli kültür etkinliklerine ve şiir toplantılarına konukluk eder. Üniversite kürsülerinde akademisyenler ve eleştirmenler ülke içinde yayınlanan şiir kitapları ile ilgili ayrıntılı değerlendirmeler yaparken, dünya şiiri Makedoncaya aktarılır. Her yıl bir Makedon şairine en büyük ödül olan "Miladinov Kardeşler Ödülü" verilir.

Bu yıl 35'incisi düzenlenen Struga Şiir Akşamları'nın açılışı yine ünlü Makedon şair Konstantin Miladinov'un ünlü "Güney'i Özlemek" şiiriyle yapılır:

Ah, nasıl da özenirim kartal kanatlarına
eve doğru uçabileceğim
Yeniden uçabilmek tanıdık baharlara
evimi görebilmek bir kez daha

Nehir boyunca insanların toplandığı, meşalelerin yandığı, nehire ışık ırmaklarının aktığı çocuk korosunun Schiller'in sözleriyle Mozart'ın ünlü "Kardeş olun ey insanlar"ını söylediği ve ayın, dekorun bir parçası gibi yeryüzünün tepesinden parlak ışığını gönderdiği o büyülü gecede yankılanan bu sözler çatışmalar ve göçlerle, tarih boyu tükenmez acılarla dolu bu karışık coğrafyanın iç sesi olarak doldurur ortalığı... Törenlerin resmi biçimine rağmen cumhurbaşkanları bile şiirsel metinler okuyup dostluk, kardeşlik ve barıştan söz ederler. Açılışın ardından Şiir Meridyenleri başlar.

Yaşam Öyküsü
tek bir kuşun çığlığı
evreni doldurur
iki kuşun sessizliği taşar
Makoto Ooka / (Çeviri: Neşe Yaşın)

Salon'un kapısı açılınca her yıl merakla beklenen yeni sahne dekoru görülür.

Bir renk ırmağı içinde küçük aynalarla oluşturulan ışıltılı yoldan geçip sahneye çıkar şairler... Dünya şiirle döner. Birbiri ardı sıra değişik ülkeler ve değişik dillerden gelen şairler bu ışıklı yoldan yürüyüp mikrofon başına geçer ve şiirlerini okurlar... Şiirini bitiren şairin yanına geleneksel folklorik giysiler içinde bir Makedon kızı yaklaşır ve ellerinde taşıdığı içi renkli örme geleneksel çoraplarla dolu bir sepetten bir çorap seçmesini ister: Makedon konukseverliğinin simgesidir bu...

Struga Şiir Akşamları'nın büyük ödülü "Altın Çelenk" her yıl bir şaire verilir. Festivale ilk kez katıldığım 1993 yılında ödül Çuvaş şair Genaidi Aigi'ye verilmişti. 1994'te ödül Ted Hughes'e verildi. 1995'de ödülü alan Yehuda Amiçhai'ye ilk müjde verildiği zaman Kudüs'te Uluslararası Şairler Festivali için Mishkenot Shaanaim Kültür Evi'nin şirin lokantasındaydık. Aynı ödül bu yıl o sırada Kudüs'teki aynı mekanda bulunan Japon şair Makoto Ooka'ya verildi... Her biri kendi şiir dünyası içinde derinlikli bir yeryüzü kavrayışına ulaşmış şairler... Şiir evinin girişinde bugüne dek Altın Çelenk alan şairlerin fotoğrafları var. Tabii Türkiye'den Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın da... Ödüllere ilişkin hoşnutsuzluklar ödül kurumlarına ilişkin spekülasyonlar her zaman vardı. Jürinin değerlendirmesi sonucu her yıl bir şair onurlandırılacaktır. Altın Çelenk ödülüyle ilgili bir önemli gösterge, ödülün Amerikalı "Beat Kuşağı" şairi Alan Ginsberg'e de verilmiş olması ve o yıl festivallerin en görkemlilerinden birinin yaşanmış olmasıdır. Festivalin rahatsız edici bürokrasisi ve inceden kendini hissettiren hiyerarşiye rağmen şiirin o sınırtanımaz özgürlük rüzgarı zaman zaman baskın gelebiliyor. Kapalı salon toplantıları, resmi ödül törenleri dışında gecenin geç vakitlerine kadar açık havada gerçekleşen etkinlikler şiirin galip geldiği alanlar. Göl kıyısındaki iskelede Makedon şair Radovan Pavlovski için düzenlenen gece şairin duruşundan olmalı böylesi bir hava taşıyordu. Pavlovski iskeleye alev alev meşalelerle gölde seyreden küçük kayıkların ortasındaki görkemli bir yelkenliyle çıkarıldı... Şiirini okudu ve izleyicilerin arasına oturdu.

Sonra teatral bir gösteri içinde Pavlovski'nin şiirleri okundu. Ay ışığı altında kırmızı şaraplar içildi.

Bu yıl festivalde gençler de kendi etkinliklerini gerçekleştirdiler... Yeni kuşak şairlerin ilginç şiirlerine müzik eşlik etti...

Şiir kuramı üzerine çalışan akademisyenler, eleştirmenler de Struga'daydı. Bu yıl "şiir ve ölümsüzlüğü" tartıştılar... Yüklü festival programı son gün düzenlenen piknikle rahatlatıldı.

St. Num Kilisesi yakınlarındaki Makedonyalıların "yeryüzündeki cenneti görmek istiyorsan buraya geleceksin" dedikleri yerde.. Kayıkçılarla fiyordda doğru açılınca sessizliğin sesi işitilir orda... Gölün kaynağının olduğu yerde suda büyülü ışık oyunları olağandışı renkler yaratır. Bu yeryüzü cennetine ilk gelişimde bizi getiren kayıkçıya, "Her gün buralarda dolaşıyorsun ne mutlu sana" demiştim. O da "Buraları benim evimin bahçesi gibidir" diye yanıt vermişti. Bizi buraya getiren tekneden çevreyi seyrederken aslında karşı dağların Arnavutluk olduğunu, gölün içinden sınır geçtiğini öğrenince nasıl da şaşırmıştık...

Fiyordun az ötesi de sınırdı. Kayıkçının evinin bahçesini bölen sınır. Balkan havalarıyla el ele oynanan dansların ortadan kalktı sınırlar...

Müziğin verdiği coşkuyla gülümseyen yüzler, "jiveli" diye kalkan kadehler... Ve gece muhteşem final... Drim nehri üzerindeki antik gemi maketi ve özel dekor eşliğinde okunan şiirler ve Altın Çelenk'in takdimi...

Nehir boyu toplanmış Struga halkı değişik dillerin büyük tınısını işitiyor. Çocuklar, bebekler, nineler, herkes orada... Renk, ışık ve gökyüzündeki aya doğru fışkıran sular, Yeraltı filminin hem çılgın, hem de derinden hüzünlü Balkan melodileri ve şiirler...

Makoto Ooka sahneye çağrılıyor ve Altın Çelenk ödülünü alıp duygulu konuşmasını yapıyor...

Drim nehri akmaya devam ediyor... Şiirden yeryüzünün yüreğine doğru...

Savaş, ırkçılık, ahlâksızlık

'Hakikati sevmek başlıbaşına ahlâkın yarısıdır'

Peter Kropotkin

Yelda

Askeri lojmanlarda, orduevlerinde bulunmuşluğum vardır. Oralardaki dedikodulardan haberdarlığım da. 1974'deki dedikodulardan aklımda kalan, Türkiye'den Kıbrıs'a gidenlerin "Rumlardan kalan" evlerden İstanbul'daki evlerine getirdikleri eşyalar; ille de gümüş şamdanlar... O yıl Türkiye'den ilk giden askerler, astsubaylar, subaylar en şanssızlarıydı. Öyle görüyorlardı yakınları. Can derdine düşülen sıcak günler geçtiğinde, sonradan gidenlerin yakınları ilk gidenleri şanslı görmeye başlamıştı: "Onlar bir sürü eşya getirdiler, bize bir şey kalmadı, gümüş şamdanlardan gayrı"...

Ortaokulda "eğitilmeye" devam ettiğim zamanlardı. Akşamları siyah-beyaz televizyonumuzun karşısına konukomşuyla birlikte dizilip de haberleri izlediğimizde gidenler için kaygılandığımı çok iyi hatırlıyorum, savaşta ölecekler diye. Gidenlerin öldüreceği insanlar olacağını varsaymıyordum bile. Bizimki Barış Harekatı idi! Gerçek karartılmıştı, ahlâklı bir çocuk olamıyordum... Şimdi bunu da anlayabiliyorum: Savaş kötüdür (savaşan Rumlar kötüdür), barış iyi (Türkler). Fakat sonrasına hiç akıl erdiremiyorum, nasıl oldu da, ahlâki olarak bir sakınca görmedim başkasının eşyalarının alınmasında, alamayanların hayıflanmasında, alanlara imrenilmesinde. Gerçek karartılmamıştı, bulanıktı. Zaten fiil de 'almak'; çalmak değil... Yağma, talan yaşamış olanlar, mesela 6-7 Eylül görmüş, aynı şehirde yaşadığım Rumlar buna şıp diye 'hırsızlık' derlerdi herhalde...

Milliyetçilik, ırkçılık, savaşlar çocukların, yani insanların ahlâkını bozuyor... Bizim tarafın eylemine 'çalmak' dersek ayıplamış oluruz kendimizi. Oysa yargılanacak olanlar biz değil, onlardır! Ben iyi, öteki düşman olunca, edinilen değer yargıları arasında, düşmanın malına el koymak da mübah oluyor. Adalet, hak, hukuk bazıları için.

İnsan hakları hareketi içinde, çifte standardı, suçların amaç-araç ilişkisi ile gerekçelendirilmesini daha iyi görüyor insan. Kim tarafından kime yapılırsa yapılsın işkence suçtur, idam cinayettir, herkese yaşam hakkı diyen İnsan Hakları Derneği'nin çalışmaları bu bakımdan oldukça öğretici.

Her tür baskıya, sömürüye, iktidara karşı, düzene karşı özgürleşmeye çalışırken ahlaklı olmaya çalışıyoruz; Musa'nın On Emir'inden beri, belki çok daha öncesinden beri...

Malatyalı ağçik

"Rahmetli Cumhurbaşkanı Özal'ın bizim memleketten olduğunu bilmeyen kalmadı. Müslüman Malatyalıların Ankara'ya kadar uzananları az değildir. Bizimkiler bırak Ankara'da, İstanbul'da; Roma'da bile seslerini duyurdular. Bu şöhret, Mehmet Ali Ağca gibi kötü şöhret olsa da."

Yurt, millet vesaireye gelince söz, benim bulunduğum meclislerde - "Azınlıklarla haşır neşir"im ya-, dönüp dolaşıp bir yolunu bulup Yahudiye, Ruma, Ermeniye gelir; doktorun olduğu toplulukta sağlıktan konuşulması, kürdolog bulunan ortamlarda Kürtlerden bahsedilmesi gibi. Malatyalı S.'nin de Ermenilerle ilgili bir bildiği aklına geldi herhalde, karşısında oturan ben olunca. Sanki ermenologum. (Kürdolog, türkolog duymuş olan arkadaşım 'ermenolog'a kahkahayı patlattı. Ben de duymadım; uydurdum.) 1915'te Malatya Ermenilerden arındırılırken, bir Ermeni kızı yolundan çevirmişler, 'bize oğlan doğur, ondan sonra" demişler ve Malatyalı S.'nin dayısı doğmuş. Ermeni kız da kimbilir "ondan sonra" ne olmuş...

Malatyalı S.'den duyduklarım beni azınlık kadınlar ve çocuklar ve ahlâki değerlerimiz hakkında tekrar düşündürdü. Osmanlı'da Hıristiyan çocuklar, orduya asker, saraya uşak olarak yetiştirilmek üzere ailelerinden alınırdı. Bu bilgi okulda bize nasıl veriliyordu da, kendimizi o çocukların yerine koymak aklımıza bile gelmiyordu, hâlâ anlayabilmiş değilim. Bizim yaşlardaki çocukları anababalarından söküp koparan devşirme usulünün çocuk hırsızlığı, zorbalık olduğunu hiç düşünmüyorduk. Hıristiyan sınıf arkadaşlarımızın yüreğine daha o yaşlarda epeyce korku salınıyordu demek...

'Biz Türkler savaşçı bir milletiz, tarihimiz kahramanlıklarla dolu' diyen kafatasçılar Yeniçeri Ocağı'ndaki askerlerin, Hıristiyanların elkonan çocukları olduğunu hatırıyorlar mı bilmem. Kafatasçılara karşı çıkan, ama 'yoksul Türk gençleri, Türk köylüsü askerde telef olurken Hıristiyanlar zenginleştiler' diyenler devşirme usulü hakkında ne düşünüyorlar bilmem.

Neyse, gelelim Malatyalı S.'nin "dayımı doğuran bir Ermeniymiş" cümlesiyle özetlediği hikayesine. Dayısını doğuran, yani kısacası anneannesi veya üvey anneannesi diyeceksiniz; hayır, dayısını doğuran... Olay 1915'te geçince, çocuk doğuran her Ermeni kadınının anne sayıldığını düşünmemek lazım! S.'nin dayısını doğuran ağçik * ne gelin olmuş ne de oğlu ona mayrig * demiş. Zaten anne olmayı, bir Müslümandan hamile kalmayı istediğini söyleyen kim. Ama mecbur kalmış. Güzel, sağlıklı bir kız olduğu için belki.

Tehcir'de Ermeni çocukları alıp saklayan, onların hayatını kurtaran insanlar olduğu anlatılır. Bu Malatyalı Müslüman/Türk aile, ağçige "bize oğlan doğur, ondan sonra" demiş. "Ondan sonra" ne? Oğlan doğurduktan sonra kaç, git, ne yaparsan yap...

Nereye? Nasıl?

Malatyalı S.'nin dedesinin gönlü bu ağçikte miymiş? İmâ bile etmedi... Ağçik bir "gayrimüslim", mevcudiyeti bile gayrimeşru... Ağçik o adamın eli eline değsin ister miymiş? Belki sadece tanıyordu. Neden "oğlan" çocuk? Demek adam evliymiş, çocukları varmış, ama oğlu olmuyormuş. Karısı ne dedi bu duruma? Susmanın dışında bir şey geldi mi elinden? Neler hissetti?..

Ağçige bir teklif miydi bu? Öyle olsa, sonunda kurtulacağının hiç olmazsa vaat edilmesi gerekmez miydi?

Oğlan şurda dursun, çocuk doğurmanın öyle, 'peki hadi yapıvereyim, doğuruvereyim' deyince olmadığını günümüzde çocuklar da biliyor. Tecavüzü gözümün önüne getirmemeye çalışarak, hikayenin burasını atlayıp hamileliğe geçiyorum: Dile kolay, 9 ay. Bu aylar boyunca nasıl yaşadı? Günleri nasıl geçti? Kurtulma umudu mu onu yaşattı? Hangi koşullarda doğurdu o oğlanı? Garantisi yok ki, ya doğan çocuk bir de kız olsaydı? Anasıyla hangi kaderi paylaşacaktı minik ağçik?

Bizim ağçig doğurmuş devşirmesini ve gitmiş. Lohusa yatağından kapıya mı bırakıldı, kırkı çıktı da mı gitti, ilk fırsatta kendi mi kaçtı?.. Sormadım. Bilinen, devşirme adayına vereceği hayat kadar yaşatılmış olduğu...

Devleti suçlarken halkı masum görenlerin kulakları çınlasın... Kaldı ki bazı durumlarda, devşirme usulünde olduğu gibi, devleti de hakkıyla yargıladığımız söylenemez. Halk dediğimiz, sessizce onaylamakla kalmıyor, kendisi de uygulayabiliyor demek...

Çorumlu yenge

Ben yaşlarda, belki daha genç bir adam, mutad akraba ziyaretlerinden birinde. Laf lafı açmış, hoş beş, yeme içme derken, misafir ağırlamanın yanı sıra gündelik işlere dönmüş evsahipleri... Genç adamın özel ikramlardan midesi gibi gözkapakları da ağırlaşmışken, rehavetinden silkinmesine neden olmuş duyduğu bir söz: "Kiliseye parayı götürdün mü?" Şaşkınlıkla, merakla, uzun oturduğu yerden doğrulmuş, dikkat kesilmiş. Kilise mi, ne kilisesi? Bizimkilerin kiliseyle işi ne? Kiliseye para vermek?!.

Daha önceleri de bu tür konuşmalar geçerdi de duymaz mıydı, yoksa küçük olduğu için, 'çocuklar öyle her şeyi bilmez' diye yanında konuşulmaz mıydı? Yengesi annesini cevaplamış:

"Evet anne, parayı verdim."

Verdim değil de "yatırdım", "ödedim" belki de. Bunun gibi bir şey.

İşin hikayesi şu: Çorum'da sene 15 iken, hani Ermeniler başta olmak üzere "gâvurlar", yurtlarından sürülürken, bir Ermeni aile parasını pulunu bir Müslüman aileye, bu genç adamın yengesinin anneannesine emanet etmiş.

Bir gün evimize döneriz dediler zahar. Ya da belki, birinin eline geçecekse sonuçta, 'helal süt emmiş' dostumuz kadının olsun dediler... Kimbilir daha neler neler düşündüler?..

Söz konusu Ermeni ailenin dostu bu kadın yıllar geçmiş, yaşlanmış, anneanne olmuş. Ama bildiğiniz gibi, gidenler geri dönmediler; ne kendileri, ne de gelecek kuşakları... Çorum'a gelememişler bir daha, ama anneannenin rüyalarına girmişler hep. Gidip de, götürülüp de dönemeyenlere çok hayır duaları etmiş olan vicdan sahibi bu kadın rahat olamamış bir türlü. Bu parapulu hayır işlerinde kullanmış, harama el uzatmamış, buna rağmen geceleri hep bu aileyle zor etmiş sabahı.

Ölüm döşeğine yattığını anladığında kızına vasiyet etmiş, kızı da öyle yapmış; camilere, türbelere vs. harcamaya devam etmiş. Ama anneanne gibi kızı da rahat uyku uyuyamamış. Rüyasında o gidenler derlermiş ki, "emanete hıyanet etmedik sanırsınız, ama siz bizim paramızı kendi kurumlarınıza harcıyorsunuz. Siz de biliyorsunuz ki, gâvuruz diye başımıza olmadık belalar geldi. Bizim dinimiz, miletimiz nedeniyle..." Anneannenin kızı, yani Çorumlu yengenin annesi 'yok bu böyle olmayacak" deyip adaletin yerini bulması için koşup bir Ermeni kilisesine, aman demiş, "bizi bu azaptan kurtarın. Kabul edin, peyderpey ödeyelim borcumuzu"...

Vee o gün bugündür, hemen her ay kiliseye gidip bağış yapar olmuş. Kendi gidemediğinde kızını gönderir olmuş, Çorumlu yengeyi.

Aman duymasınlar, kiliselere bağış yapmayı yasaklayanlar...

*** Ermenice ağçik, kız; mayrig, anne.**

DÜZELTME

Geçen haftaki sayımızın 15. sayfasında "Azalırken'e gelen" köşesinde, 'Avustralya'daki Türkiyeliler' başlığı altında Melbourne'dan Sevinç Sezen'in mektubuna yer vermiştik. 6. paragrafta satır atlaması olmuş. Paragrafı düzelterek aşağıya alıyor, Sezen ve okurlarımızdan özür diliyoruz.

Gene bu bağlamda sözünü ettiği kemençe eşliğinde omuz silken Trabzonlular, kendisinden haraç isteyen Ülkü Ocaklılar'dan kaçan kunduracı, Ermeni olduğu için harbokuluna alınmayan Kemal, 12 Eylül gazabından kaçan sol sempatizan Yezit ve benzerlerinin hemen hiçbirinin Türkiyeliler'in siyasal ve kültürel kuruluşlarının bünyesinde değil, mumla arasanız izine rastlayamayacağınız yerlerde olduklarını da anlayamayabiliyor Yelda. Ertuğrul'un (veya bizim) bu türden "politik göçmenler"i mum aracılığıyla bulmak diye bir misyon yüklenemeyebileceğimizi de.

KESK Genel Kurulu: İçeriden bir değerlendirme!

Günay KUBİLAY

Kamu emekçi hareketinin sendika kongreleri üzerine muhasebe yazıları yazmayı oldum olası sevmem. Aslında bir dizi gözlem, muhasebe vb. türünden yazıları okuduğumda, katılmadığım analizler/saptamalar olur ve içgüdülerim yazmaya zorlar, ama bir türlü yazma arzusunu da kendimde bulamam.

Nedeni de basit. İçeriden bir unsur olmam dolayısıyla kongrelerin o "sıcak" atmosferinde sübjektif önyargılarla yanılsamalara yol açma kaygısı taşımam... Şüphesiz bu yaklaşımın bütünüyle anlamlı/bilimsel olduğunu da düşünmüyorum tabii. Bu anlamda da bu yazı; başlığına rağmen bir muhasebe yazısı olmaktan çok, geçen haftaki SÖZ'de yayımlanan Aziz Çelik imzalı "KESK Genel Kurulu: Dışarıdan gözlemler" başlıklı yazı vesilesiyle, hem KESK ile ilgili bazı noktaların bilinmesi, hem de sendikal anlayışlarımızdaki ortaklık ve farklılıklarımızın daha kristalize olmasına katkıda bulunmak amacını taşıyor.

Çoğunluk sistemi üzerinden yapılan hiçbir kongre "politika, yönelim, üretkenlik, program vb. endeksli" olamaz. Bu kongrenin gerilimsiz geçmesinin nedeni Kurultay'da GYK ve MYK dışında kalmış bir eğilimin bu kongrede içerilmiş olmasıdır

'Görüşme mi, nispi temsil mi?' Evet, nispi temsil!

KESK I. Olağan Kongresi, beklenenin aksine gerilimsiz (stressiz değil), gerilimsiz olduğu denli de coşkusuz bir kongre oldu. İzleyebildiğim kadarıyla kongre üzerine yapılan tüm değerlendirmelerin ortak noktası bu. Kongrenin coşkusuzluğu örgütün moral düzeyi/ruh haliyle alakalı bir durum iken, gerilimsizlik aslında kongrenin "seçime endeksli" olmasından kaynaklanıyordu. KESK'in Tüzük ve Kuruluş Kurultayı'nı izleyen ve anımsayanlar gerilimli ya da gerilimsiz bir kongre atmosferinin oluşmasının asli unsurunun "seçim" olduğunu bilirler. Aziz'in de ifade ettiği gibi, sendikal perspektif ve politikalardan çok daha çetin mücadeleler/pazarlıklar bu bağlamda oluyor. Herkesin kulağı yönetimle ilgili 'görüşmeler'deydi. (...) Pek çok delegenin bu 'görüşme' işine canı sıkkındı. (Benim de öyle G. K.) Salon coşkusuzdu. Pek çok sendika kongresinde olduğu gibi, seçimler temel gündem olmaya devam ediyordu."

Hiç kuşku yok ki, kongreler örgütlerin birer dönüm noktasıdır. Belli zaman aralığında (KESK'te iki yılda bir) sürece yön verecek temel politikaların, yönelimlerin, sevk ve idare organlarının belirlendiği tayin edici bir moment. Bu nedenle de örgütün irade ve inisiyatifini olabildiğince yansıtacak yol, yöntem ve seçim sisteminin demokratik olabilmesi büyük önem taşıyor. Kamu emekçileri sendikalarının büyük çoğunluğunda izlenen seçim sistemi "çoğunluk sistemi". Bu sistem çoğulcu karakterde şekillenmiş sendika vb. örgütlerde ciddi sorunlara yol açıyor ve gerçekten de çoğulcu/ çok sesli bir örgütsel doku ile uyuşmuyor, gerçek iradeyi de yansıtmıyor. Kongrelere yönelik gözlem ve eleştiriler de bunu doğruluyor zaten.

Bu olumsuz duruma karşın "çoğunluk sistemi"ne göre irade belirlemede ısrarlı olundukça kongrelerde "çetin mücadelelerin, gerilimlerin" yaşanmasının anlamsız ve gereksiz olduğu iddia edilemez. Çünkü eğilimleri böyle bir çıkmaza sürükleyen, eğilimlerin niyetleri değil, izlenen seçim sistemini biçimlendiren perspektif oluyor. Bu sisteme göre kendince belli bir çevresi/kitle desteği olan her eğilim kongre çoğunluğunu sağlamak için bir diğer(ler)i ile "görüşme" ihtiyacı duyuyor. Dolayısıyla "ittifak" ihtiyacı ve zorunluluğu böylelikle kendini dayatmış oluyor. Yalnız kaldıklarında çok önemli bir kongre desteğine sahip olsalar da (salt çoğunluk olmadıkça) kendi nispetlerini sevk ve idare organlarına taşıyabilecek kanalları açamıyorlar. O nedenle

Aziz'in de ifade ettiği gibi, nispi temsil değil de, çoğunluk sistemi üzerinden yapılan hiçbir kongre "seçim endeksli" olmaktan çıkıp, "politika, yönelim, üretkenlik, program vb." endeksli olamaz. Dikkat edilirse *bu kongrenin gerilimsiz geçmesinin* tek nedeni ve Kuruluş Kurultayı'ndan farkı Kurultay'da GYK ve MYK dışında kalmış bir eğilimin bu kongrede içerilmiş olmasıdır.

Bilinir ki, eğilimler görüşmelerde de "realiteleri" ile bağdaşır bir yönetim profili oluşturabilmek için bir tür "nispet" ararlar. Oysa ki, kendilerini şu ya da bu sayıda yönetime taşıyacak bir nispet varsayımı ile görüşmelere oturanlar nispetleri ile birlikte sendikal programlarını, dolayısıyla farklılıklarını dolaysız bir şekilde kongreye sunma basiretini neden gösteremezler?

Aslında bu ve benzeri sorular Aziz'in de eleştirisine konu olan ÖDP çevresininde de üzerinde ısrarla durmasını ve bu dolayımla tutumlarını radikal bir eleştiriye uğratmasını gerektiren bir nitelik arzediyor. Bu arada Aziz'in ÖDP çevresine yönelik eleştirisiyle ilgili olarak şunu vurgulamak yararlı olur kanısındayım. Seçim sistem(ler)i konusunda gerek ÖDP'nin, gerekse parti çevresinin ortak bir görüşü olmadığı bilinmektedir. Yine ÖDP çevresinde/grubunda nispi temsili savunanlar olduğu gibi, doğrudan karşı çıkmamakla beraber, henüz nispi temsili içselleştiremeyenler de bulunmaktadır. Gerçekten de nispi temsili yönetimde unutan, muhalefette anımsayan pragmatik eğilimler bir yana, bugün kamu emekçileri hareketinin yönlendirilmesinde potansiyeli itibariyle ilk sırada yer alan ÖDP çevresinin bu konuda pozitif adım atma basiretini gösteremeyişi sendikaların "seçim endeksli" kongreler yaşamasına çanak tutmaktadır.

Öte yandan kongre öncesi ÖDP çevre toplantılarında seçim sistemi üzerine bir tartışma yapılmadığı gibi, bir tavır da belirlenmemiştir. Bu nedenle ÖDP içinde yer alan eğilimler farklı fikirleri ile kongreye gitmiş ve farklı tutum almışlardır. Aslında böyle bir durumun problemli olduğunun ve örgütsüzlükten kaynaklandığının altını çizmek gerekir.

Kurumsallaşma/tüzel kişilik ve çoğulculuk

Kongrede dillendirilen en önemli sorunlardan biri KESK'in henüz kurumsal ilişkilerini tüzüğünde öngördüğü bir düzene oturtamamış olmasıydı. Bu soruna Aziz de gözlemlerinde değiniyor ve bana göre sendikaların doğal karakteri ve KESK'in kuruluş amaç ve ilkeleri ile bağdaşmayan sonuçlara ulaşıyor. "Genel Kurul'da hissedilen en önemli eksiklik, kurumsallaşma idi. KESK kurumlar üzerinden, sendika tüzel kişilikleri üzerinden değil, siyasallıklar üzerinden yürüyordu. Adı üzerinde konfederasyon sendika tüzel kişiliklerinin bir koalisyonu görünümünü aşamıyordu. Sendika tüzel kişiliklerinin arka planda kaldığı, örgüt temsiliyetlerinin yerini siyasal temsiliyetlerin aldığı bir yapı ortaya çıkıyordu. Bu durum bir sendikanın konfederasyon yönetiminde aşırı şişkin temsiline yol açarken, öte yandan temsil zaafiyeti yaratacak tercihleri ortaya çıkarıyordu."

Bu saptamalar ciddi eksikleri ve sendikal perspektif farklılığını içeriyor.

KESK'in işçi konfederasyonlarından farkı

"KESK, kurumlar üzerinden, sendika tüzel kişilikleri üzerinden değil, siyasallıklar üzerinden yürüyordu (...) derken, öncelikle Aziz'in KESK tüzüğü hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı, ikincisi ise sendikalizme düştüğü ortaya çıkıyor.

Tüzükte sendikalar, başkanlar düzeyinde ve seçime tabi olmadan tüzel kişilik olarak 91 kişilik Genel Yönetim Kurulu (GYK)'nda temsil ettiriliyor. Yani tüzük, tüzel kişiliklerin ilk elden temsilini kongre iradesinden alıyor ve kuruluş esasları arasına koyarak güvenceye alıyor. Nitekim yeni GYK'da 22 sendika genel başkanı seçime tabi tutulmadan tüzel kişilikleri adına yer almış durumdalar. Öte yandan yine tüzük 91 kişilik GYK'nın dağılımını sendikaların üye nispetine göre yapıyor ve kongreye dolayısıyla "siyasal koalisyonlar"a herhangi bir sendikanın üye nispeti ile bağdaşmayan ve "şişkinlik" yaratacak bir imkan tanımıyor. O nedenle, Aziz'in duyarlılık gösterdiği "bir sendikanın konfederasyon yönetiminde aşırı şişkin temsiline yol" açmıyor, bir eşitsizlik yaratmıyor.

Hiç kuşkusuz, GYK'nın sendikalara üye nispetinde dağılımı ile bir şişkinlik/eşitsizlik söz konusu olmasa da, bu başka problemlerin/ eşitsizliklerin olmadığı anlamına gelmiyor. Örneğin, GYK üyeleri sendikaların üye nispetine göre dağıtıldığı halde, sendikalar kongrelerini nispi temsile göre yapmadıkları için "dar ittifaklar"da herhangi bir sendikal eğilim/siyasal çevre kendi nispetini aşan bir nicelikle yer alabiliyor. Ya da tersinden bazı eğilimler de dışlanmış oluyor. Bir diğer nokta ise MYK'da nispet aranmadığı için yalnızca eğilimler inisiyatif sahibi oluyorlar. Dolayısıyla bu inisiyatifin kullanılmasında ise birikim ve yetenekler kriter oluyor ve olabildiğince geniş bir sendikal yelpazeye oturtulmaya çalışılıyor. Bu durumu "siyasal koalisyon"ların bir zaafı olarak görmek yerine tüzükteki bir zaaf olarak değerlendirmek soruna daha sahici teşhis koymak anlamına gelecektir.

Tüzükteki bir diğer açmaz/problem ise şudur: GYK, kararlarını yürütecek bir organın, yani MYK'nın oluşturulmasında yetkili değildir. Bu yetki kongreye verilmiştir. Düşünebiliyor musunuz? Aldığı kararları yürütemeyecek bir MYK karşısında GYK onu değiştirme hakkına sahip değildir.

KESK GYK'sı işçi konfederasyonlarının örgütlenmelerinden farklı sendikal perspektifin bir ürünü olarak formüle edildi. GYK ile esas olarak örgütün çoğulcu karakterini korumak, farklı sendikal eğilimlerin nispeti oranında karar organlarında temsiline olanak sağlamak. Bir anlamda böyle bir çoğulcu anlayışa dayalı olarak mikro düzeyde "Genel Kurul" işlevi görecek ve nihayetinde olabildiğince bürokratik sendikal eğilimlerin önünü kesebilecek canlı, dinamik ve üretken bir organ öngörüsünün bir ürünü olarak şekillendi. Böylece eğilimlerle sınırlı bir yönetim kurulu değil üye konumdaki eğilimlerin de içerilmesini hedefliyordu. Bu hedeflere "çoğunluk sistemi" ile izlenecek bir yoldan ilerlemek GYK perspektifi ile çelişik bir durum yaratıyor ve farklı sendikal eğilimlerin/ programların GYK'ya rasyonel biçimde yansımasına engel oluşturuyor. Bu durumdan hızla kurtulmanın çarelerini de hep birlikte aramamız gerekiyor.

'Siyasal temsiliyet', 'örgüt temsiliyeti', 'koalisyon' vb...

"KESK, henüz çeşitli siyasal eğilimlerin bir koalisyonu görünümünü aşamıyordu. Sendika tüzel kişiliklerinin arka planda kaldığı örgüt temsiliyetlerinin yerini siyasal temsiliyetlerin aldığı bir yapı ortaya çıkıyordu."

Seçim sisteminin zaaflarından bağımsız KESK kongresinde "ittifak" boyutunda öne çıkan "koalisyon" görünümü yukarıda anlatmaya çalıştığım GYK oluşumuna gölge düşürdüğü iddia edilebilir, ama bunun "siyasal temsiliyet"le açıklanır bir yanı olamaz. Olamaz, çünkü "siyasal temsiliyet" diye ifade edilen siyasal çevreler, kongreye siyasal programları ile değil, sendikal programları ile müdahil olmaktadırlar. En azından ÖDP çevresinin böyle davranmadığını söylemek haksızlık olur. Sendikalar tüzel kişilik olarak başkanlar düzeyinde GYK'da temsil edildiklerine göre "örgüt temsiliyeti"nden kastedilen nedir? Kanımca Aziz'in anlatmak istediği şey işçi sendikalarındaki sendikalist bir yaklaşımın KESK kongresinde görülme

Düşünebiliyor musunuz? Sendika veya konfederasyon kongresinde seçilen farklı sendikal eğilimlerdeki delegeler, başka sendikalardan veya şubelerden gelen ve kendi eğilimleri ile örtüşen delegelerle ortak irade ve inisiyatif göstermek yerine, kendi sendikalarındaki farklı sendikal programa sahip anlayışlara "örgüt temsiliyeti" adı altında destek olacaklar...

mesi; yani sendika başkanlarının arkasından koşan, belli bir sendikal perspektifleri ve politikaları olmadığı halde genel başkanlarının işaret parmağına bakan bir delege topluluğunun görülememiş olması.

'Örgüt temsiliyeti' ne oluyor?

Şimdi biz Aziz'le aynı birleşik sürecin öznesi olan iki yol arkadaşı olarak şu soruya ortak yanıt bulmak zorundayız; biz, ÖDP çevresi olarak, 'sendikal statüler'e göre mi, yoksa 'sendikal anlayışlara' göre mi sendikacılık yapacağız?

Eğer 'statüler'e hayır diyebileceksek, o noktada 'örgüt temsiliyeti' ne oluyor? Hani 91 kişilik GYK değil de, 9 kişilik bir GYK olsa belki bu bir noktaya kadar anlaşılabilir. Her şeyden önce "örgüt temsiliyeti" adı altında delegelerin bürokratik sendikal eğilimlerin arkasına takıldığı bilinmektedir. Ve bugün işçi ve emekçiler sendika başkanlarının arkasından sürüklenen birer nesneye dönüşmüşlerdir.

Düşünebiliyor musunuz? Sendika veya konfederasyon kongresinde seçilen farklı sendikal eğilimlerdeki delegeler, başka sendikalardan veya şubelerden gelen ve kendi eğilimleri ile örtüşen delegelerle ortak irade ve inisiyatif göstermek yerine, kendi sendikalarındaki farklı sendikal programa sahip anlayışlara "örgüt temsiliyeti" adı altında destek olacaklar... Böyle bir durumun sendikaların çoğulcu karakteri ile bağdaşır bir yanı olabilir mi? Farklı siyasal görüştekilerin sendikal politikalarda birleşmeleri, sebepleri itibariyle de birleşmeleri anlamına gelmez. İşçi hareketinin bilinen sebeplerle içine düştüğü sendikal krizde her geçen gün biraz daha kan kaybeden apolitik eğilimlerle malul konfederasyonların "örgüt temsiliyeti" adı altında lanse ettikleri monolotik ve bürokratik sendikal anlayışlarla KEKS'in eksik, zaaf ve yanlışlarını değerlendirmenin öğretici bir yanı olduğunu söyleyebilmek olanaksızdır.

Affedilmez hata

Açıkça söylemek gerekiyor ki, artık sosyalist harekette de aşılmaya çalışılan, daha önemlisi insanın kendi kendisiyle bile özdeş olmadığı koşullarda, bir insanı örgütü ile, örgütü yönetici organları ile özdeş görmek, özdeşmiş gibi bir sendikal politika izlemek affedilmez bir hata olarak görülmelidir. Ama ben bu saptamaları yaparken herşeyden önce sendikaların karakterine dair temel noktalarda Aziz'in de böyle düşünebileceğinin bilincinde olarak diyorum ki, KESK'deki eğilimlerin "ittifak" zaaflarından kalkarak ve bunu kurumsal ilişkilerin oturmamasına bağlayarak bir anlamda önerilen "örgüt temsiliyeti" yaklaşımı, sonuçları itibariyle bizi çoğulcu bir örgütten monolitik bir örgüte ulaştırıyor. Bu dolayımla Aziz'in niyetinin monolitik bir örgüt olmadığı halde, "örgüt temsiliyeti" yaklaşımı böyle bir kaotik sonuca yol açıyorsa, bu yaklaşımın yeniden gözden geçirilmesinde birleşik sürecimizin ilerletilmesi ve hızlandırılması bakımından da yararlı olacağı kanısındayım.

'Devrimci Sendikal Dayanışma' adının kullanılması

Gözlem ve saptamalarda tartışılması gereken diğer önemli bir nokta ise ÖDP'nin sendikal çevresiyle ilgili olanlardır." Devrimci Sendikal Dayanışma mı? Genel Kurul sırasında kendilerini özgürlükçü ve dayanışmacı sendikal dinamikler olarak tanımlayan ÖDP taraftarı olanlar 'Devrimci Sendikal Dayanışma' adı altında bir deklarasyon dağıttılar.(...) Belge bir genel değerendirme belgesiydi. Burada asıl değinmek istediğim kullanılan ad meselesidir. Çünkü bazen semboller, adlar esas kadar önemli hale gelebiliyor. Kullanılan kavramların yarattığı çağrışımlar bu kavramların geçirdiği anlam kaymaları, telafisi zor sorunlar yaratıyor. Kulislerde ifade edilen, bu adlandırmanın aceleye geldiği, fazlaca tartışılmadığıydı. Belge "devrimci sendikal dayanışma"yı anlatırken "kendini kitleden ayırarak daraltan" anlayışları eleştiriyordu. Burada bir çelişki vardı. Kamu çalışanlarının tümü devrimci olmadığına göre(...) "Devrimci Sendikal Dayanışma" devrimci olmayan kamu çalışanlarını kazanmayı hedeflemiyor mu? Devrimci sıfatı, yaratacağı çağrışım ve getireceği daralmaya rağmen neden tercih edildi? Böylece bir sendika ile parti birbirine karıştırılmıyor mu? Devrimci kavramından kasıt ne? (...)"

ÖDP çevresi her ikisinde de geçici olmak kaydıyla bu adı ilk kez Eğitim-Sen'de, ikinci olarak ise KESK kongresinde kullandı. Geçici olarak kullanılması zaten, yeterince tartışılmadığını kanıtlıyor. Kaldı ki, kalıcı bir biçimde kullanılamazdı. Çünkü eğer bir parti çevresi adlandırmasından söz ediyorsak, her şeyden önce kullanılacak ad/sıfat, bütün özgül alanlarda (sendika DKÖ, vb...) kullanılacak demektir. Ve ad sorununu alanlardan kalkarak çözmek de mümkün değildir. Dolayısıyla bir çevre örgütlenmesi ve adlandırma sorunu, alanlardan gelecek görüşleri de dikkate alarak bizatihi parti çözüme kavuşturmak durumundadır.

Ben de Aziz gibi böyle bir adın kullanılmasını doğru bulmuyorum. Ama tamamen farklı gerekçelerle. Zira bu biçimde kullanılmasında da uzun erimde bir sorun olmayabilir.

Sorunu bu biçimde formüle etmekle, bugün saflarımızda varolan farklı uçlardaki iki eğilimden kendimi ayırıyorum. Birincisi geçmişteki yanlışlardan kalkarak, yani siyasal çevrelerin siyasal programlarını alanlara ikame etme tutumunu ve politik tarzını sorgulamak yerine partinin alanla hiç bir biçimde ilişki içinde olmaması gerektiğini ileri sürüyor ve çevrenin adı değiştiğinde niteliğinin de değişeceğini zannediyor. Diğeri ise Aziz'in yaklaşımında da olduğu gibi daha "naif" kavramlar kullanıldığında genişleme kanallarının açılacağı kanısında olanlar.

Doğru bulmadığım şey şu: Her parti/örgüt çeşitli alanlarda görüşleri etrafında kümelenecek çevreler oluştururlar. Ve giderek o alanlardaki mücadelenin yönlendirilmesinde kendi alan görüşlerini egemen kılacak, çoğunluk görüşü haline getirecek çalışmalar yaparlar.

Dolayısıyla böyle bir çalışma yürütme ihtiyacı o partinin/örgütün çeve örgütlenmesi ihtiyacından kaynaklanır. Öncelikle o alan(lar)daki parti üyeleri ile oluşturulacak siyasal çevre, (ki bu siyasal çevre, örneğin bir sendikada, siyasal değil sendikal programı ile sürece müdahil olur) giderek parti sempatizanları/taraftarları ile genişleme olanakları arar. Hiç kuşku yok ki, böyle bir çevre ilişkisi parti hukuku ile bire bir örtüşmez. Parti sempatizanları için partinin siyasal eylemine katılımda ikna/gönüllülük esas iken, o alandaki parti çevresi parti görüşlerinin bizatihi aktif taşıyıcısı olur ve alan faaliyetlerini yönlendirmeye çalışır. Bu yanıyla bir parti çevresi, yani o alandaki parti üyeleri, sempatizanları alan hukukuna (tüzüğe) bağlı kalmak koşuluyla herhangi bir üye ile örgütlenme ve bilinç düzeyi itibariyle eşit ve özdeş görülemezler.

Dolayısıyla parti çevresindeki unsurların politik kimliklerini gizleyerek ya da kitlelerin bilinç düzeylerine göre adlandırma ve sıfat kullanarak faaliyet yürütmeleri, bir çevre örgütlenmesi ihtiyacı ile bağdaşır olamaz. Bu anlamda bir parti çevresinin siyasal koşullar ve burjuva yasallığı el verdiği ölçüde kendini politik kimliği/parti adı (ÖDP çevresi) ile adlandırması yerinde olur. "Devrimci Sendikal Dayanışma" adına katılmama nedenim budur.

Bu perspektiften hareketle, nasıl ki nesnenin adını değiştirmekle niteliğini değiştirmiş olmuyor isek bugün bilinen sebeplerle "meşruiyeti" tartışılan bazı kavramlara ve değerlere sahip çıkmamak hatta olabildiğince uzak durmak, bir boyutuyla oluşmuş karşı hegemonyanın kendini yeniden üretmesine rıza göstermek anlamına gelecektir.

Sorunu bu biçimde formüle etmekle, bugün saflarımızda varolan farklı uçlardaki iki eğilimden kendimi ayırıyorum. Birincisi geçmişteki yanlışlardan kalkarak, yani siyasal çevrelerin siyasal programlarını alanlara ikame etme tutumunu ve politik tarzını sorgulamak yerine partinin alanla hiç bir biçimde ilişki içinde olmaması gerektiğini ileri sürüyor ve çevrenin adı değiştiğinde niteliğinin de değişeceğini zannediyor. Diğeri ise Aziz'in yaklaşımında da olduğu gibi daha "naif" kavramlar kullanıldığında genişleme kanallarının açılacağı kanısında olanlar.

Hiç şüphe yok ki, bütün bu yaklaşımların tartışılmaya ihtiyacı var. Ancak yaşamın hızlı akışı karşısında sürece yön verme iddiasında olanların ayrıntılara takılmadan parti çevremizin nasıl örgütleneceği, parti ile ilişkilerinin nasıl olacağı vb.'ninde kısa erimde çözümüne ihtiyacımız olduğu KESK kongresinde açık bir biçimde ortaya çıkmıştır.

Sorulan bazı sorulara gelince; devrimci sıfatı bir sendikal düzlemde bir iktidar alternatifini değil, yerleşik, geleneksel ve alışılagelmiş anlayış ve kalıpları devrimci tarzda sorgulamayı ve sendikal sınırlılık içinde değiştirip/dönüştürmeyi ifade ediyor. Ve siyasal iktidara alternatif anlamında kullanılmadığı için parti ile sendika arasındaki ayırım karıştırılmıyor.

Bu dolayımla geçerken değindiğim gibi, böyle bir sıfat ve sendikal programla – şimdi belgeler var tabii, program da ileride – diğer siyasal çevrelerden ve üyelerden kendini ayırıyor. Ve şüphesiz geniş kitleler karşısında bir "darlık"ı da ifade ediyor. Zira bir siyasal çevre/ sendikal eğilim kitlelere görüşlerini benimsetebildiği ölçüde geniş, dışındakiler karşısında da dar olabilir.

Bence problem nitelemeden ziyade o alanda izlenecek politik tarz, kitle çizgisi gibi yaklaşımlarda görülmeli...

Savaşın erkek yüzü

Remziye Dinç; korucuların tecavüzüne uğradığında 18'inde bile değildi

Zelal KARAHAN

Her şey bundan bir buçuk yıl önce başlamıştı. Yazbitimiydi. Batman-Kozluk'a bağlı Sincan köyünde yaşayan Remziye üç korucu tarafından tecavüze uğruyordu. Ceyhan Altuner, Ekrem Altuner ve Nevzat Altuner adlı korucular Remziye ile aynı köyde yaşıyorlardı. Komşuydular ve birlikte büyümüşlerdi. Üçü de evliydi. Silah alıp devleti de arkalarına almanın güveniyle her istediklerini yapıyor, nelere kadir olduklarını dosta düşmana gösteriyorlardı.

Remziye kendi halinde bir Kürt kadınıydı. Yaşadığı olayların ardından doğduğu köyde yaşama şansı kalmamış, İstanbul'daki halasının yanına gelmek zorunda kalmıştı. Mağdur oydu, ama terketmek zorunda kalan yine oydu. Son altı aydır yanında kaldığı halasının evinde onu ziyaret ettiğimizde, bütün masumluğu ile utangaç, ama sevimli yüz ifadesiyle bizi karşıladı. Onu görünce "nasıl olabilir, bunu yapanların insanlıkla bir ilişkileri olabilir mi" diye kendimizi soru yağmuruna tutmaktan alamadık. İçimiz ezildi, bir kez daha savaşın tüm acımasızlığıyla hüküm sürdüğü bu coğrafyada yaşamaktan utandık.

Köyde 15 korucu...

Remziye anlatmaya başladığında sanki yeniden yaşıyordu:

"Bizim köyde on beş korucu vardı. Daha önce bütün köye korucu olmaları teklif edilmişti. Kabul etmeyenler göç ettiler. Sadece 15 aile silah aldı. Köydeyken her zaman ineği alıp bahçeye götürüp bağlamak ve akşamları da eve geri götürmek benim işimdi. Yine, bir gün ineği bağladığımız yerden almak için evin uzağındaki bahçeye gittim. Akşam üstü gittiğimde inek yerinde yoktu. İneği aradım hiçbir yerde yoktu. Ben ineği ararken bir de baktım, ağaçların arasından korucular çıktı. Silahları vardı. Önce bir kişi geldi, bana teklif etti. Kabul etmeyince zorla saldırdı, "sus, sesini çıkarırsan seni öldürürüm" dedi. Çok korkmuştum, "Öldürün razıyım, ama yapmayın" diye bağırdım. O da beni tehdit etti, "Eğer evdekilere söylersen hepinizi öldürürüm" dedi. Çok korkmuştum, "Öldürün razıyım" deyip bağırırken, onlar gömleğimi yırttılar, yere yatırdılar. Sonra iki kişi daha geldi. Üçünü de tanıyorum. Bizim köylüler. Birlikte büyüdük. Şimdi evliler".

Remziye, bundan sonra ne yapmıştı? Devam etti, "Sonra dedemin yanına gittim, dedeme bir şey anlatamadım. Çünkü, o çok yaşlı ve kulakları da duymuyor, anlatsam da bir şey anlamazdı. Nenem de köyde değildi. Nenem döndüğünde anlattım, inanmadı. Daha sonra karnım büyüyünce inandı. Çünkü, hamile kalmıştım. Sonra hastaneye gittik. Amcam beni Batman Devlet Hastanesi'ne götürdü.

Hamileliğin ileri safhasına gelene dek kendisine inanmayan ailesi uzun zaman Remziye'yi acısı ve çaresizliğiyle baş başa bırakmıştı. Ne yapacağını bilmeyen ve yalnız kalan Remziye, ailenin inanmasıyla yeni bir sürece adım atıyordu. Artık, karakollar, savcı, hastane ve daha bir dolu kişi ve kurumla karşı karşıya kalacak uzun ve sancılı bir süreç yaşayacaktı.

'Kızlık zarı'...

Nitekim, amcası ile birlikte gittiği hastanede durum anlaşılınca savcılık olaya el koymuş, kızlık muayenesini için onu Diyarbakır Devlet Hastanesine göndermişlerdi. Orada, doktorların yaptığı muayene sonucuna göre, hamile olduğu halde kızlık zarı yırtılmamıştı. Bu rapora göre dava açılamıyordu.

Batman Devlet Hastanesi'nde de muayene olur, sonuç aynıdır. Doğum beklenecektir bu durumda. Remziye'nin karnı giderek büyüdüğü için, ailesi onu köye götüremez ve Batman'da yaşayan halasında kalır. Burada üç ay doğum yapacağı anı bekler. Kolay bir bekleyiş değildir bu. Aile "lekelendiğini" düşünmekte ve bu felaketin acısını yaşamaktadır.

Sonunda doğum zamanı gelir ve hastaneye gider. Bir erkek çocuk doğuran Remziye, çocuğu yanına bile alamaz. Savcılığın müdahalesi ile, her şeyden habersiz çocuk Diyarbakır Çocuk Esirgeme Kurumu'na teslim edilir. Ama, Remziye'nin gideceği bir yer yoktur, üç ay boyunca doğum yaptığı Batman Devlet Hastanesi'nde kalır. Daha sonra çocuğun babasının saptanmasına yönelik tahliller için savcı onu İstanbul'a gönderir. Burada da bir halası vardır ve onda kalır.

İstanbul Adli Tıp'ta yapılan tahlillerden, çocuğun korucılardan Nevzat Altuner'e ait olduğu ortaya çıkar. Buna rağmen dava açılmaz. Remziye'nin kızlık zarının yırtılıp yırtılmadığının saptanması gerekmektedir.

Tekrar hastane hastane dolaşacak, sıkıntılı günler yaşayacaktır. Sonunda kızlık raporu alınır ve bu belgeler de savcıya gönderilir.

Aylarca durumunu anlatmaya çalışan Remziye'ye önce ailesi inanmamış, sonra da devlet yaşadıklarını kanıtlamasını istemişti. Olayın mağduruydu, ama bunu belgelemesiydi.

Tüm bu olaylar bir buçuk yıl içinde gelişmişti. Batman'da olduğu sıralarda, İHD temsilciliğinin yardımlarını görmüş, oradaki avukatların girişimleriyle bazı şeyler yapabilmişti. Ama, herhangi bir kadın grubunun desteğini görmemişti.

İstanbul'a geldiğinde bu süreçleri atlatmış ve bazı kadın gruplarının dayanışmasını görebilmişti. Remziye, savcının istediği belgeleri tamamlayıp gönderdiği Batman - Kozluk savcılığından davanın açılmasını bekliyor şimdi. Avukatları da devreye girdi. Bundan sonra uzun ve zahmetli bir mahkeme süreci bekliyor onu.

Kadınların desteği gerekiyor

Bu süreçte, kadınların destek ve dayanışmasına ihtiyacı var. Remziye, yoksul bir ailenin üç kız çocuğundan biriydi.

Daha küçük yaşlarda babasını kaybetmiştir. Bir süre sonra annesi evlenmiş ve onlardan ayrılmıştır. İki kız kardeşiyle birlikte dedesi ve babaannesi ile birlikte oturur. Doğup büyüdüğü, ama bugün gidemediği köyü Sincan'da sebze yetiştirdikleri küçük bir bahçeleri ve bir de inekleri vardır. Bütün mal ve mülkleri budur. Kardeşleri küçüktür ve dede ile ninesi de yaşlı olduğu için evin tüm işlerini Remziye yapmak zorundadır. Bugün 19 yaşında olan Remziye, tecavüze uğradığı tarihlerde henüz 18 yaşına dahi girmemişti. Köyde kalan iki kızkardeşini çok merak ediyordu. Onlara da bir şey olmasından korkuyordu.

AİHM'ne başvuru

Bundan birkaç yıl önce Mardin-Derik'te askerler tarafından gözaltında tecavüze uğrayan Şükran Aydın da Remziye gibi susmamış, olayın üzerine gitmiş ve dava açmıştı. Ama Türkiye'deki mahkemelerde tüm yollar tükenmişti. Ardından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvurmuştu, kabul edilen başvurunun ardından davası devam ediyor.

Remziye'nin yaşadığı coğrafyada ya asker ya da devletin korucuları tarafından bütün Kürt kadınları tecavüz riski ile karşı karşıyalar. Potansiyel olarak bu tehlikenin varlığı savaş sürdükçe varolacak. Dün Şükran Aydın, bugün Remziye Dinç, yarın bir başka kadın... Savaşın kurbanı olan Kürt kadınları her zaman Şükran ve Remziye gibi yaşadıklarını açığa çıkaramıyorlar. Gizli kalan, söylenemeyen diğer tecavüz olaylarının sorumluluğunu kim yüklenecek? Acıları ve belki de ömür boyu sürecek tahribatlarıyla tecavüzü yaşayan bu kadınlar yalnızlığa mahkumdurlar şimdi.

Çağlayan Güner

Kaybettik...

SÖZ ÇALIŞANLARI

Rüzgârını geçen tekneler

Ali IŞINGÖR

İnsanoğlu çağlarboyu rüzgara karşı büyük bir mücadele verdi. İnkalar, Kon Tiki adını verdikleri yelkenliyle okyanusa açılmışlardı; Vikingler ise Brendan ile Amerika kıtasına ulaşmak için dört ay uğraştılar.

Rüzgar hep büyük düşman olmuş; öyle ki, Yunan kahramanı Ulisse rüzgar tanrısı Boreas'ı yenip, okyanusun ötesindeki ölüler diyarına ayak basınca tanrılara meydan okuyacak kadar kendine güvenmiş...

Bu meydan okuma, doğayla insan arasındaki en büyük savaşa yol açtı. Bu savaş Magellan'ın dünya denizlerini keşfetmesi, Kolomb'un torunlarının 'okyanusun ötesindeki' ölüler diyarını *-ki artık oraya Amerika deniyor-* istilâ etmesiyle bile durmadı. Daha hızlı, daha güçlü gemiler yapma uğraşı baskın çıktı Magellan'ın torunlarında...

Kraliyet mutfağının resmî birası Whitbread...

Bugünün yelkenlileri Magellan'ın rotasına oldukça yakın bir parkuru katederek dünyanın etrafında dolaşıyorlar. Ve bu dünya turunun adı Whitbread.

"Whitbread Round the World"un dünyanın en büyük spor organizasyonu olduğunu söylemek her ne kadar doğru olsa da, büyüklüğü karşısında insan ister istemez körlerin fili tarif etmesi gibi çaresiz kalıyor. Bu yarış; filin ayağını tutan için kocaman bir ağaç, hortumunu tutan için kalın bir ip, kulağına dokunan için yelpaze... Sadece organizasyona harcanan paranın 200 milyon pound'u aştığını söylemek büyüklüğü hakkında oldukça bilgi veriyor. Bu paranın dışında ayrıca her sponsor kendi teknesi için 5 ilâ 30 milyon dolar arasında bir bütçe ayırıyor. Organizasyon için gereken paranın önemli bir kısmı da yarışmaya adını veren Whitbread bira fabrikaları ve Kraliyet Yelken Kulubü'nden (RSA) çıkıyor.1971 yılındanberi düzenlenen yarışmada çıkan ilk sorun kupanın ismi olmuş. Yarışmanın bir bira firmasının adını taşıması, diğer ana sponsor olan Kraliyet ailesi çevresini oldukça düşündürünce, tam ingiliz siyasetine uygun bir çözüm bulunmuş: Whitbread biraları Kraliyet mutfağının içki tadıcılarının sınavına sokularak Kraliyet Yelken Kulubü'nün resmî içkisi ilan edilmiş...

Kulüpteki işleyişe bakılırsa, bazı konuları kabul ettirmenin ne kadar zor olduğu anlaşılıyor. Örneğin T. Assheton Smith 1843 yılında motorlu bir yat satın aldığı için üyeliğine son verilmişti. Aynı şekilde Lord Louis Mountbatten ABD'ye giderken Fred Astaire ile danseden karısı yüzünden *-o zamanlar bu tür olaylar skandal olarak görülüyordu ve henüz Diana doğmamıştı-* üyeliğe seçilememişti... Lord üye olamamış, ama savaş sırasında yaptığı çalışmalarından ötürü kahraman ilan edilmişti.

Startı Kraliçe veriyor

Geçmişin asık suratlı, soğuk, tutucu Kraliyet Yat Kulübü geleneğinin yerini bugün Whitbread kupasının şamatacı, hareketli ve devrimci yüzüne bıraktı.

İki senede bir Güney İngiltere'deki Portsmouth limanından Kraliçe'nin ateşlediği top atışıyla başlayan dokuz aylık Whitbread serüveni ister istemez kendi kültürünü ve izleyicisini yarattı. Neptun Yatching dergisinin ekipler hakkında yaptığı ilginç araştırmaya göre yarışmaya ilişkin ilginç bir portre çıkmış:

Yarışmacıların yüzde 54'ü denizden uzakta doğmuş, yüzde 52'si inek sağmayı biliyor (!) ve yüzde 36'sının yazarlığa karşı eğilimi var. yüzde 97 gibi bir çoğunlukla erkek olan yarışmacıların ortak düşüncesi, iyi kadın elemanların yarışlarda yer alması...

Denizlerdeki cinsel yaşama gelince: Böyle bir sorun yok, çünkü kadın eleman yok denecek kadar az. Homoseksüel bir elemanın çalıştırılması konusunda ise yarışmacıların ortak fikri; 'eğer iyi bir elemansa bunun hiç de önemi yok' şeklinde. Öncelikle iyi denizci olmalı diyorlar. Aşk hayatları hakkında yapılan araştırmada ise yüzde 50'sinin son dört yıl içinde 10'dan fazla sevgilisi olmuş, geri kalanların önemli bir kısmının ise her limanda bir sevgilisi var.

Lolipop şişmanlatır mı?

Tüm ekiplerde ortak olan özellik ise ciddiyet ve profesyonellik. Whitbread'a katıln teknelerin boyları 50 ila 90 feet (15-27 metre) arasında değişiyor. Hız ile su hattı boyu doğru orantılı olduğundan çoğunlukla 25 metre civarlarında olan teknelerde 10-15 kişilik bir mürettebat yeralıyor. Milyonlarca dolarlık yatırımların yapıldığı, hafife alınmayacak bir yarışa dönüşen dokuz aylık Whitbread maratonunun çok katı kuralları var. Örnek vermek gerekirse, 92-93 yıllarının şampiyonu Steinlager-2'de ısıtma sistemi, dondurucular, hatta taze besin maddeleri bile bulunmuyor. Kimi zaman Hint Okyanusu'nda aralık ayında bile gölgede 38 dereceye varan sıcaklıkta mücadele eden mürettebat için banyo yapacak su yok. Mürettebat yanlarında en fazla iki adet kaset, bir tane de kitap götürebiliyorlar, teknede müzik dinlemek için sadece altı tane walkman var.

Son derece katı gelebilir, ancak yarışın üçüncü ayağında bazı ekip üyelerinin tekneye gizlice şekerleme soktukları anlaşılınca, diğerleri büyük bir gürültü koparmışlar, olayın adını da "lolipop skandalı" koymuşlar. Şekerlemeler hemen herkese dağıtılmış, kalanlar da atılmış... Aslında en fazla iki-üç kiloluk bir ağırlık yaratabilecek şekerlemelerin atılması aşırı, hatta saçma gibi gözükebilir, ama altında yatan mesaj çok önemli.

Sponsor kesenin ağzını açıyor

Hafifliği sağlamak için iç kısmı mümkün olduğunca az boyanan Steinlager-2'de bir yandan böyle tasarruflarda bulunulurken, öte yandan teknenin sponsoru olan Yeni Zelandalı Steinlager firması tarafından kesenin ağzı iyice açıldı.

Gövde inşasında yeni uygulanan bir tekniğe göre, teknenin gövdesini oluşturan katmanların düzgün bir şekilde katılaşmasını ve gövde boyunca homojenlik sağlamak için Steinlager-2 yapım aşamasında 30 metre boyunda bir fırına konularak 380 derecede pişirilmiş...

Buna rağmen istenen sonuçlar alınamadığı ve gövdede milimetrenin binde biri kalınlığında (!) çatlaklar oluştuğu için ilk yapılan tekne çöpe atılıp, yenisi yapılmış.

Sponsoruna 20 milyon dolara mal olan teknenin radarları Körfez savaşı sırasında Patriot füzelerini yapımcısı olan Raytheon firması tarafından üretildi.

Yarış boyunca üç adet uydu ile sürekli iletişimde olan Steinlager-2 dünyanın hangi noktasında olduğunu yaklaşık 15 metre hata payı (!) ile öğrenebildi. Meraklısı için 15 metrelik hata payının bir kısmının Steinlager'in uyduya mesajın ulaşması ve geri gelmesi sırasında aldığı mesafe olduğunu belirtelim.

Steinlager'in 15 kişiden oluşan mürettebatı Weather fax'dan alınan haritaları dijital formata çevirerek Apple Macintosh bilgisayar aracılığı ile Mac-Sea programından elde edilen en hızlı rotayı izlediler.

Teknelerin ardındaki devler

Whitbread Round the World, hız ve mukavemete dayandığı için yarış, 32 bin 932 deniz millik bir maratona benziyor. Yelken yarışlarının pist yarışlarını ise America's Cup, Sardinia Cup ve Admiral's Cup oluşturuyorlar.

Mukavemetin önplanda olmadığı ve sadece hıza dayanan bu yarışlarda hemen her tekne tasarımcısının ve tasarım gruplarının arkasında hep uçak ve havacılık firmaları var. İtalyan uçak endüstrisi Aeromacchi, Italia ve Il Moro di Venezia tekneleri için çalışıyor. Aynı şekilde; Boeing, Stars&Stripes için; Mirage uçaklarını üreten Dassault ise French Kiss için çalıştılar. Bu alanda en ilginç birlikteliği, 30'u aşkın bilimadamı ve bilgisayar uzmanının yanı sıra Yıldız Savaşları milisavunma-savunma projesini hazırlayan fizikçi Heiner Melder'i ekibine katan USA yatı yaptı.

Yelken tekneleri tasarımında dünyanın bir numarası olan ABD'nin Americas Cup'ı 183 yıl sonra Avusturyalı bir ekibe kaptırması büyük bir sürprizdi. Şok atlatıldığında hemen herkes kupanın kazanılmadığına, Avusturyalılar tarafından çalındığına karar verdi. Çünkü ilk defa Amerikalıların keşfetmekte geciktiği yeni bir salma tipini kullanarak kazanmışlardı.

Amerikalıların tepkisi sert oldu. Mojave havaalanında 78 nolu hangarda Dennis Conner dünya yelkenciliğinde devrim yaratacak bir tekne için 50 kadar bilimadamı ile kampa girdi.

Rüzgardan daha hızlı gidecek bir tekne yaratmak isteyen Conner bu rüyasını çift gövdeli, çift dümenli ve çelik-karbon karışımı yelkenli bir katamaran ile gerçeğe dönüştürdü. Yelken alanından daha büyük bir rüzgar enerjisini yelkende biriktiren tasarımıyla rüzgarından 1.4 kat daha hızlı gidebilen teknesiyle Conner, yelken tarihini değiştirecek bir adım attı...

Yarışmaların diğer yüzü

America's Cup yarışmasının bir de görünmeyen bir yüzü var ki, evlere şenlik! Tüm katılan ekipler sürdürdükleri yoğun çalışma sırasında rakiplerinin de çalışmalarına bir "göz atmak" ihtiyacı duydukları ve casusluk hizmetlerine hatırı sayılır meblağları aktardıkları biliniyor. Hatta bu işte en uzmanlaşmış olan Amerikalıların yeni tekne tiplerini belirlemeden önce diğer tüm ekiplerin teknelerinin özelliklerini bilmeye çalıştığı, bu amaçla ajanlarını yatçılık konusunda esaslı bir eğitime tabi tuttuğu söyleniyor. En büyük problemi "rüzgarından hızlı giden" teknesini meraklı gözlerden uzak tutmak olan Conner, bu sorunu özmek için tüm üretim aşamalarını terkedilmiş bir uçak hangarında gerçekleştirmiş. Dennis Conner ve Sail America grubu kendilerinin diğer ülkeleri gözlediği gibi onların da ajanlarını Amerika'ya yollayacağını düşünerek; *"Stars&Stripes adında, rüzgardan hızlı giden çelik yelkenli bir katamaran"* üzerinde çalıştıkları söylentisini yaymışlar. Hem de gizli olarak. Tabii bu söylentiye kimse inanmamış. Sonuç mu? Stars&Stripes en yakın rakibine daha ikinci şamandıra geçilirken 17 dakika fark attı!

İsviçre teknesi UBS'nin kaptanı Fehlman'ın sözleri her şeyi özetliyor: "Teknede çok zaman kazanılmıyor, yalnızca kaybediliyor. Az zaman kaybeden çok kazanıyor."

Hazım Ruhi 29 Ağustos: Şişli Tıfıl Hastanesi'nde 'Senede bir gün' şarkısını söyleyerek vakit geçiriyorum. Seyfi Bey'e de tavsiye olunur.

'Bekle beni döneceğim'

Barış OZA

Mezar taşı yerine, yeni hayata hazar taşı taşıyanlara...

Konstantin Simonov'un cephe muhabiriyken yazdığı, artık klasik olmuş bu dizeler insanın kendine ve ötekine en büyük yabancılaşması olan savaşları "gitmek", "dönmek", "beklemek" sözcüklerinde özetler gibidir...

Bu coğrafyanın insanları eskilerin "Birinci Cihan Harbi" dedikleri seferberlik günlerinde "gitmek ve dönmemek" gerçeğiyle karşılaştılar. Bu durum sadece tarih kitaplarında menkıbeleştirilmiş bir söylemle yer almadı, şarkılardan türkülere kadar işlenerek bir kültüre dönüştü. Ne ki sonraki yıllarda, özellikle "İkinci Cihan Harbi" sonrasında Türkiye'nin sıcak savaş dışında kalması ile askerlik yeniden "gitmek ve dönmek" üzerine kurulu, "kıymetinden sual olunmaz" mecburi bir toplumsal kuruma/eyleme dönüştü.

Resmi tarihin savaş sendromu üzerine kurulu olduğu, "gavur", "düşman", "kahraman", "hain", "şehit", "gazi" kavramları etrafında eğitilen bir toplumda siyasal geleneklerin bile askeri bir nizam intizama göre düzenlenmiş olması doğaldır. Ama yine de resmi politikada için olan şovenizmin güdülediği çok yaygın savaş kültürüne karşın cumhuriyetin ilanından sonra "gitmek ve dönmemek" olgusunun sönümlendiği bir sürece girilmesi de bir gerçektir. Cumhuriyet'in ilanından sonra türkülerin, yazılı ve sözlü anlatımların vazgeçilmez ögeleri olan Fizan, Huş, Yemen Çölleri, yolu yokuş ülkeler gibi sözcükler geride kalmıştır. Ama onlara ait her şey folklorik bir öge olarak toplumsal yaşamda, özellikle de türkülerde bir kültür olarak yaşatılmıştır. Askeri belleğin yanı sıra siyasal ve toplumsal bellekte de "gitmek ve dönmemek" geride kalmıştır, ama "iç ve dış düşmanlara" karşı taze ve canlı tutulmaları gerekir. Bu kuşağın gazilerinin ölümlerinin radyolardan haber olarak verilmesi bir azalmanın, tükenmenin bilgisinin ötesinde, toplumsal belleğe resmi bir "hatırlatma"dır. Çünkü resmi sosyolojiye göre hafızalar "savaş, kahramanlık, şehit ve gazi" sendromlarıyla sürekli teyakkuz halinde tutulmalıdır... Bu nedenle resmi hatırlatmalar, barış kültürünün yerini, savaş ve çatışma kültürünün alması, içerideki ve dışarıdaki ötekine karşı düşmanlığın körüklenmesinin mekanizmalarından birisidir...

Cumhuriyet'in ilanından sonra Kürt isyanlarının takibi ile geçirilen "kısmen netameli" zaman dilimlerini, 1950'lerdeki "Kore savaşı"nı ve 1974'teki kısa süreli "Kıbrıs Kutlu ve Mutlu Barış Harekatı"nı bir kenara koyarsak askerlik kültürü, askerlik geleneği görece olarak çok daha kısa süreli "gitmek ve dönmek" üzerine kuruludur. En uzun askerlik belki de "candarmalıktır" ve özellikle de "Şark'a jandarma olarak gitmek" bu işin en meşakkatlisidir.

Bütün bu özetlemelerin ötesinde askerlik, toplumda bir "erk" olma geleneğinin parçasıdır. Muvazzaf askerliğin toplumsal hayattaki ağırlığı, makro iktidarın (devlet) kaçınılmaz asal parçası olması bir yana, normal askerlik "adam olmak" kavramı içinde evde ve çarşıda, mikro iktidar olmanın yollarından biridir. Asker olarak savaşa katılmak ise ayrı bir kategoridir. Yakın zaman diliminde "Koreli" ve "Kıbrıslı" kavramlarının yaygınlaşmasının moral değerler ötesinde, etik ve özellikle de minik "statüler" oluşturmak bakımından işlevi unutulmamalıdır.

Gitmek ve dönmek arasında aslında tek bir hayat gibi görünen nice hayatlar yaşanır. Giden asker aynı şekilde geriye dönemez... O artık içindeki bir başka insanı öldürmekle, yaralamakla malul değildir. Ölen, yaralanan aynı zamanda kendi içindeki insandır, kendisidir. Korkuların korkusuzluk olarak sloganlaştırıldığı, bütün duyguların yeniden tarif edildiği karadüzen bir körleşmedir savaş. Bu savaşın haklılığından haksızlığından bağımsız olarak, insanı oluşturan niteliklerin çoğunun ölmesi, sakatlanması ve insanın tarihdışı bir niceliğe indirgenmesi savaşın ortaya çıkardığı nesnel bir sonuçtur. İnsan öldürme üzerine kurulu bir ilişkiler sisteminin insanı sakatlamaması, ötekine ve kendine yabancılaştırmaması düşünülemez.

Birkaç yıl önce ora'da, Kürdilihicapkar dağlarda elinde gitar yerine alafranga marka ve numaralı bir silahla "düşmana" karşı savaşırken ölen, o yılın ikinci rockçısı gitarist Ümit Yılbar'ın trajik ölümünün sanatla uğraşan kesimlerde bile sorgulanmaması bir alışkanlık sorununun ötesinde dramatiktir.

Savaşa gidip de dönmeyenlerin yarattığı bilinmezliklerin, savaş kayıplarının savaşan bütün toplumlarda kayıbın yakınından başlayarak bir yaralanma yarattığının örnekleri çoktur. Bir coğrafyada ötekiyle savaşırken kaybolan oğlunun halen sağ olduğuna inanan, onu hergün bekleyen ve odasındaki eşyaları hazır bekleten ve her bayram onun sevdiği börekleri yapan annelerin varlığı, sayılarının her geçen gün arttığı bir gerçeklik değil midir?

Savaşa gidip de ölen gençlerin annelerinin ve yakınlarının yakarışlarının yarattığı tahribat, "şehit annesi" payeleriyle ortadan kaldırılamayacak kadar derindir. Hiçbir paye oğulu geri getirmemektedir ve genel olarak anneler, acıların izini sürerek, kendiliğinden öğrenerek resmi tarihin parçası olmamayı başarmaya başladılar bile. Cuma anneleri ile Cumartesi annelerinin buluşmasının bu bakımdan anlamı büyüktür. Acıların neden ve sonuçlarının kendiliğinden eğitiminin bile büyük bir öğretmen olduğu, her iki taraftan annelerin en çok "savaşa beddua etkileri" hayatın yakıcı bir gerçeğidir.

Bu nedenle barış sürecini salt siyasal bir süreç olarak görmek ve tarafların siyasileri ve genelkurmayları arasındaki bir uzlaşmayla çözülecek sorun olarak ele almak son derece yanıltıcıdır. Herkes bilmediğimiz bir işi yaptığımızın bilincinde olmalıdır. Hem barışa öngelen, hem de barıştan sonraki süreçte, savaşın mağduru olmuş halkların ve bireylerin yeniden "normal yaşama" döndürülmesi sosyolojik, psikolojik, etik, moral bir proje olmak durumundadır.

Kavramları, kelimeleri yeniden tarif etmek yetmez. Verili insanı yeniden tarif etmek, ulusdevletin ötesinde yeni bir eşitlik özgürlük denklemi kurmak ve bunu topluma benimsetmek gerekir. Aksi halde ormantik savaşçılar karşısında romantik barışçılar olarak sadece ve sadece işlevsiz bir hümanizm çizgisi yaratırız.

Cemil Meriç'in, "Kamus (sözlük) namustur" sözünden hareketle, barış namustur deyip, yeni bir sözlük ve ona uygun hayat biçimleri oluşturmak gerekiyor.

O ünlü halk türküsündeki "Giden gelmiyor acep ne iştir" dizeleri dönememenin öyküsünü hüzünlü bir tınıyla çağrıştırır.

Giden gelmiyor acep ne iştir?

Gidip de dönmeyen yirmi bin insan... Psikolojik ve fiziksel olarak sakatlanarak aramıza katılmış on binlerce insan... Tecavüze uğramış, ama bunu açık edemeyen yüzlerce kadın... Oyun çağında sakatlanmış, devletli büyüklerin mağduru olmuş ve tıpkı Şeker Portakalı'nın kahramanı Zeze gibi "Sahi sizce gelecek haftaya büyümüş olur muyum" diyerek erken ergen olmak isteyen çocuklar.

Bekle beni...

Bekle beni artık bir askerin sevgilisine yazdığı mektuptan çok bir barış çağrısıdır...

Ölüm ve savaş artık çizgiyi aştı.

Boyundan büyük işler yapma sırası şimdi Barış'ta...

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

● Sahibi: Olgu Ltd. Şti. adına Ali KÜÇÜK ● Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER
● Yazı İşleri: Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN,
● İdare: Ali KÜÇÜK, Muzaffer TUTKAN
● Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
● Ankara Temsilcisi: Mustafa ERDOĞAN

Avrupa Temsilcilikleri

● Almanya Temsilciliği — Tel : 0049.69.7075714 Fax: 0049.69.625645
● Fransa: Y. Mustafa ÖZKAN — Tel : 0033148572114 Fax: 0033148571691
● İsviçre: Süleyman ÖZGÜR — Tel : 004113415213
● İngiltere: Ahmet SAYER — Tel : 00441814826280

Adres: Sıraselviler Cad. Billurcu Sk. No: 3/8 Taksim / İstanbul Tel: (0212) 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: Biryay